

K.K.T.C. MERKEZ BANKASI

ÜÇ AYLIK BÜLTEN

Sayı: 2007 – IV

Ö N S Ö Z

KKTC ekonomisi ve dünyada meydana gelen gelişme ile değişimleri üçer aylık dönemlere göre değerlendiren '**Bülten**' yeni içeriğiyle kamuoyuna sunulmaktadır. Kurumumuza ait yayınların kamuoyunu şeffaf ve doğru bilgilendirme açısından önemli bir araç olduğuna inanmaktayız. Bu doğrultuda hazırlamış olduğumuz yeni bültenin içeriği, küresel ve seçilmiş ülkelerdeki ekonomik gelişmeler, KKTC ekonomisi, KKTC bankacılık sektörü ile finansal istikrara yönelik gelişmeleri de kapsayacak şekilde zenginleştirilmiştir. 2007 yılının son çeyreği esas alınarak hazırlanan bültendeki veriler, bankacılık sektörü hariç, Ekim-Aralık dönemi itibarıyla hazırlanmıştır. Bankacılık sektörü bilgileri ise Ekim-Kasım 2007 dönemine göre verilebilmektedir.

2007 yılının ikinci yarısından itibaren dünyayı etkisi altına alan ve bir süre daha devam edeceği öngörülen ABD kaynaklı ekonomik sorunların, genelde ülkemiz ekonomisi, özelde finans sisteminde yapması muhtemel olumsuz etkilerinin ciddi ve sağlıklı bir şekilde değerlendirilmesinin gerekli olduğu düşüncesindeyiz.

Bu bağlamda, Bülten'in birinci bölümünde uluslararası ekonomik gelişmeler, ikinci, üçüncü ve dördüncü bölümlerinde ise elde edilebilen güncel bilgilerle yurtiçi ekonomik gelişmeler karşılaştırmalı olarak değerlendirilmektedir. Beşinci ve altıncı bölümlerde bankacılık sektörü ve bu sektörün ekonomi ile etkileşimi neticesinde finansal istikrara yönelik olası olumsuz yansımalara yer verilmektedir. Yedinci ve son bölümde ise hazırlıkları sürdürülen arz ve/veya talep yönlü eğilim anketlerinin yanısıra belirlenmiş bir konu üzerine yapılan araştırma ve çalışma raporlarının yayımlanması planlanmıştır. Bu çerçevede Bültende 2008 yılı bütçesi rapor konusu olarak belirlenmiş ve analiz edilmiştir. Ayrıca ilgili dönemde alınan bazı ekonomik kararlar ve istatistik tabloları bültenin sonuna eklenmiştir.

Bültenin hazırlanmasına katkı sağlayanlara teşekkür eder, kullanıcılarına yararlı olmasını dilerim.

Ahmet TUGAY
Başkan
K.K.T.C. Merkez Bankası

© KKTC Merkez Bankası, 2007 / IV

Adres

Bedreddin Demirel Caddesi,
Lefkoşa - KKTC

Yazışma Adresi

P.K. 857, Lefkoşa-KKTC

Telefon

0392 - 228 3216 (10 Hat)

Fax

+0392 - 228 2131
+0392 - 228 5240

Telex

57493

Websitesi

<http://www.kkctmb.trnc.net>

E-mail

ileti@kkctmb.trnc.net

Bu Bülten, KKTC Merkez Bankası
Yönetim Kurulu'nun onayı ile
hazırlanmış ve yayımlanmıştır.

Üç aylık bültende yayımlanan veriler geçici verilerden derlenmiştir. Önceki bültenler ve/veya internet sitemizdeki verilerle karşılaştırıldığında farklılıklar görmek mümkün olup, kamuoyunu bilgilendirmek amacıyla hazırlanan bu bültendeki veriler kanıt gösterilmek suretiyle KKTC Merkez Bankası'ndan herhangi bir hak veya değişiklik talebinde bulunulamaz.

*Bu yayının tüm hakları saklıdır.
Sadece, ticari amaçlı olmayan eğitim,
araştırma vb. çalışmalarda kaynak
gösterilerek kullanılabilir.*

Ön Kapak Resmi: Salamis Harabeleri

A. KISALTMALAR

ABD	Amerika Birleşik Devletleri
AB/AB-13	Avrupa Bölgesi
AMB/ECB	Avrupa Merkez Bankası
Avro	Euro
BoE	İngiltere Merkez Bankası
DPÖ	Devlet Planlama Örgütü
FED	Amerika Merkez Bankası
GSMH	Gayri Safi Milli Hasıla
GSYİH	Gayri Safi Yurtiçi Hasıla
İAB	İstanbul Altın Borsası
IMF	Uluslararası Para Fonu
KKTCMB/Banka	Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankası
MB	Merkez Bankası
MDC	Menkul Değerler Cüzdanı
MMK	Mevduat Munzam Karşılıkları
OECD	Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü
SYSR/SYR/SYSO	Sermaye Yeterliliği Standart Rasyosu
TL/TP/YTL	Türk Lirası
TGA	Tahsili Gecikmiş Alacaklar
TCMB	Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası
YP	Yabancı Para
£	Sterling, GBP
\$/Dolar	Amerikan Doları, ABD Doları

B. TANIMLAR

Brüt Krediler: Kredi ve Avanslar + Tahsili Geçikmiş Alacaklar

Likit Aktifler: Nakit Değerler + Merkez Bank. Alacaklar + Bankalardan Alacaklar

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
Önsöz	i
1 Uluslararası Gelişmeler	1-5
2 Üretim, İstihdam ve Fiyatlar	7-9
3 Dış Ekonomik İlişkiler	11-13
4 Bütçe Gelişmeleri	15-19
5 Parasal ve Finansal Gelişmeler	21-28
6 Finansal İstikrar Analizi	29-34
7 Araştırma, Anket ve Çalışma Raporları	35-40
Ekonomik Kararlar	41-42
İstatistik Tabloları	43-74
Notlar	75-76

(Sayfa düzeni gereği boş bırakılmıştır)

1. ULUSLARARASI GELİŞMELER

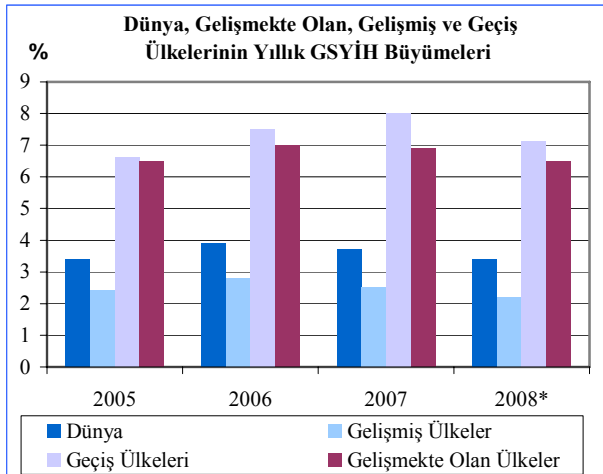
Dünya Ekonomisi 2008 Görünümü

Bu bölümde temel ekonomik verilerin 2007 gerçekleşme tahminleri ile 2008 yılı görünümü karşılaştırılmakta ve kısaca 2008 yılına yönelik beklentiler ile bu beklentilerin gerçekleşmesinin önündeki muhtemel tehditlere yer verilmektedir.

Küresel Büyüme

Dünya ekonomisi 2007 yılı içerisinde esas itibarıyla Amerika Birleşik Devletleri'nde (ABD) yaşanan eşikaltı kredi krizinden olumsuz etkilenmiştir. Nitekim 2007 sonuna göre yüzde 5,4 oranında beklenen küresel ekonomideki büyümenin, yapılan son tahminlere göre yüzde 5,2 olarak gerçekleşmesi beklenmektedir. Mevcut koşullarda 2008 yılına yönelik iyimser beklentiler büyüme hızının yavaşlayacağı ve yüzde 4,8 düzeyinde gerçekleşeceği yönündedir. Büyümenin kaynağını esas itibarıyla geliştirmekte olan ülkelerin (Çin, Hindistan v.b) oluşturması beklenmektedir.

Grafik 1.1

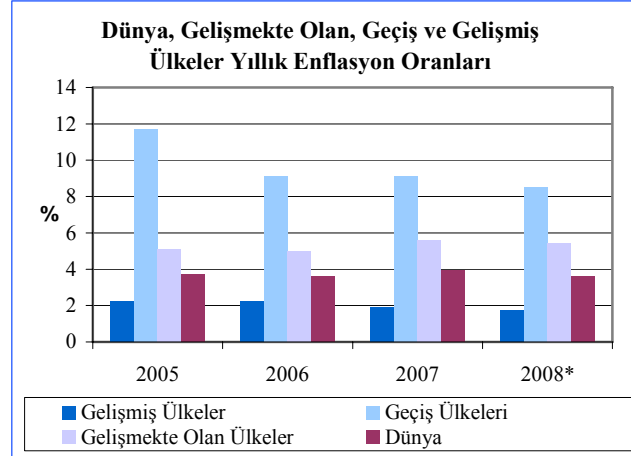
Not: * 2008 verileri tahmin rakamlarıdır.
Kaynak: WESP

Küresel Enflasyon Seviyesi

2007 sonunda yüzde 3,9 seviyelerinde gerçekleşeceği tahmin edilen enflasyon oranının yüksek enerji ve gıda fiyatlarına

rağmen 2008 sonunda yüzde 3,6 olacağı değerlendirilmektedir. 2007 sonunda gelişmiş ülkelerdeki enflasyon oranının yüzde 2,0 civarında olacağı tahmin edilmekle beraber geliştirmekte olan ülkelerde bu oranın yüzde 5,6 dolayında olması öngörülmektedir. Geçiş ülkeleri için beklenen 2007 sonu enflasyon oranı ise yüzde 9,1 dolayındadır.

Grafik 1.2

Not: * 2008 verileri tahmin rakamlarıdır.

Kaynak: WESP

Küresel İşsizlik Oranı

Büyümeye bağlı olarak gelişmiş ve geliştirmekte olan ülkelerdeki işsizlik oranı 2007 sonuna göre az da olsa gerilemiştir. 2008 yılında ise büyümedeki yavaşlamayla birlikte oranın artacağı tahmin edilmektedir. Bu durumun ücret ve fiyatlara önemli bir etki yapması beklenmemektedir.

Dünya Ekonomisini Bekleyen Belirsizlik Ortamı

ABD'de meydana gelen eşikaltı kredi krizinin ve buna bağlı olarak küresel piyasalarda ortaya çıkan likidite krizinin derinlik kazanması ve çözüm sürecinin uzaması konusu ileriye dönük belirsizlik ortamı yaratmaktadır. Böyle bir gelişmenin ABD'de resesyona neden olmasından ve bunun da küresel bazda bir resesyona tetiklemeden tedirginlik duyulmaktadır. Ayrıca böyle bir gelişmenin doların değer kaybetmesine neden olması ve ülkelerin rezervlerinde, ekonomileri

etkileyecek derecede değişimlere sebebiyet vermesi muhtemeldir.

Genel başlıklar itibarıyla önümüzdeki dönemde dünya ekonomisindeki büyümenin sürdürülebilirliğini tehdit eden ve dolayısıyla belirsizlik ortamı yaratan gelişmeler kısaca aşağıda verilmiştir:

- ABD’de konut sektöründeki balonun (bubble) patlamasına bağlı olarak kredi piyasalarında yaşanan krizin derinliği ve süresi
- Doların başlıca para birimlerine karşı değer kaybetmesi
- Büyük boyutlardaki global dengesizliklerin devam etmesi
- Yüksek enerji ve gıda fiyatları
- İşgücü piyasalarındaki olumlu gelişmelere rağmen gelişmekte olan ülkelerdeki yüksek işsizlik oranı
- Yukarıdaki gelişmelerin enflasyon üzerindeki etkisi

Böyle bir ortamda politika belirlemeye çalışanların çözüm araması gereken iki temel konu bulunmaktadır.

1. Küresel resesyonun önüne geçmek
2. Sürdürülebilir ekonomik gelişmeyi korumak

Bu çerçevede ekonomik otoritelerin yakın işbirliği içerisinde olmaları önem arz etmektedir.

Gelişmiş Ülkeler ve Türkiye’deki Ekonomik ve Finansal Gelişmeler

Büyüme

ABD’de 2008 yılı başında açıklanan yeni yılın ilk verileri, ekonominin resesyona girme olasılığına dair tartışmaların devam etmesine neden olmaktadır. Bu göstergeler ABD ve Avrupa için dördüncü çeyrekte büyümede bir yavaşlama olduğunu doğrulamaktadır. 2007 yılının son çeyreğinde, ABD’nin geçen yılın aynı dönemine göre GSYİH’deki değişim

beklenildiği üzere üçüncü çeyreğe göre gerileme kaydederek yüzde 2,5 seviyesinde gerçekleşmiştir. 2007 yılı içinde ABD merkezli başlayan kredi krizinin neden olduğu likidite sıkışıklığı ve yüksek petrol fiyatlarının, 2008 yılı içerisinde büyüme üzerindeki olumsuz baskıyı arttırması beklenmektedir. Diğer taraftan dolardaki değer kaybı ile birlikte dış ticaretin büyümeye pozitif ivme getireceği düşünülmektedir. Bu gelişmeler çerçevesinde 2008 sonuna göre ABD’de GSYİH’deki büyümede öngörülen rakam yüzde 2,3 olarak ortaya konmaktadır.

ABD’de olduğu gibi **Avrupa** bölgesinde (**AB-13**) de finansal piyasalardaki gelişmeler ve belirsizlikler sonucu 2007’nin son çeyreğinde ekonomik büyümede zorluklarla karşılaşmış ve büyüme oranı üçüncü çeyrekte yüzde 2,7 iken, son çeyrekte yüzde 2,3’e gerilemiştir. Avrupa bölgesinin 2008 yılında GSYİH büyümesine yönelik öngörülerin yüzde 2,0 dolaylarında olduğu görülmektedir.

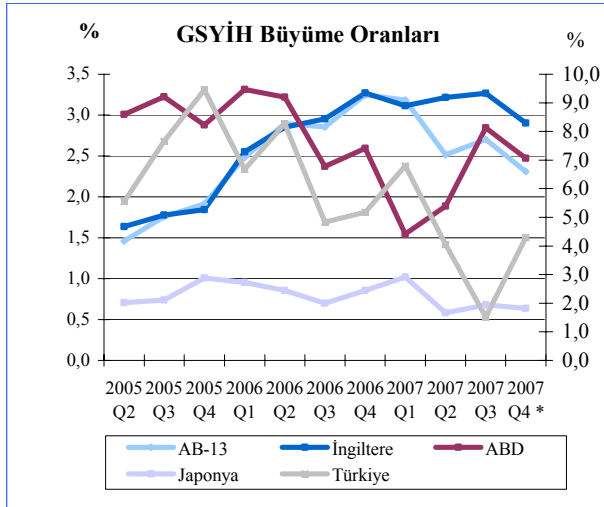
İngiltere’de 2007’nin son çeyreğinde GSYİH büyümesi üçüncü çeyreğe göre düşüş göstererek yüzde 2,9 olarak gerçekleşmiştir. Bunun yanında hizmetler sektöründeki yavaşlama giderek belirginleşmektedir. Hane halkı ve iş dünyası araştırmaları ve anketleri de iç talebin gerileme eğiliminde olduğuna işaret etmektedir. Bu çerçevede, ekonominin 2008 yılı içinde daha da yavaşlayacağına ilişkin işaretler bulunmaktadır.

Japonya’daki ekonomik büyümenin en büyük destekçisi, ABD’de olduğu gibi ihracattaki artış, daha yüksek ekipman yatırımı ve yüksek tüketici harcamaları olmuştur. Bu etmenler ışığında, 2007 yılının üçüncü çeyreğinde yüzde 1,9 olarak gerçekleşen yıllık ortalama GSYİH büyüme oranı, 2007’nin son çeyreğinde yüzde 1,8’e gerilemiştir. 2008 yılında yurtiçi talepteki düşüşe bağlı olarak GSYİH’deki yıllık büyüme Ağustos ayı için yüzde 2,1, Kasım ayı için ise yüzde 1,8 olarak öngörülmektedir.

Türkiye ekonomisi 2007 yılında istikrarlı büyümesini sürdürmüş ancak 2007’nin üçüncü

çeyreğinde GSYİH'daki yıllık yüzde değişim beklentilerin oldukça altında kalarak yüzde 1,5 oranında gerçekleşmiştir. Söz konusu büyüme oranı 2002'nin ikinci çeyreğinden bu yana kaydedilen en düşük oran olmuştur. Son çeyrekte ithalatın artış eğilimini sürdürmesine bağlı olarak net ihracatın büyümeyi olumsuz yönde etkileyeceği dikkate alındığında, 2007'de büyümenin yüzde 4,0-4,5 düzeyinde gerçekleşeceği tahmin edilmektedir.

Grafik 1.3

Not: Önceki yılın aynı dönemine göre sabit fiyatlarla yıllık değişim.

* Türkiye için Tahmini Rakamlar

Kaynak: OECD ve Ülke İstatistik Kurumları

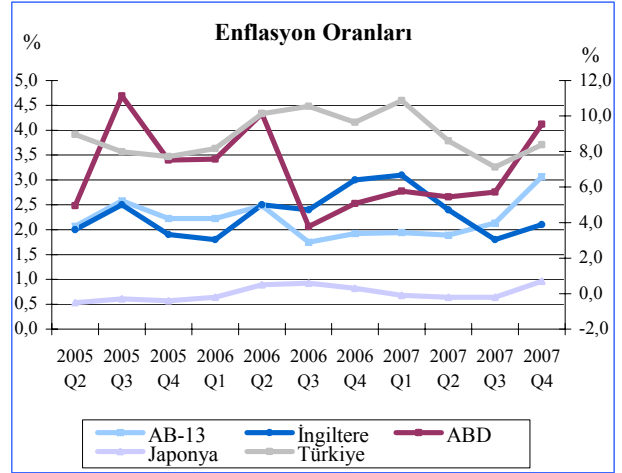
Enflasyon

2007'nin dördüncü çeyreğinde ABD ve Avrupa bölgesinde tüketici fiyatlarıyla ölçülen yıllık enflasyon artmıştır. Dünyada enflasyondaki bu yükselişin temel sebebi daha önce de belirtildiği gibi yükselen enerji ve emtia fiyatları olmuştur. ABD'de yıllık enflasyon oranı yüzde 4,1 düzeyinde gerçekleşmiştir. AB bölgesinde de yıllık enflasyon oranı üçüncü çeyreğe göre artarak yüzde 3,1'e ulaşmıştır. 2007 sonu itibariyle İngiltere'deki enflasyon oranı ise yine üçüncü çeyreğe göre artış göstererek yüzde 2,1 olmuştur. Japonya'da ise 2007 sonu itibariyle enflasyon oranı yüzde 0,7'dir.

Türkiye'de Aralık ayında tüketici fiyatları bir önceki aya göre çok az bir düşüş göstererek yılsonu enflasyonu yüzde 8,39 olarak

gerçekleşmiştir. Diğer taraftan, 2008 yılı içerisinde gıda ve enerji fiyatlarındaki artışlar enflasyonu olumsuz yönde etkileyecek olsa da orta vadede enflasyondaki düşüş trendinin devam edeceği tahmin edilmektedir.

Grafik 1.4

Not: Uyumlaştırılmış Tüketici Fiyat Endeksi, bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde değişim.

* Tahmini Rakamlar

Kaynak: OECD ve Ülke İstatistik Kurumları

Politika Faiz Oranları

ABD Merkez Bankası (FED) 2001 yılında meydana gelen krizi aşabilmek amacıyla politika faiz oranlarını 550 baz puan gibi yüklü bir seviyede indirirken bunu üç yıl gibi uzun bir sürece yayarak gerçekleştirmişti. Ancak 2007 yılının ikinci yarısından sonra beliren eşik altı kredi krizi sonrasında Eylül 2007 – Ocak 2008 dönemini kapsayan kısa sürede ise yüzde 5,25 olan politika faiz oranlarını 225 baz puan düşürerek yüzde 3,0'e indirmek zorunda kalmıştır. Buna rağmen büyüme üzerindeki risklerin sürdüğüne dair göstergelerin varlığına işaret etmek suretiyle yeni indirimlere de kapıyı açık bırakmıştır.

Avrupa Merkez Bankası (AMB) ise bu dönem içerisinde politika faiz oranları ile ilgili pasif bir politika izlemeyi tercih etmekle beraber gerekli olması halinde piyasaya sınırsız likidite sağlama taahhüdünde bulunmuştur. Nitekim, AMB Aralık 2007'den itibaren piyasaya likidite enjekte ederek gerek likidite sıkışıklığını ve faiz oranlarındaki oynaklığı önleyebilmiştir. ABD'den farklı olarak AMB

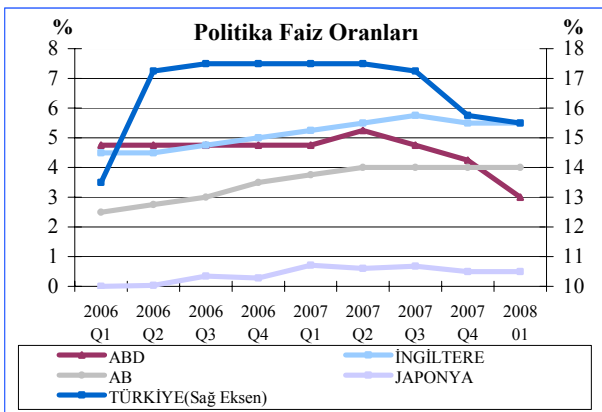
son çeyrekte yüzde 4 olan politika faiz oranlarında herhangi bir değişiklik yapmamıştır. AMB'nin 2008 yılı içerisinde ABD'de ve üye ülke ekonomilerindeki gelişmelere bağlı olarak faiz oranını indirmek zorunda kalacağı tahmin edilmektedir.

İngiltere Merkez Bankası (BoE), 6 Aralık 2007'deki toplantısında, Ağustos 2006'dan itibaren devam eden faiz artırımı sürecine son vererek kısa vadeli faiz oranlarını 2007'nin son çeyreğinde yüzde 5,75'ten yüzde 5,50'ye düşürmüştür. 2008 Şubat'ında ise İngiltere Merkez Bankası 25 baz puanlık ilave bir indirime giderek politika faiz oranını yüzde 5,25'e çekmiştir.

Japonya Merkez Bankası kısa dönem gösterge faiz oranını üçüncü çeyrekte olduğu gibi dördüncü çeyrekte de değiştirmeyerek yüzde 0,5 seviyesinde tutmuştur.

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) politika faiz oranlarında piyasa beklentileriyle uyumlu ve daha ölçülü indirimler yapmıştır. 2007 üçüncü çeyreği sonunda yüzde 17,25 olan politika faiz oranlarını dördüncü çeyrek içerisinde ve üç seferde olmak üzere toplam 150 baz puan indirerek 15,75 seviyesine çekmiştir. 2008 içerisinde Ocak ve Şubat aylarında olmak üzere yapılan 25'er baz puanlık indirimlerle TCMB faiz oranı 15,25'e gerilemiştir.

Grafik 1.5

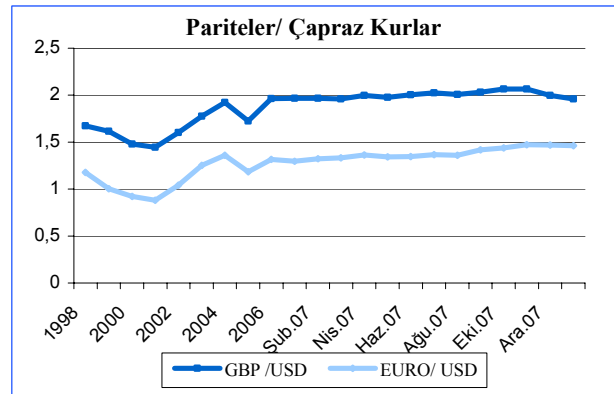

Kaynak: İlgili Ülke Merkez Bankaları

Kur ve Pariteler

FED ve diğer gelişmiş ülke merkez bankalarının para piyasalarındaki sıkışıklığı azaltmaya yönelik açıklamaları ve devam eden enflasyon riskinin FED'in faiz oranlarını düşürmesi önünde engel olabileceği yönündeki görüşler paralelinde Aralık ayında Dolar, Euro ve Sterlin karşısında Kasım ayına kıyasla güçlü bir seyir izlemiştir. 2007 Aralık itibarıyla €/ \$ paritesi 1,4683, £/\$ paritesi ise 1,9979 düzeyinde gerçekleşmiştir.

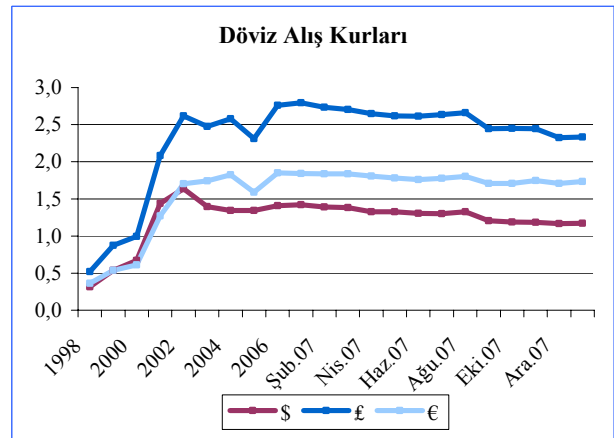
Grafik 1.6

Kaynak: KKTTCMB

Özellikle 2007 yılının üçüncü çeyreğinden sonra yabancı para birimleri karşısında değerlenmeye başlayan YTL, ABD merkezli başlayan eşikaltı kredi krizinin 2008 Ocak ayında, şirketlerin bilançolarını açıklamasının ardından somutlaşması ile YTL yabancı paralar karşısında az da olsa değer kaybetmiştir.

Grafik 1.7

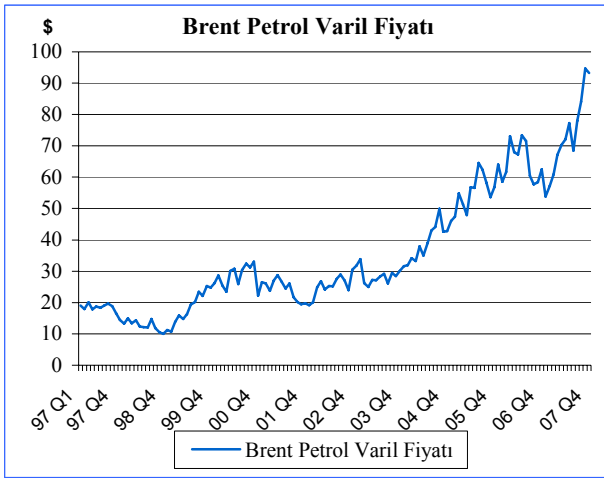

Kaynak: KKTTCMB

Petrol

Ham petrol fiyatlarında 2004 yılı başından itibaren 2007 sonuna kadarki dönemde büyük değişiklikler meydana gelmiştir. Bu dönem içerisinde ham petrol fiyatları \$/varil 30 seviyelerinden, \$/varil 100 seviyelerine kadar yükselmiştir. Enerji fiyatlarındaki 2004 yılı başından itibaren süregelen bu yükselişin sebebi dünyadaki global büyümeyle birlikte yükselen enerji talebi karşısında, global enerji arzındaki kısıtlar olarak gösterilebilir.

Grafik 1.8

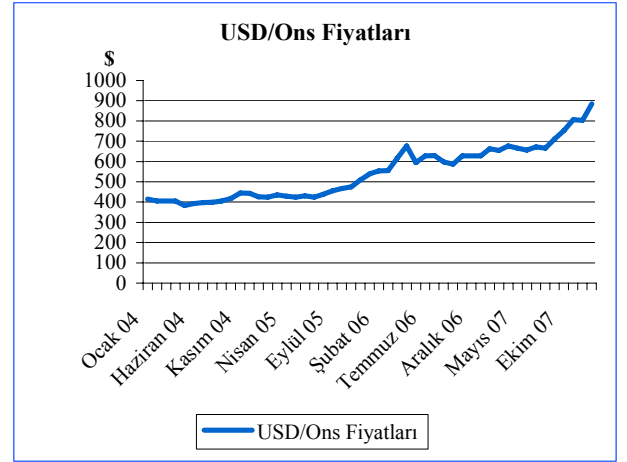
Not: Avrupa Brent Petrol Spot Varil Başına Dolar Fiyatı (FOB)

Kaynak: Energy Information Administration
ABD Resmi Enerji İstatistikleri Kurumu

Altın

2007 yılının üçüncü çeyreği sonunda 711,29 \$/ons olan altın fiyatı dördüncü çeyrekte yüzde 12,8 artarak 2007 Aralık itibariyle 802,41 \$/ons olarak gerçekleşmiştir. Altın fiyatlarında 2008 başında da devam eden yükseliş trendi Ocak sonu itibariyle 885,55 \$/ons olarak tepe noktasına ulaşmıştır.

Grafik 1.9

Kaynak: İAB

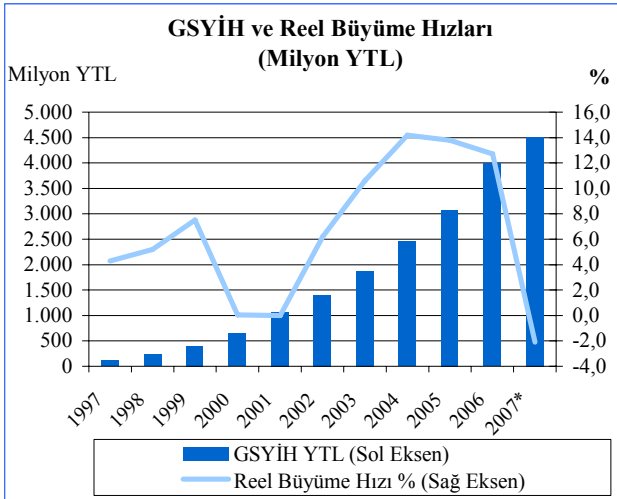
(Sayfa düzeni gereği boş bırakılmıştır)

2. ÜRETİM, İSTİHDAM VE FİYATLAR

Üretim

KKTC Ekonomisinde 2002 yılında başlayan ekonomik büyüme trendi, 2003 yılından itibaren hız kazanarak 2006 yılına kadar dört yıl art arda devam etmiştir. 2002-2006 yılları arasında GSYİH reel olarak yılda ortalama yüzde 11,5 oranında artış göstermiştir. Söz konusu hızlı büyümede, Kıbrıs sorununa yönelik çözüm ve AB perspektifi çerçevesindeki beklentiler ile Türk Lirası'nda yaşanan istikrarın yanı sıra bu dönemde uygulamaya konan mali politikaların olumlu etkileri olmuştur. Diğer taraftan son beş yılda hızlı büyüyen ekonominin, talep artışı nedeniyle önemli oranda büyümenin olduğu inşaat, taş ocakçılığı ile imalat sanayi sektörlerinde talebin daralması, yatırımların gerilemesi ve ithalat artış hızının yavaşlamasına bağlı olarak 2007 yılı sonu itibarıyla yüzde 2,1 oranında daralması beklenmektedir.

Grafik 2.1

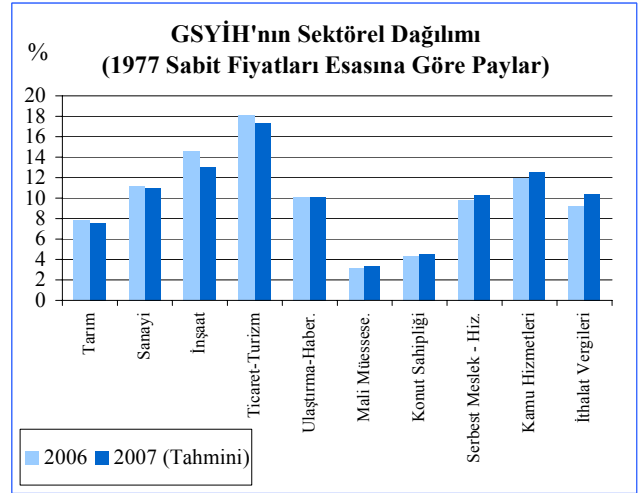

Not: * Tahmin
Kaynak: DPÖ

2007 yılında, tarım, sanayi, inşaat ve ticaret-turizm ana sektörlerinin ekonomi içerisindeki paylarının 2006 yılına göre gerilemesi, ulaştırma-haberleşme alt sektörünün payını koruması, bunun dışında kalan diğer ana sektörler olan mali müesseseler, serbest meslek ve hizmetler, konut sahipliği ve kamu

hizmetlerinin ise paylarını az da olsa arttırması beklenmektedir.

Grafik 1.2

Kaynak: DPÖ

İstihdam

Ülkemizde 1977 yılından itibaren Devlet Planlama Örgütü tarafından yayınlanan istihdam verileri, sektörlerin ekonomiye olan katkıları göz önünde bulundurularak gerçekleştirilmesi beklenen istihdam talebinin hesaplanması yöntemine dayanmaktadır. Bu hesaplamalar yapılırken sektörel GSYİH payları ile sektörel istihdam ihtiyacı arasındaki ilişkiyi ifade eden esneklik katsayıları kullanılmaktadır. Ancak bu yöntem çerçevesinde tahmin edilen işgücü talebiyle, 2006 yılında yapılan Genel Nüfus ve Konut Sayımı neticesinde elde edilen fiili istihdam rakamları arasında önemli farklar olduğu ortaya çıkmıştır. Bu nedenle 2007 yılı için yapılan istihdam tahminleri hesaplanırken 2006 yılı Genel Nüfus ve Konut Sayımı sonuçları baz alınmıştır. Tahmini rakamları ile fiili rakamları arasında önemli miktarda farklılık gösteren tarım sektörü hesaplamaların dışında tutulduğunda, 2006 yılında 92,052 olan istihdam sayısının 2007 yılında yüzde 1,5 oranında artarak 93,393'e ulaşacağı tahmin edilmektedir.

Tablo 2.1

	Toplam İşgücü, İstihdam Sayısı, İşsiz Sayısı ve İşsizlik Oranı										
	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007 ⁽¹⁾
Toplam İşgücü	83,958	85,849	88,472	90,493	91,866	94,649	100,235	106,687	110,180	92,956	94,810
İstihdam	83,204	85,013	87,515	89,327	90,366	93,114	98,860	104,873	109,090	92,052	93,393
İşsiz Sayısı (2)	754	836	957	1,166	1,5	1,535	1,375	1,814	1,09	904	1,417
İşsizlik Oranı (%)	0,9	0,98	1,08	1,29	1,63	1,62	1,37	1,7	0,99	0,97	1,49

(1) Gerçekleşme Tahmini

(2) 2006 ve 2007 yıllarına ait rakamlar yılsonu Çalışma Dairesi verileridir.

Not: 2006 ve 2007 yılları tahmin hesaplamalarında tarım sektörü hariç tutulmuştur.

Kaynak: DPÖ

Yapılan istihdam tahminleri sonucunda, en yüksek istihdam artışının yüzde 2,6 ile kamu hizmetleri sektöründe olacağı, bunu sırasıyla, yüzde 2,3 ile serbest meslek ve hizmetler, yüzde 1,5 ile ticaret-turizm ve yüzde 1,4 ile mali müesseseler sektörlerinin takip edeceği, diğer sektörlerde ise değişiklik olmayacağı öngörülmektedir.

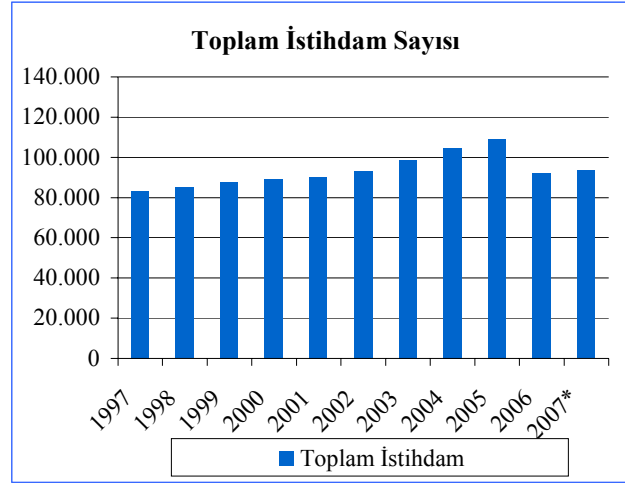
Tablo 2.2

Sektörler	Sektörlere Göre İşgücü Gereği ve İstihdam				
	2006		2007*		Değişim (%)
	Sayı	Pay (%)	Sayı	Pay (%)	
Sanayi	8,729	9.5	8,742	9.4	0.1
İnşaat	14,313	15.5	14,313	15.3	0
Ticaret-Turizm	20,661	22.4	20,973	22.4	1.5
Ulaştırma-Haberleş.	5,690	6.2	5,690	6.1	0
Mali Müesseseler	2,900	3.2	2,941	3.1	1.4
Serbest Mes. ve Hiz.	19,313	21	19,758	21.2	2.3
Kamu Hizmetleri	20,446	22.2	20,976	22.5	2.6
Toplam İstihdam	92,052	100	93,393	100	1.5

Kaynak: DPÖ

Toplam kayıtlı işsiz sayısının toplam işgücüne oranı olarak belirlenen işsizlik oranı, geçtiğimiz on yıllık (1997-2006) dönemde, yüzde 0,90-1,70 bandında dalgalanmıştır. Keza, 2007 yılında da bu oranın yüzde 1,49 olarak gerçekleşeceği tahmin edilmektedir.

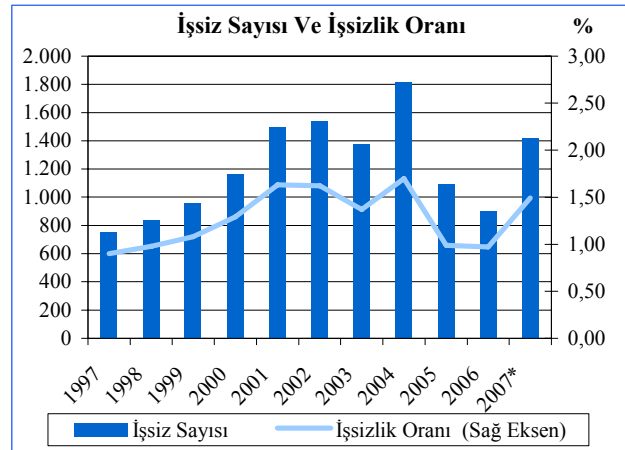
Grafik 2.3

* Gerçekleşme tahmini

Kaynak: DPÖ

Grafik 2.4

* Gerçekleşme tahmini

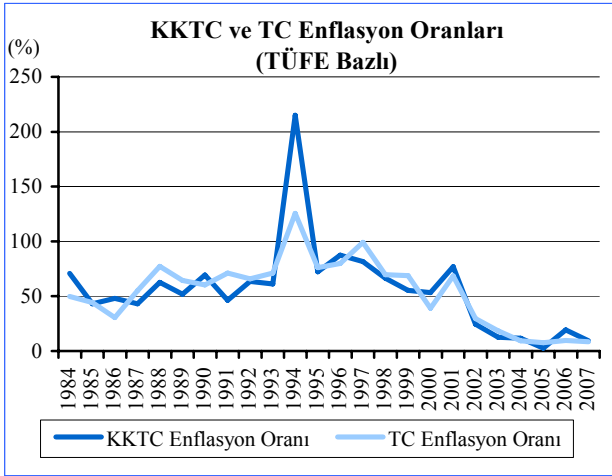
Kaynak: DPÖ

Enflasyon

Ülke genelindeki genel fiyat düzeyinin değişimi olarak ifade edilen enflasyon oranının ülkemizdeki trendi, aynı para birimini kullandığımız Türkiye Cumhuriyeti'ndeki enflasyon trendi ile büyük bir paralellik

göstermektedir. Bu durum ülkemizdeki enflasyon oranı seviyesinin çok yüksek oranda Türkiye Cumhuriyeti'nde meydana gelen makroekonomik gelişmelere bağlı olduğu gerçeğini ortaya koymaktadır. Bu nedenle, özellikle 2002 yılından bu yana Türkiye ekonomisindeki olumlu gelişmeler ülkemize de yansımış ve uzun yıllar ülke ekonomisinde baş gösteren yüksek enflasyon oranları bu yıldan itibaren gerilemeye başlamıştır. 2007 yılsonu itibarıyla enflasyon oranı yüzde 10,0 seviyesinin altına inerek yüzde 9,4 düzeyinde gerçekleşmiştir. Tüfe bazlı enflasyon oranına en büyük etkiyi yılın üçüncü (%4,0) ile birinci çeyreği (%3,4) yapmışlardır.

Grafik 2.5

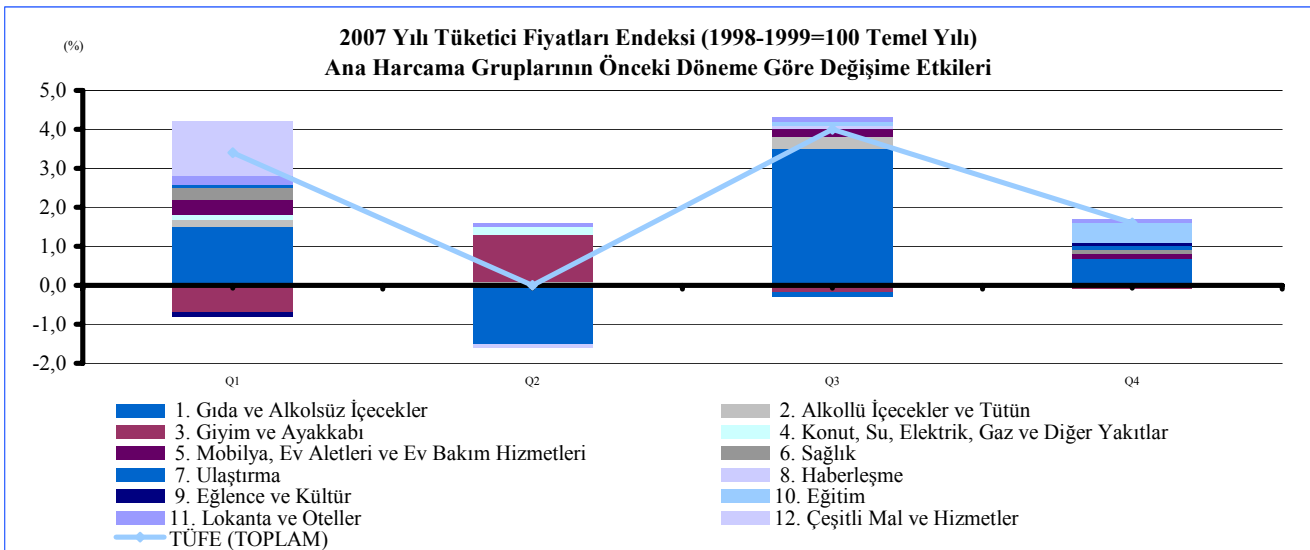

Kaynak: DPÖ, TCMB

2007 yılı enflasyon oranı ana harcama grupları açısından incelendiğinde ise 'gıda ve alkolsüz içecekler' ana grubunun yüzde 4,2 ile en büyük etkiye sahip olduğu görülmektedir. Bu grubu sırasıyla yüzde 1,4 ile 'çeşitli mal ve hizmetler', yüzde 0,7 ile 'mobilya, ev aletleri ve ev bakım hizmetleri', yüzde 0,6 ile 'eğitim' ve yine aynı oranla 'alkollü içecekler ve tütün' ana harcama grupları takip etmektedir.

2006 yılı ile 2007 yılı son çeyrek dönemi ana harcama gruplarının değişim oranlarına bakıldığı zaman en büyük değişimin 25,3 puan azalarak yüzde 0,5'e gerileyen eğitim ana harcama grubunda olduğu görülmektedir. Bunu sırasıyla yüzde 10,5'ten, yüzde 0,1 puana gerileyen eğlence ve kültür, yüzde 5,3'ten yüzde 0,1'e gerileyen ulaştırma ve yüzde 3,9'dan, yüzde 0,1 puana gerileyen sağlık ana harcama grupları takip etmektedir.

Grafik 2.6

Kaynak: DPÖ

(Sayfa düzeni gereği boş bırakılmıştır)

3. DIŞ EKONOMİK İLİŞKİLER

İthalat

2006 yılında 1.983,8 milyon YTL olan toplam ithalat, yüzde 3,93 oranında azalarak 1.905,8 milyon YTL olmuştur. Toplam ithalatın Dolar cinsinden değeri ise yüzde 6,62 oranında artarak 1.467,3 milyon dolara ulaşmıştır. İthalatın YTL olarak azalmasına karşın, dolar bazında artış göstermesinde, YTL'nin dolar karşısında değer kazanması etken olmuştur.

İhracat

2006 yılında 91,1 milyon YTL olan toplam ihracat, yüzde 14,71 oranında artarak 104,5 milyon YTL olmuştur. Toplam ihracatın Dolar cinsinden değeri ise yüzde 21,54 oranında artış göstererek 64,9 milyon dolardan, 78,8 milyon dolara çıkmıştır.

Tablo 3.1

	Çeyrek Dönemler İtibarıyla Yıllık İthalat									
	YTL (Milyon)					ABD \$ (Milyon)				
	Q1	Q2	Q3	Q4	Toplam	Q1	Q2	Q3	Q4	Toplam
2006	401,1	509,5	535,9	537,3	1.983,8	300,7	350,9	355,8	368,8	1.376,2
2007	425,7	444,2	497,5	538,2	1.905,8	301,9	354,7	361,6	449,1	1.467,3

Not: Elektrik üretiminde kullanılan yakıt ithalatı hariçtir.

Kaynak: Ticaret Dairesi

Tablo 3.2

	Çeyrek Dönemler İtibarıyla Yıllık İhracat									
	YTL (Milyon)					ABD \$ (Milyon)				
	Q1	Q2	Q3	Q4	Toplam	Q1	Q2	Q3	Q4	Toplam
2006	29,1	31,0	15,8	15,2	91,1	21,8	22,2	10,6	10,3	64,9
2007	41,1	29,1	17,7	16,6	104,5	29,3	21,7	13,8	14,0	78,8

Kaynak: Ticaret Dairesi

Dış Ticaret Dengesi

2006 yılında 1.311,3 milyon dolar olarak gerçekleşen dış ticaret açığı, 2007 yılında ihracatta yüzde 21,42 oranındaki artışa rağmen YTL'nin dolar karşısında değer kazanmasına bağlı olarak 1.388,5 milyon dolar seviyesine ulaşmıştır. 2006 yılının son çeyreği ile 2007 yılı son çeyreği kıyaslandığı zaman ithalatın yüzde 21,8, ihracatın ise yüzde 35,0 oranında artış gösterdiği, 358,5 milyon dolar olan dış ticaret açığının ise yüzde 21,4 oranında artarak 435,1 milyon dolara ulaştığı görülmektedir.

Tablo 3.3

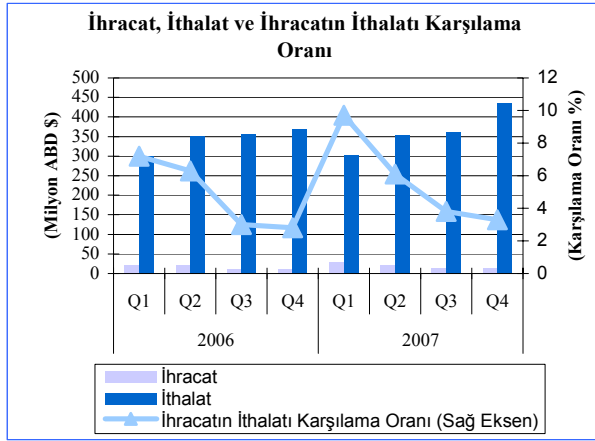
	İthalat, İhracat ve Dış Ticaret Dengesi ile Değişim Oranları (Milyon ABD\$)					
	2006 Q4	2007 Q1	Q2	Q3	Q4	(06/Q4) - (07/Q4) (%)
İthalat	368,8	301,9	354,7	361,6	449,1	21,8
İhracat	10,3	29,3	21,7	13,8	14,0	35,3
Dış Ticaret Açığı	-358,5	-272,6	-333,0	-347,8	-435,1	21,4

Kaynak: Ticaret Dairesi

2007 yılı sonunda 1.467,3 milyon dolarlık ithalata karşın, ihracatın 78,8 milyon dolarda

kalmayı, dış ticaret dengesindeki açığın 2006 yılına göre 77,2 milyon dolar artarak 1.388,5 milyon dolara ulaşmasına neden olmuştur. Buna göre 2006 yılında yüzde 4,72 olan ihracatın ithalatı karşılama oranı, 2007 yılı sonunda 5,4'e yükselmiştir. Dönemsel olarak bakıldığı zaman ise 2007 yılının tüm çeyrek dönemlerinde, ihracatın ithalatı karşılama oranında azalma olduğu gözlenmektedir.

Grafik 3.1

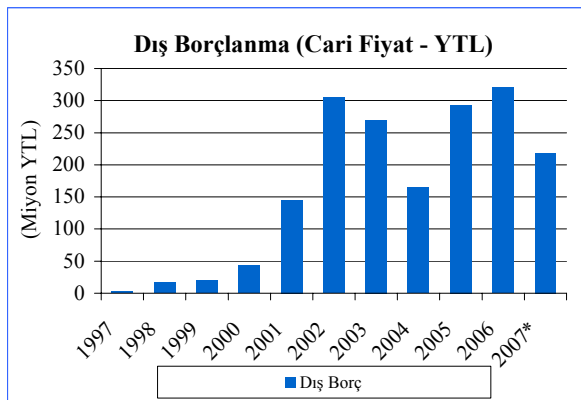

Kaynak: Ticaret Dairesi

Dış Borçlanma

2006 yılında 414,2 milyon YTL olan bütçe finansman ihtiyacının, 320,1 milyon YTL'si dış kredilerden sağlanırken, 2007 yılında 328,8 milyon YTL olarak tahmin edilen finansman ihtiyacının, kredilerle finanse edilecek kısmının yüzde 31,7 oranında azalarak 218,6 milyon YTL'ye düşeceği tahmin edilmektedir.

Grafik 3.2

*Gerçekleşme Tahmini

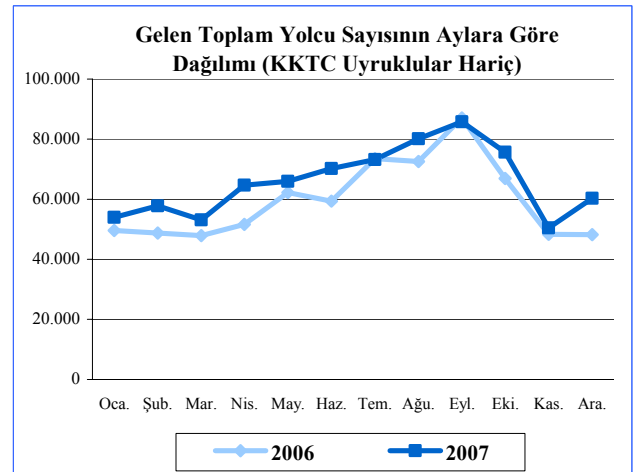
Kaynak: DPÖ

Turizm

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ne gelen toplam yabancı yolcu sayısı 2006 yılında olduğu gibi 2007 yılı Eylül ayında en yüksek seviyeye ulaşmıştır. Bu ay içerisinde ülkemize 85,753 yabancı yolcu gelmiştir. Keza, yıl içerisinde çeyrek dönemlere göre incelendiğinde yine Temmuz, Ağustos ve Eylül aylarından oluşan yılın üçüncü çeyreğinde gelen toplam yabancı yolcu sayısının 238,992 ile yılın geriye kalan çeyreklerinden daha yüksek olduğu görülmektedir.

2007 yılında ülkemize gelen toplam yabancı yolcu sayısı 791,036 olarak gerçekleşirken, bu sayı 2006 yılı için 715,749 idi.

Grafik 3.3

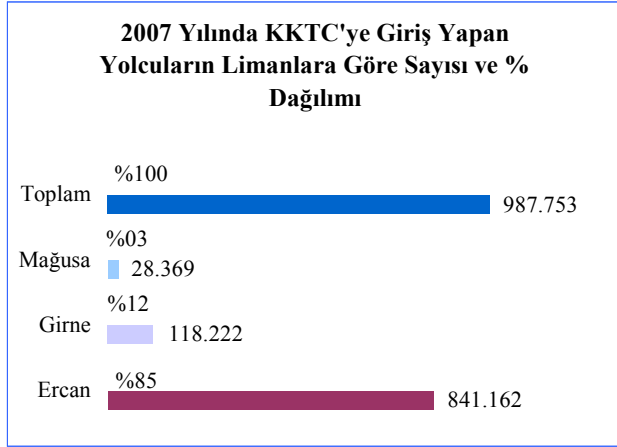

Kaynak: DPÖ

2007 yılında ülkemize mevcut tek havalimanı ve iki deniz kapısından giriş yapan kişilerin toplam sayısı 987,753'tür. Bütün içerisinde yüzde 85'lik paya sahip Ercan Havalimanı'ndan giriş yapanların sayısı 841,162 olurken, girişlerde Girne Limanı ve Mağusa Limanı'nı tercih eden kişilerin toplamı 146,591 ve oranı ise yüzde 15 olarak gerçekleşmiştir. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ne kara kapılarından giriş yapan yabancıların toplam sayısı 2007 yılında 1,316,652'dir. Yıl içerisinde ülkemize giriş yapan en yüksek kişi sayısına 141,940 kişi ile Ağustos ayında ulaşılırken, en az giriş sayısı 78,917 ile Şubat ayında meydana gelmiştir.

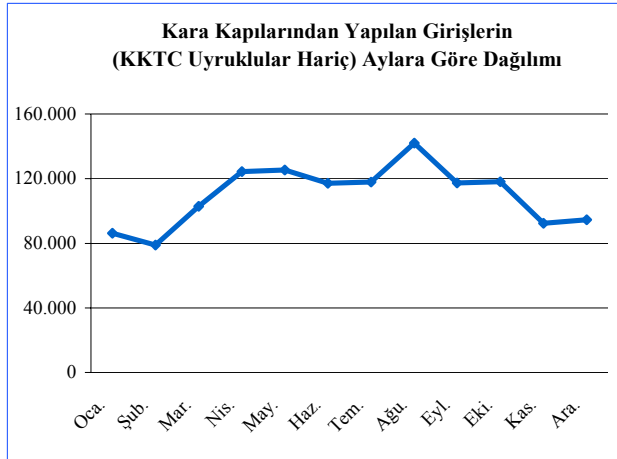
2007 yılı içerisinde aylık ortalama giriş sayısı ise 109,721 kişi olarak hesaplanmıştır.

Grafik 3.4

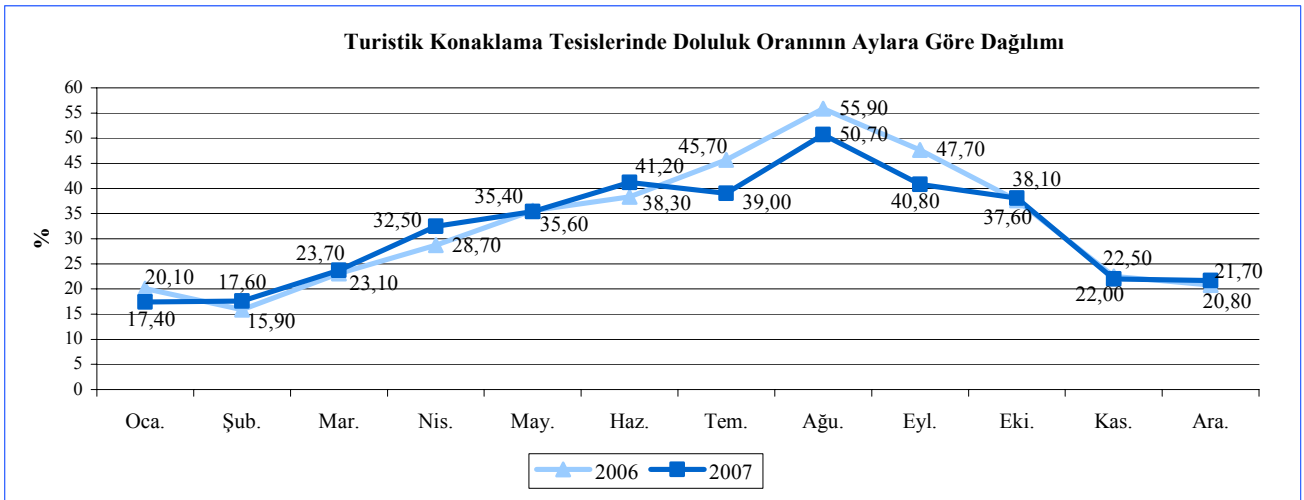
Kaynak: DPÖ

Grafik 3.5

Kaynak: DPÖ

Grafik 3.6

Kaynak: Turizm Planlama Dairesi

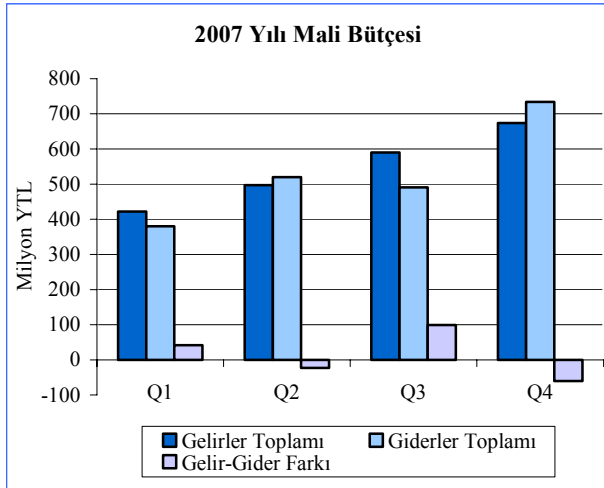
(Sayfa düzeni gereği boş bırakılmıştır)

4. BÜTÇE GELİŞMELERİ

2007 Çeyrek Dönem Karşılaştırmaları

2007 yılı mali bütçesi çeyrek dönemler itibarıyla incelendiği zaman dördüncü çeyrekte giderler toplamının, yerel gelirler ile yardım ve bağışlar toplamını 162,64 milyon YTL aştığı ve bütçenin son çeyrekte açık vermesine neden olduğu görülmektedir. Dördüncü çeyrekte gelirler toplamı, üçüncü çeyreğe göre yüzde 14,2 artış göstererek 673,91 milyon YTL'ye ulaşmış ve 2007 yılı mali bütçesi içinde gerçekleşen toplam gelirin yüzde 30,0'luk kısmını oluşturmuştur. Diğer taraftan bütçe gider toplamı son çeyrekte yüzde 49,4 artarak 733,56 milyon YTL seviyesine ulaşmış ve son çeyrekte gelir/gider arasında oluşan farkın başlıca sebebini teşkil etmiştir.

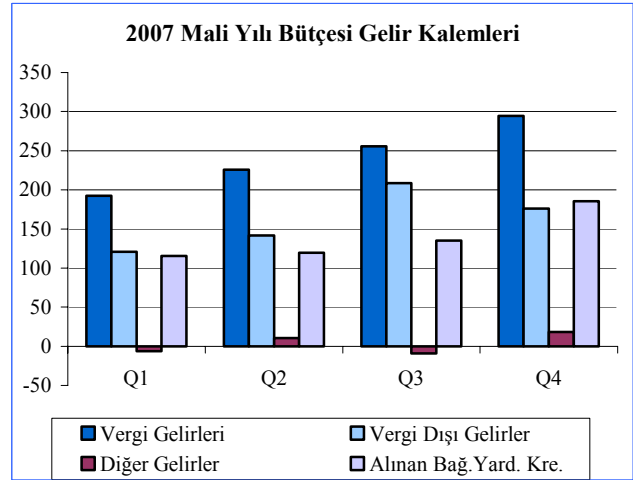
Grafik 4.1

Kaynak: Hazine ve Muhasebe Dairesi

Son çeyrekte bütçe geliri kalemleri içindeki vergi gelirleri, üçüncü çeyreğe göre yüzde 15,2 artarak 294,34 milyon YTL'ye ulaşmıştır. Vergi gelirlerindeki bu artışa karşılık, vergi dışı gelirlerde yüzde 15,7 daralma gözlenmektedir. Dördüncü çeyrekte alınan bağış, yardım ve krediler kalemi üçüncü çeyreğe göre yüzde 37,2 oranında artmış ve 2007 toplamının yüzde 33,3'ünü oluşturmuştur.

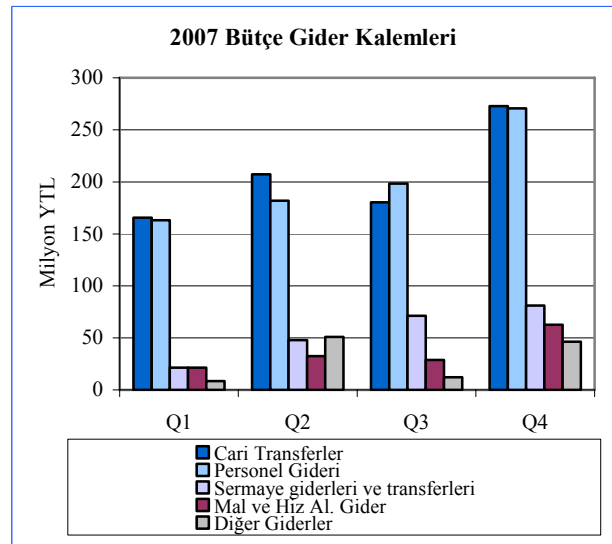
Grafik 4.2

Kaynak: Hazine ve Muhasebe Dairesi

2007 yılı mali bütçe giderlerinde dördüncü çeyrekte üçüncü çeyreğe göre 242,51 milyon YTL artış olmuştur. Bu artışın 92,54 milyonluk kısmı cari transferler ve 72,08 milyon YTL'lik kısmı ise personel giderlerinden kaynaklanmaktadır. Cari transferler ve personel gideri kalemlerindeki bu artışlar, 2007 son çeyreğinde meydana gelen 733,56 milyon YTL'lik gider toplamının, yüzde 74,1'lik kısmının oluşmasında en büyük etkidir.

Grafik 4.3

Kaynak: Hazine ve Muhasebe Dairesi

2006-2007 Yıllık Bütçe Karşılaştırmaları

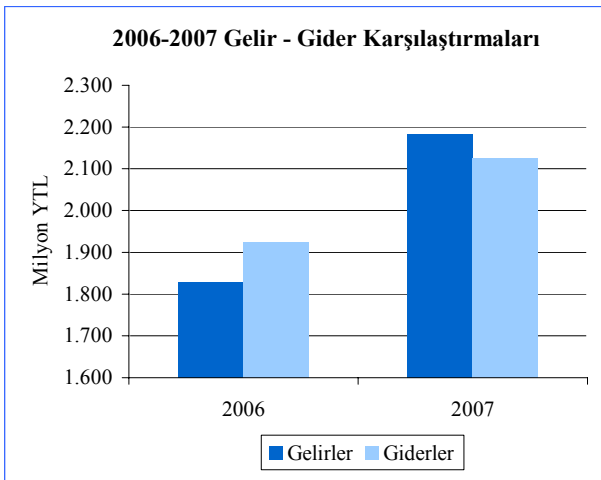
Genel

2006 yılında 414,16 milyon YTL olarak gerçekleşen KKTC mali bütçe açığı, 2007 yılında yüzde 48,6 daralarak 213,04 milyon YTL seviyesinde gerçekleşmiştir. 2007 yılında bütçe açığında meydana gelen bu daralmada Emekli Sandığı Fonu'ndaki 149,4 milyon YTL'lik kaynağın bütçe gelirlerine dahil edilmesi etkili olmuştur.

Gelir ve gider kalemleri YTL bazında 2006 yılına göre artış göstermiştir. 2006 sonuna göre 2007 yıl sonunda bütçe gelirleri yüzde 19,3 artarak 2.183,4 milyon YTL'ye, bütçe giderleri ise yüzde 10,5 artarak 2.125 milyon YTL'ye erişmiştir. 2006 sonuna göre yüzde 49,2 olan gelir kalemlerinin GSYİH içerisindeki payı, tahmini GSYİH'daki artışın daha fazla olmasının etkisiyle, 2007 yılı sonunda gelirlerdeki artışa rağmen yüzde 48,4'e düşmüştür. Bütçe giderlerinde ise bu oranlar sırasıyla yüzde 51,7 ve yüzde 47,1 olmuştur.

Bütçe gelirleri 2007 yılı sonu itibarıyla başlangıç hedefinin yüzde 9,0, bütçe giderleri ise yüzde 6,1 üzerinde gerçekleşmiştir.

Grafik 4.4

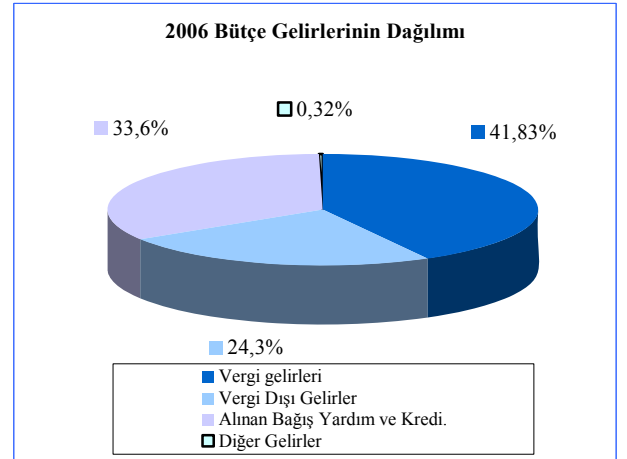

Kaynak: Hazine ve Muhasebe Dairesi

Gelirler

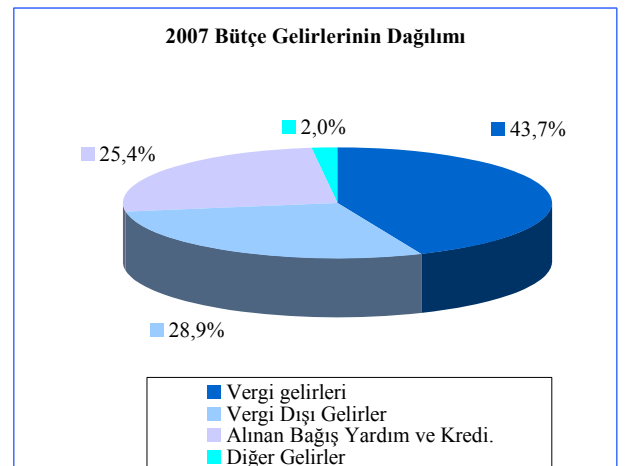
2007 mali yılı bütçe gelir kalemlerine bakıldığı zaman, devlet bütçe gelirlerinin yüzde 43,7'lik kısmının vergi gelirlerinden, yüzde 28,9'luk kısmının vergi dışı gelirlere, yüzde 25,4'lük kısmının alınan bağış, yardım ve kredilerden ve yüzde 2,0'lik kısmının ise diğer gelirlerden oluştuğu görülmektedir. Bu dağılımda en önemli değişiklik vergi dışı gelirler ile alınan bağış, yardım ve krediler kalemlerinde meydana gelmiştir. Vergi dışı gelirlerin payı yüzde 24,3'den yüzde 28,9'a yükselirken, alınan bağış, yardım ve krediler kalemi yüzde 33,6'dan yüzde 25,4'e gerilemiştir.

Grafik 4.5

Kaynak: Hazine ve Muhasebe Dairesi

Grafik 4.6

Kaynak: Hazine ve Muhasebe Dairesi

2007 yılı içinde gerçekleşen KDV oranlarındaki ayarlamalar ve ithalatta stopaj vergisi uygulamaları sonrasında genelde gelir toplamında özeldense vergi ve vergi dışı gelirlerde bir değişiklik gözlenmektedir. Gelir vergisinde üst dilim vergi oranı yüzde 40'tan yüzde 37'ye indirilmek suretiyle gelir vergisi üzerindeki yük azaltılmaya çalışılmıştır. Vergi politikasındaki bu düzenlemeler çerçevesinde bütçe gelirleri içinde en büyük paya sahip vergi gelirlerinde 2006'ya göre yüzde 24,66, vergi dışı gelirlerde ise yüzde 41,79 oranında artış olmuştur. Diğer taraftan alınan bağış, yardım ve krediler kalemi yüzde 9,62 oranında daralmıştır. Gelirler toplamındaki bir yıllık değişim ise yüzde 19,33 olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 4.1

Bütçe Gelirlerinin Karşılaştırılması			
Milyon YTL	2006	2007	Yüzde Değişim
Gelirler	1,829.63	2,183.38	19,33
Vergi gelirleri	765,39	954,15	
Vergi Dışı Gelirler	444,40	630,11	
Alınan Bağış Yardım ve Kredi.	614,02	554,92	
Diğer Gelirler	5,82	44,20	

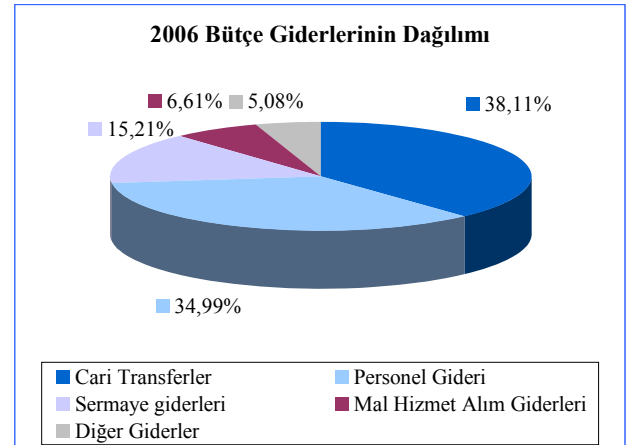
Kaynak: Hazine ve Muhasebe Dairesi

Giderler

2007 mali yılı bütçesi gerçekleşme rakamlarına bakıldığında, bütçe giderleri içerisinde en büyük payı yüzde 38,85 oranı ile cari transferlerin aldığı görülmektedir. Bunu sırasıyla yüzde 38,30 ile personel giderleri, yüzde 10,43 ile sermaye giderleri, yüzde 6,85 ile mal ve hizmet alım giderleri ve yüzde 5,57 ile diğer giderler izlemektedir. 2006 sonuna göre bu oranlar sırasıyla yüzde 38,11, 34,99, 15,21, 6,61 ve 5,08 olarak gerçekleşmiştir.

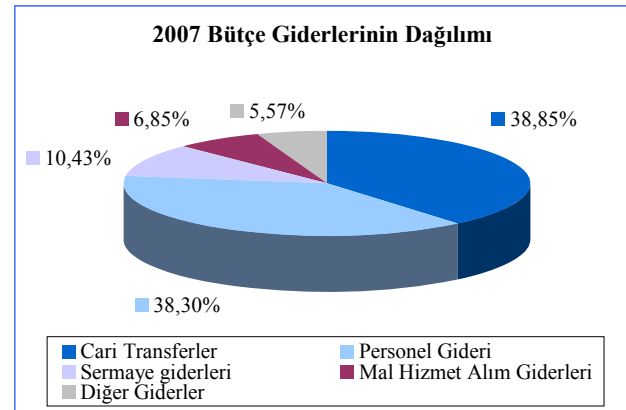
Bu gelişmeler çerçevesinde, 2007 yılında harcamaların yapısını değiştirme yönünde izlenen politikalar sonucunda, bütçe harcamaları içinde personel ve cari transfer giderlerinin payı yükselirken, sosyal ve yatırım harcamalarının payı azalmıştır.

Grafik 4.7

Kaynak: Hazine ve Muhasebe Dairesi.

Grafik 4.8

Kaynak: Hazine ve Muhasebe Dairesi

Bir yıllık dönemde cari transfer giderleri yüzde 12,63 oranında artarken personel giderleri yüzde 20,92 oranında artmıştır. Diğer taraftan sermaye giderleri yüzde 24,22 oranında gerilemiştir. Toplam giderlerdeki yüzde değişim 10,47 olmuştur.

Tablo 4.2

Bütçe Giderlerinin Karşılaştırılması			
Milyon YTL	2006	2007	Yüzde Değişim
Giderler	1.923,71	2.125,06	10,47
Cari Transferler	733,21	825,79	
Personel Gideri	673,04	813,86	
Sermaye Giderleri ve Transferleri	292,58	221,71	
Mal Hizmet Alım Giderleri	127,11	145,60	
Diğer Giderler	97,77	118,10	

Kaynak: Hazine ve Muhasebe Dairesi

Finansman Dengesi

Bütçe gelirlerinden TC kredileri ve iç borçlanma kalemlerinin çıkarılması suretiyle bulunan finansman dengesinde 2006 sonuna göre iyileşme olmuştur. 2006 yılında -414,16 milyon YTL olarak oluşan bütçe finansman dengesi, gelirlerdeki net artış nedeni ile 2007 yılında 2006 yılına göre yüzde 48,56 oranında daralarak -213,04 milyon YTL olarak gerçekleşmiştir. Finansman dengesindeki daralma, yüzde 26,66 oranında artan yerel gelirler ve dış yardımlar toplamına karşılık bütçe giderlerinde meydana gelen artışın yüzde 10,47 oranında kalmasından kaynaklanmaktadır.

Tablo 4.3

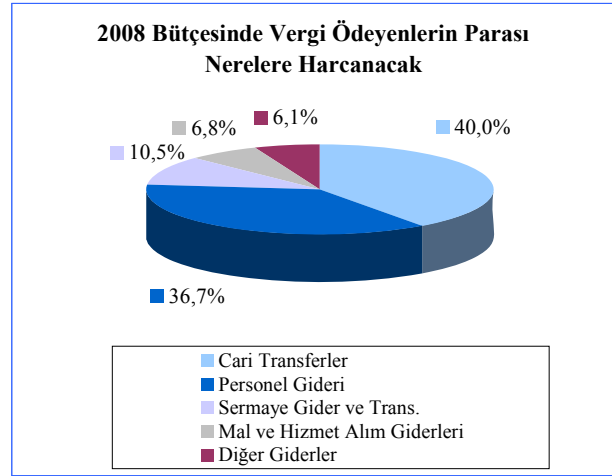
Finansman Dengesi		
Milyon YTL	2006	2007
Bütçe Gelirleri	1509,55	1912,02
1. Yerel Gelirler	1215,62	1628,46
Vergi Gelirleri	765,39	954,15
Vergi Dışı Gelirler	444,0	630,11
Sermaye Gelirleri	1,05	3,03
Alacaklardan Tahsilat	4,78	41,17
2. Dış Yardımlar	293,93	283,56
TC Yardımları	293,78	283,32
Diğer	0,15	0,24
Bütçe Giderleri	1923,71	2125,06
Personel Giderleri	673,04	813,86
Cari Transferler	733,21	825,79
Sermaye Giderleri	219,86	169,66
Diğer Giderler	297,60	315,75
Finansman Dengesi	-414,16	-213,04
Finansman	414,16	271,36
TC Kredileri	320,09	271,36
İç Borçlanma	94,07	0

Kaynak: Hazine ve Muhasebe Dairesi

2008 Mali Yılı Bütçesi

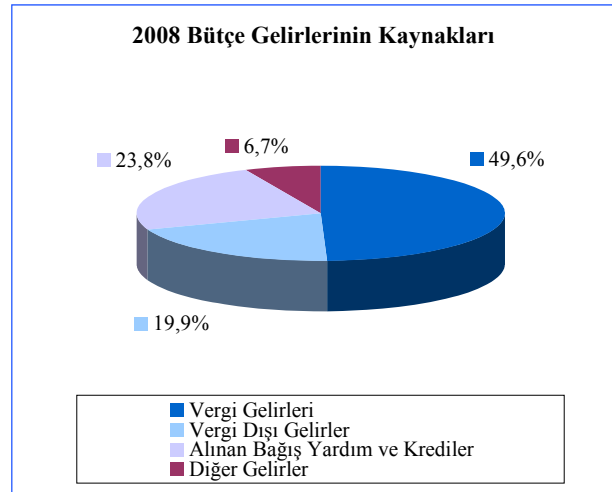
KKTC 2008 yılı içerisinde saptanan hizmet ve faaliyetlerin yürütülmesinde kullanılmak üzere bütçe giderleri için 2.355,9 milyon YTL ödenek tahsis etmiştir. Bu ödeneklerin ana kalemler itibarıyla dağılımı incelendiğinde yüzde 40,0'nin cari transferlere, yüzde 36,7'sinin ise personel harcamalarına ayrıldığı görülmektedir. 2007 yılında cari transfer harcamaları gider bütçesinin yüzde 38,85'lik, personel harcamaları ise yüzde 38,30'luk kısmını teşkil etmektedir.

Grafik 4.9

Kaynak: Hazine ve Muhasebe Dairesi

Grafik 4.10

Kaynak: Hazine ve Muhasebe Dairesi

2008 yılı gelirlerinin esas itibarıyla mahalli gelirlerdeki artışa bağlı olarak yüzde 7,90, giderlerinin ise cari, personel ve sermaye giderlerindeki artış nedeni ile yüzde 10,86 oranında değişeceği öngörülmektedir.

2008 yılı bütçesinin analitik açıdan ayrıntılı değerlendirmesine Araştırma, Anket ve Çalışma Raporları'nın bulunduğu 7. Bölümde yer verilmiştir.

Tablo 4.4

Genel Bütçe Dengesi Yıllık Karşılaştırma(Milyon YTL)			
Milyon YTL	2007	2008*	Yüzde Değişim
Gelirler	2.183,38	2.355,91	7,90
Vergi Gelirleri	954,15	1.167,42	
Vergi Dışı Gelirler	630,11	469,84	
Alınan Bağış Yardım ve Krediler	554,92	561,00	
Diğer Gelirler	44,20	157,65	
Giderler	2.125,06	2.355,91	10,86
Cari Transferler	825,79	941,26	
Personel Gideri	813,86	865,08	
Sermaye Gider ve Transferleri	221,71	247,15	
Mal ve Hizmet Alım Giderleri	145,60	159,75	
Diğer Giderler	118,10	142,67	

Kaynak: Hazine ve Muhasebe Dairesi

(Sayfa düzeni gereği boş bırakılmıştır)

5. PARASAL VE FİNANSAL GELİŞMELER

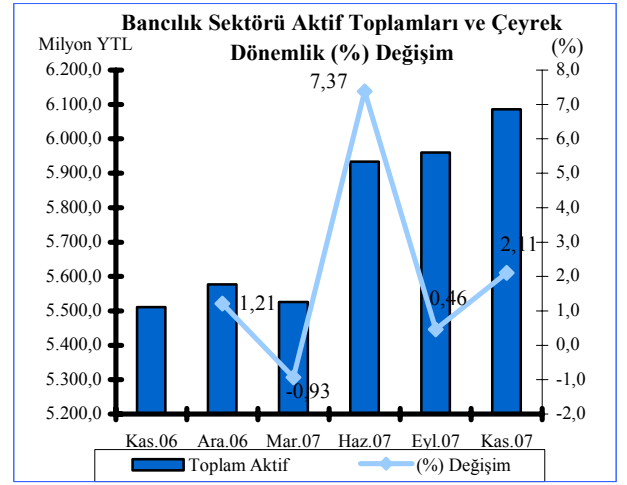
Bankacılık Sektörü Konsolide Bilançosu

Bankacılık sektörü aktif toplamı 2007 yılının on bir aylık döneminde yüzde 9,1 oranında büyüyerek 5.577,4 milyon YTL'den 6.085,9 milyon YTL'ye ulaşmıştır. Bu dönemde likit aktiflerde yüzde 15,3 azalış, brüt kredilerde yüzde 7,3 ve menkul değerler cüzdanında yüzde 54,9 oranında artış meydana gelmiştir. Bir yıllık dönem incelendiğinde ise (Kasım 2006 - Kasım 2007), bankacılık sektörü toplam aktifleri yüzde 10,4 oranında artmıştır. Bu dönemde de likit aktiflerde azalış diğer bütün varlık kalemlerinde yükselme olmuştur.

Diğer taraftan incelenen dönemler itibarıyla bankacılık sektörü kaynaklarında genişleme olduğu görülmektedir. Aralık 2006 - Kasım 2007 döneminde mevduatların yüzde 4,7, özkaynakların ise yüzde 69,4 oranında arttığı gözlenmektedir. Kasım 2006- Kasım 2007 döneminde bu oranlar sırasıyla yüzde 5,2 ve yüzde 67,4 olarak gerçekleşmiştir.

2007 yılı ilk çeyreğinde bankacılık sektörü toplam aktiflerinde yüzde 0,93 oranında bir azalma olmasına karşın, ikinci ve üçüncü çeyrekte sırasıyla yüzde 7,37 ve 0,46 oranında yükselme olmuştur. Eylül 2007 – Kasım 2007 döneminde ise yüzde 2,11'lik artış olduğu gözlenmektedir.

Grafik 5.1

Kaynak: KKTCCMB

Tablo 5.1

Milyon YTL	Bankacılık Sektörü Konsolide Bilançosu							
	2006		2007				Yüzde Değişim (%)	
	Kasım	Aralık	Mart	Haziran	Eylül	Kasım	12/06-11/07	11/06-11/07
Likit Aktifler	2.259,0	2.412,7	2.180,8	2.187,3	2.036,4	2.042,4	-15,3	-9,6
MDC	195,7	181,7	208,8	312,3	314,9	281,4	54,9	43,8
Krediler (Brüt)	2.049,5	2.318,2	2.325,3	2.420,3	2.460,7	2.486,6	7,3	21,3
Diğer Aktifler	1.006,5	664,8	810,7	1.013,2	1.148,3	1.275,5	91,9	26,7
Toplam Aktif-Pasif	5.510,7	5.577,4	5.525,6	5.933,1	5.960,3	6.085,9	9,1	10,4
Mevduat	4.659,8	4.681,3	4.783,0	4.935,3	4.890,9	4.901,0	4,7	5,2
Diğer Pasifler	504,4	553,8	368,0	457,7	509,6	604,9	9,2	19,9
Özkaynaklar	346,5	342,3	374,6	540,1	559,8	580,0	69,4	67,4

Kaynak: KKTCCMB

2007 yılı içerisinde likit aktiflerin toplam aktifler içerisindeki payında önemli bir gerileme olmuştur. Aralık 2006 yılı sonuna göre likit aktiflerin toplam aktif içerisindeki payı yüzde 43,26 iken Kasım 2007 sonunda yüzde 33,56'ya gerilemiştir. Aynı dönemde brüt kredilerin payı 0,70 puan azalarak yüzde 40,86 seviyesine inmiştir.

Bankacılık sektörünün bir yıllık varlıkları yapısal dağılım yönünden incelendiğinde likit aktiflerde daralma, diğer kalemlerde ise genişleme olduğu görülmektedir. Bu dönemde brüt kredilerin aktif toplamı içerisinde payı 3,67 puan artarak yüzde 40,86'lık oranla en büyük paya sahip olma özelliğini kazanmıştır. Buna karşın likit aktifler 7,43 puan gerileyerek yüzde 33,56 olmuştur.

Diğer taraftan pasif yapısı incelendiği zaman Aralık 2006 – Kasım 2007 döneminde mevduatların toplam kaynak içerisindeki payı yüzde 83,93'den yüzde 80,53'e düşerken özkaynakların payı yüzde 6,14'den yüzde 9,53'e yükselmiştir.

2007 yılı içerisinde sektörün aktif/pasif dağılımında yapısal değişiklikler meydana gelmiştir. Likit aktiflerden, krediler ve menkul değerlere yönelim olduğu gözlenmektedir. Kaynak tarafında ise mevduatlardaki azalışa karşın özkaynakların arttığı görülmektedir.

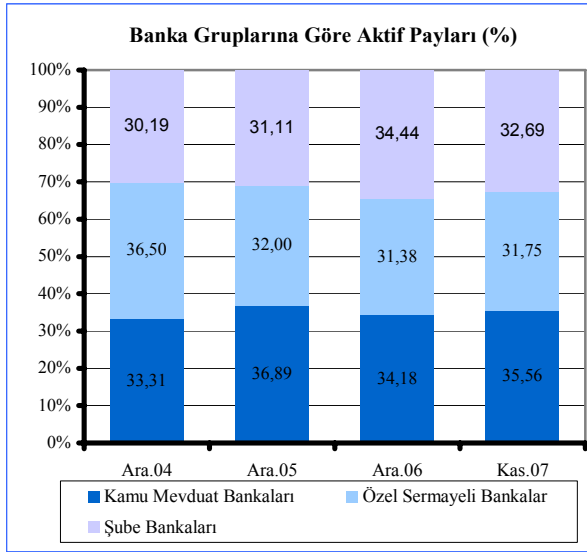
Tablo 5.2

Aktif	Bankacılık Sektörü Aktif / Pasif Yapısal Dağılımı (%)					
	2006		2007			
	Kasım	Aralık	Mart	Haziran	Eylül	Kasım
Likit Aktifler	40,99	43,26	39,47	36,87	34,17	33,56
MDC	3,55	3,26	3,78	5,26	5,28	4,62
Krediler (Brüt)	37,19	41,56	42,08	40,79	41,28	40,86
Diğer Aktifler	18,26	11,92	14,67	17,08	19,27	20,96
Toplam	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
Pasif						
Mevduat	84,56	83,93	86,56	83,18	82,06	80,53
Diğer Pasifler	9,15	9,93	6,66	7,71	8,55	9,94
Özkaynaklar	6,29	6,14	6,78	9,10	9,39	9,53
Toplam	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

Kaynak: KKTCMB

Bankacılık sektörünün aktif yapısı banka grup paylarına göre incelendiği zaman Aralık 2004 –Kasım 2007 döneminde önemli değişikliklerin olduğu görülmektedir. Şube bankalarının payı yüzde 30,19'dan yüzde 32,69'a, kamu sermayeli bankaların payı yüzde 33,31'den yüzde 35,56'ya yükselirken, özel sermayeli bankaların payı yüzde 36,50'den yüzde 31,75'e gerilemiştir.

Grafik 5.2

Kaynak: KKTTCMB

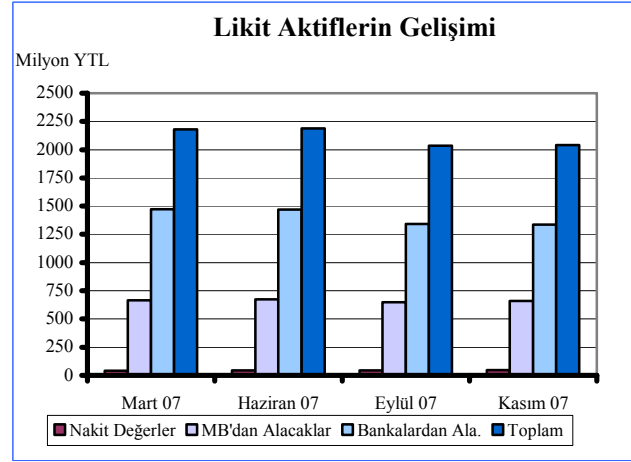
Likidite

Bankacılık sektörü likit aktiflerini oluşturan nakit değerler, Merkez Bankası'ndan alacaklar ve bankalardan alacaklar kalemlerinin miktarsal gelişimi çeyrek dönemlere göre incelendiğinde en büyük meblağı bankalardan alacaklar kaleminin oluşturduğu görülmektedir. Mart 2007 sonunda 1.473,4 milyon YTL olan bu kalem üçüncü çeyrek sonunda 1.341,5 milyon YTL'ye, bilahare Kasım 2007 sonunda ise 1.335,0 milyon YTL'ye gerilemiştir.

Bankalardan alacaklar kalemini sırasıyla Merkez Bankası'ndan alacaklar ve nakit değerler kalemleri izlemektedir. 660,0 milyon YTL seviyesinde seyreden Merkez bankasından alacaklar kaleminde önemli bir değişiklik meydana gelmezken, nakit ödeme ihtiyaçları için hazır bulundurulmuş nakit değerler kaleminin az da olsa artış eğiliminde

olduğu ve 41,5 milyon YTL'den 47,1 milyon YTL'ye yükseldiği görülmektedir.

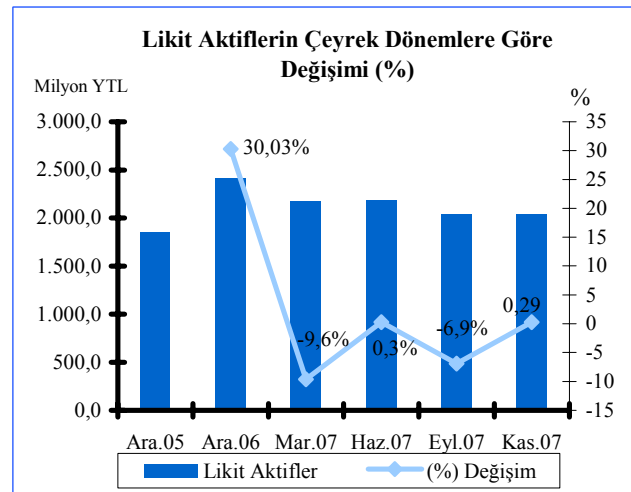
Grafik 5.3

Kaynak: KKTTCMB

Likit aktifler Aralık 2006 yılı sonunda bir önceki yıl sonuna göre yüzde 30,03 oranında artmıştır. Anılan veriler 2007 yılının ilk on bir ayında bankalardan alacaklar kalemindeki azalışın, nakit değerler ve merkez bankasından alacaklar kalemlerindeki artıştan daha fazla olması nedeni ile yüzde 15,3 oranında gerilemiştir. Likit aktiflerin yüzde değişimi 2007 yılında çeyrek dönemler bazında incelendiği zaman, birinci ve üçüncü çeyrekte sırasıyla yüzde 9,6 ve 6,9 oranında azaldığı, ikinci çeyrek ile Kasım 2007 sonuna göre yüzde 0,29 oranında arttığı görülmektedir.

Grafik 5.4

Kaynak: KKTTCMB

Brüt Krediler, Tahsili Gecikmiş Alacaklar ve Karşılıklar

Bankacılık sektörü kredileri içerisindeki en büyük ilk dört sektör, on bir sektöre kullandırılan toplam kredilerin çok önemli bir kısmına hakim durumdadır. 2006 yılı sonunda yüzde 94,0 olan sektörel yoğunlaşma oranı Kasım 2007 sonuna göre yüzde 96,0'ya yükselmiştir. Şahsi ve mesleki borçlar, kredilerin sektörlere göre dağılımında en büyük bakiyeye ilk sırada yer almıştır. Kasım 2007 sonuna göre bu sektörün kredi bakiyesi 205,2 milyon YTL artarak 1.070,9 milyon YTL'ye, yüzdelik payı ise 37,0'den 43,0'e yükselmiştir.

İkinci en büyük paya sahip kamu kredilerinin miktarı, YTL'nin Amerikan dolarına karşı değerlendirilmesinin de etkisiyle 79,3 milyon YTL azalarak 694,2 milyon YTL'ye, oranı ise yüzde 33,0'den yüzde 27,0'ye gerilemiştir.

Aynı dönem itibarıyla üçüncü en büyük kalemi oluşturan ticaret sektörü kredileri 77,8 milyon YTL artarak 552,0 milyon YTL'ye, ulaşmıştır.

Bina ve inşaat sektöründeki kredi hacim artışı 12,9 milyon YTL olup bu gruptaki toplam krediler 119,9 milyon YTL'dir. Anılan kredilerin sektör içindeki yüzde 4'lük payı değişmemiştir.

Tablo 5.3

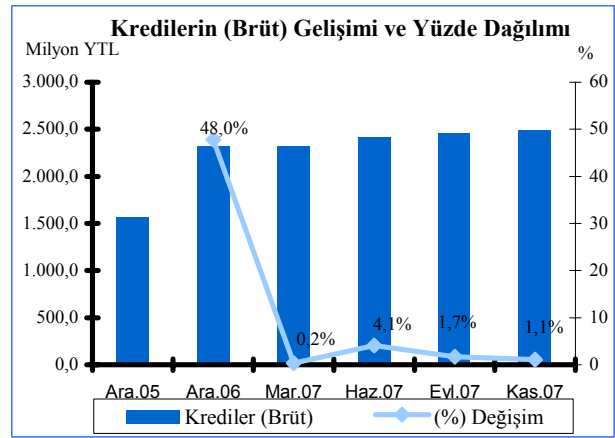
Milyon YTL	Kredilerin (Brüt) Sektörel Dağılımı				
	2006	2007			
	Aralık	Mart	Haziran	Eylül	Kasım
Kamu Kurum ve Kuruluşları	773,5	761,7	774,8	730,4	694,2
Tarım	12,2	11,3	13,4	13,0	12,1
Madencilik ve Taş Ocakçılığı	0,1	0,1	0,2	0,2	0,2
Sanayi	4,6	4,5	2,9	1,8	5,5
Nakliye ve Ulaşım	8,9	7,8	6,7	5,5	5,9
Ticaret	474,2	498,5	554,1	551,2	552,0
İhracat	3,9	1,6	1,1	1,2	1,1
Turizm	15,9	17,2	17,5	17,4	16,7
Bina ve İnşaat	107,0	99,2	109,2	123,9	119,9
Küçük Esnaf ve Zanaatkar	52,2	50,5	10,4	9,3	8,1
Şahsi ve Mesleki Borçlar / Diğer	865,7	872,9	929,9	1.006,8	1070,9
Toplam Krediler (Brüt)	2.318,2	2.325,3	2.420,2	2.460,7	2.486,6

Kaynak: KKTCMB

Ekonomik faaliyetlerdeki olumsuzluklara bağlı olarak brüt kredilerin artış hızında önemli bir yavaşlama görülmektedir. 2006 yılında brüt kredilerdeki artış hızı yüzde 48,0 iken 2007 yılı içerisinde bu oranın sadece yüzde 7,3'lük oranında bir artış gösterdiği görülmektedir. Kredi hacmine miktarsal olarak bakıldığı zaman brüt krediler 168,4 milyon YTL artarak 2.486,6 milyon YTL'ye ulaşmıştır.

Sektör kredilerinin 2007 yılı çeyrek dönem yüzde değişimleri incelendiğinde, en büyük artışın yüzde 4,1 oranı ile ikinci çeyrekte olduğu görülmektedir.

Grafik 5.5

Kaynak: KKTCMB

Bankacılık sektörü brüt kredileri ile Gayri Safi Yurt İçi Hasıla'nın son dört yıllık yüzde değişimleri karşılaştırıldığında 2007 yılı hariç kredilerin, GSYİH'dan daha hızlı büyüdüğü görülmektedir.

Tablo 5.4

Milyon YTL	Krediler (Brüt) ve GSYİH'nin Değişim Hızı (%)			
	2004 Aralık	2005 Aralık	2006 Aralık	2007 Kasım
Krediler (Brüt)	50,1	33,7	47,8	7,3
GSYİH	30,9	25,0	29,9	13,2

Kaynak: KKTCCMB

2006 sonunda yüzde 8,1 olan tahsili gecikmiş alacaklar kaleminin (TGA) brüt kredilere oranı Kasım 2007 sonuna göre yüzde 9,9'a yükselmiştir. Diğer taraftan takipteki alacaklar karşılığı kaleminin brüt kredilere oranı aynı dönem içerisinde yüzde 4,6 ile yüzde 4,7 aralığında dalgalanmıştır.

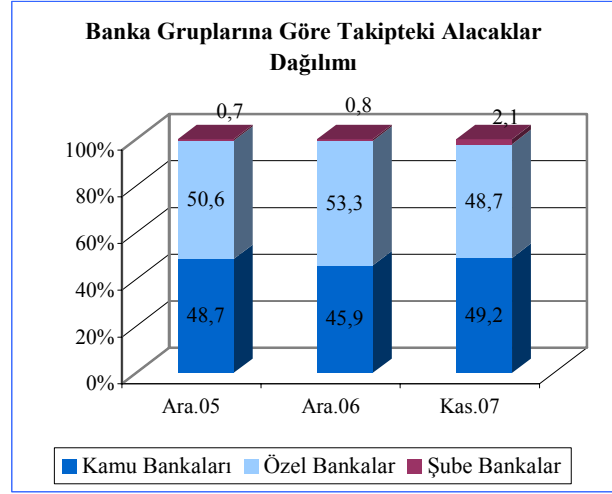
Tablo 5.5

Milyon YTL	TGA ve TGA Karşılığı'nın Brüt Kredilere Oranı (%)					
	2005	2006	2007			
	Ara.	Ara.	Mart	Haz.	Eyl.	Kas.
TGA / Krediler	7,8	8,1	8,8	9,4	9,8	9,9
TGA.Karşılığı / Krediler	4,5	4,6	4,7	4,6	4,6	4,7

Kaynak: KKTCCMB

Kasım 2007 sonuna göre sektörün bütününe ait TGA'lar içinde kamu bankaları yüzde 49,2 oranı ile en büyük paya sahiptir. Kamu bankalarını sırasıyla 48,7, oranı ile özel bankalar ve yüzde 2,1 oranla şube bankaları takip etmektedir. 2006 sonunda bu oranlar sırasıyla yüzde 45,9, 53,3 ve 0,8 idi. Kamu ve şube bankalarının toplam TGA içerisindeki payı 2006 sonuna göre artarken özel bankaların payında azalma meydana gelmiştir.

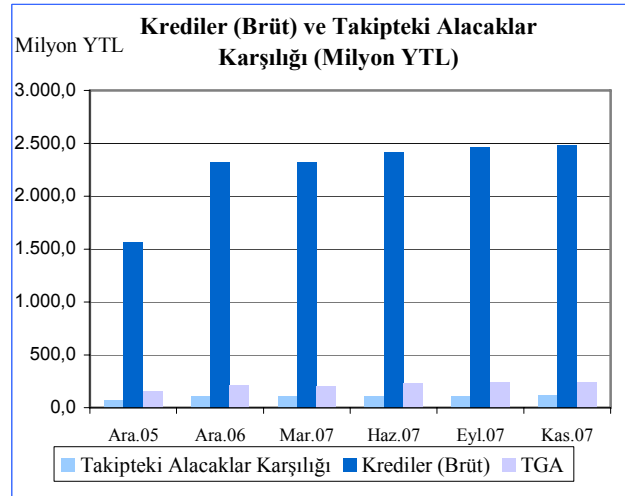
Grafik 5.6

Kaynak: KKTCCMB

Brüt kredi hacmindeki genişlemeyle birlikte takipteki alacaklar karşılığında da artış olduğu gözlenmektedir. 2006 yılı sonunda bir önceki yıl sonuna göre TGA karşılığı 36,9 milyon YTL artarak 107,5 milyon YTL olmuştur. Aynı dönemde krediler 749,9 milyon YTL artarak 2.318,2 milyon YTL'ye yükselmiştir. Takipteki alacaklar karşılığı kalemi 2007 yılının birinci çeyreğinde 2,1, ikinci çeyreğinde 1,3, üçüncü çeyrekte ise 1,2 milyon YTL artmıştır. Aralık 2006 - Kasım 2007 döneminde ise takipteki alacaklar karşılığı kalemi 9,2 Milyon YTL artarak 116,7 milyon YTL olmuştur.

Grafik 5.7

Kaynak: KKTCCMB

Mevduatlar

Bankacılık sektörü toplam mevduatı Kasım 2007 sonunda bir önceki yılsonuna göre 219,7 milyon YTL artarak 4.901,0 milyon YTL'ye ulaşmıştır. Mevduat toplamı 2007 yılının ilk çeyreğinde 101,7milyon, ikinci çeyreğinde 152,3 milyon artış, üçüncü çeyrekte ise 44,4 milyon azalış ve Eylül 2007- Kasım 2007 döneminde ise 10,1 milyon YTL artış göstermiştir.

Mevduatın türlerine göre dağılımı incelendiğinde Kasım 2007 dönemi sonunda en büyük miktarın 3.786,2 milyon YTL'lik meblağ ve yüzde 77,0'lik payla tasarruf mevduatında yoğunlaştığı gözlenmektedir. Tasarruf mevduatını sırasıyla resmi, ticari, diğer ve bankalararası mevduat izlemektedir.

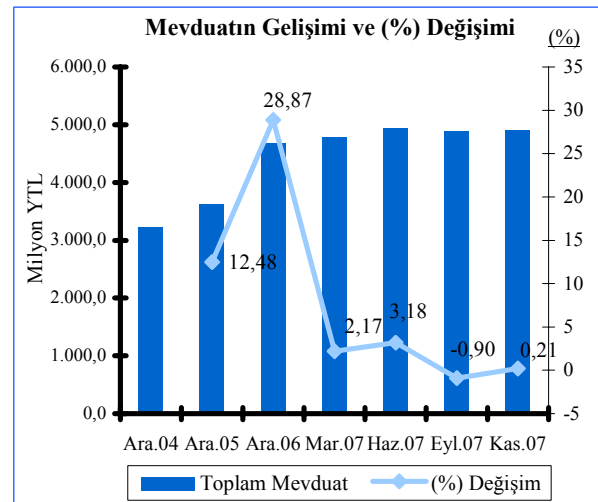
Tablo 5.6

Milyon YTL	MEVDUATIN TÜRLERİNE GÖRE GELİŞİMİ						
	2004 Aralık	2005 Aralık	2006 Aralık	2007			
				Mart	Haziran	Eylül	Kasım
Resmi	284,8	330,8	480,6	482,8	556,1	491,4	463,1
Ticari	191,4	250,9	352,3	334,4	352,0	299,0	359,1
Tasarruf	2.507,8	2.735,7	3.580,4	3.706,1	3.761,7	3.808,9	3.786,2
Diğer	199,5	250,8	218,1	218,1	215,0	217,4	214,6
Bankalararası	46,2	64,5	49,9	41,6	50,5	74,2	78,0
Toplam Mevduat	3.229,7	3.632,7	4.681,3	4.783,0	4.935,3	4.890,9	4.901,0

Kaynak: KKTCMB

Sektör mevduat toplamı 2006 yılında yüzde 28,87 oranında genişlemiştir. Buna karşın, 2007 yılı içerisindeki ekonomik yavaşlamanın yanı sıra, döviz kuru ve faiz oranlarındaki düşüşün de etkisiyle mevduat artış hızı yüzde 4,67 seviyesine düşmüştür. Çeyrek dönemlere göre bakıldığı zaman 2007 yılı ilk çeyreği sonunda yüzde 2,17, ikinci çeyrekte yüzde 3,18 ve Eylül-Kasım 2007 döneminde yüzde 0,21 oranındaki yükselmeye karşın üçüncü çeyrekte yüzde 0,9'luk düşüş yaşandığı görülmektedir.

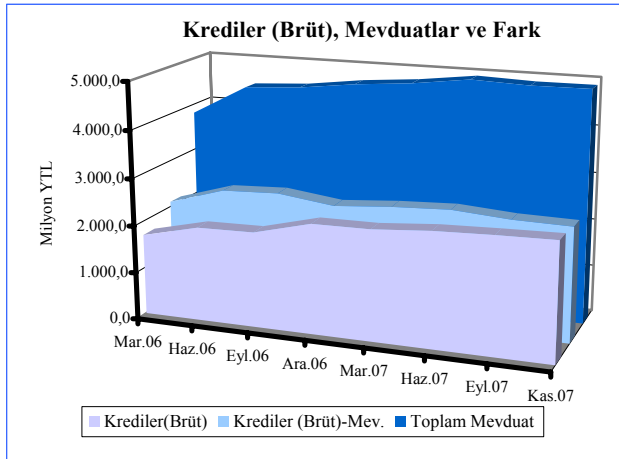
Grafik 5.8

Kaynak: KKTCMB

Brüt krediler, mevduatlar ve aralarındaki fark miktarsal yönden karşılaştırıldığı zaman 2006 sonuna göre mevduatların 219,7 milyon YTL'lik artışına karşın kredilerin 168,4 milyon YTL arttığı görülmektedir.

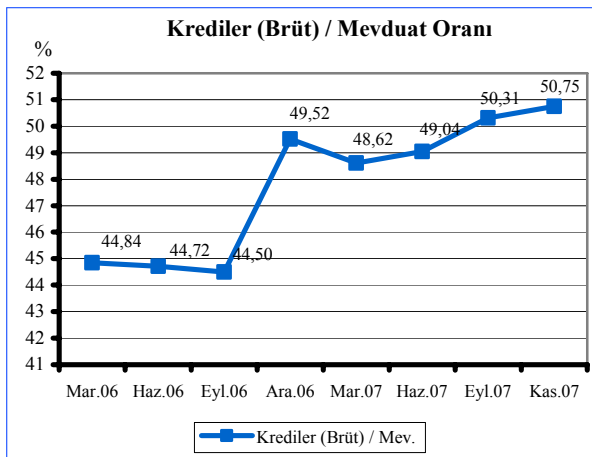
Grafik 5.9

Kaynak: KKTCMB

Sektörün derinliği ile aracılık fonksiyonunun gelişimini ifade eden göstergelerden biri olan kredi/mevduat oranı, 2006 yılının son çeyreğinde yaklaşık olarak 5 puan artış göstererek yüzde 49,52'lik oranla yılın en yüksek seviyesine ulaşmıştır. Kredilerin mevduata oranı Mart 2007 sonunda 0,9 puan azalarak yüzde 48,62'ye gerilemesine karşın ikinci çeyrek sonunda 0,42, üçüncü çeyrekte 1,27 ve Eylül-Kasım 2007 döneminde 0,44 puan artış göstererek yüzde 50,75'e ulaşmıştır.

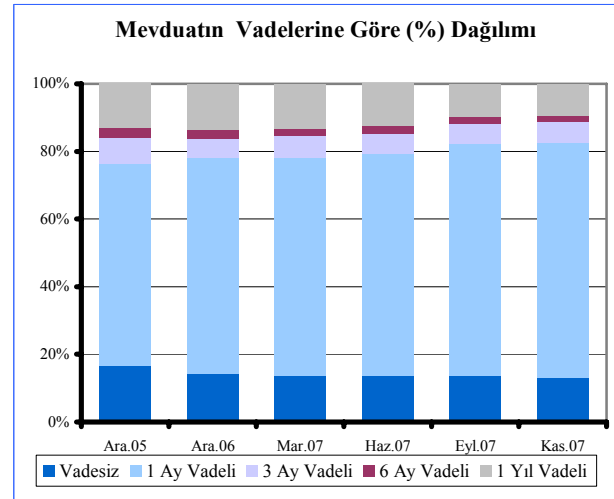
Grafik 5.10

Kaynak: KKTCMB

Mevduatın vadelerine göre dağılımı incelendiğinde, önceki dönemlerde olduğu gibi bir aya kadar vadeli mevduatta yoğunlaşma yaşandığı görülmektedir. Yüzde 69,43'lük bir aya kadar vadeli mevduatları sırasıyla yüzde 13,11 oranla vadesiz, yüzde 9,34 oranla bir yıl vadeli, yüzde 6,09 oranla üç ay vadeli ve yüzde 2,03 oranla altı ay vadeli mevduat izlemektedir.

Grafik 5.11

Kaynak: KKTCMB

Aralık 2006 – Kasım 2007 dönemi içerisinde özkaynaklar esas itibarıyla ödenmiş sermaye tutarındaki artışa bağlı olarak yüzde 71,11 oranında artarak 580,0 milyon YTL'ye yükselmiştir. Özkaynaklardaki en belirgin değişim ikinci çeyrek sonunda meydana gelmiştir. 2007 yılında yeni Disponibilite Tebliğinin de etkisiyle özkaynaklarda meydana gelen 241,1 milyonluk artışın 169,5 milyon YTL'lik kısmı Nisan 2007 - Haziran 2007 döneminde olmuştur.

Tablo 5.7

Milyon YTL	Özkaynakların Gelişimi				
	Ara.06	Mar.07	Haz.07	Eyl.07	Kas.07
Ödenmiş Sermaye	203,2	204,1	340,6	354,8	368,8
İhtiyatlar	70,9	114,4	119,2	111,8	111,8
Kar / Zarar	64,8	56,1	80,3	93,2	99,4
Toplam	338,9	374,6	540,1	559,8	580,0

Kaynak: KKTCMB

Para Arzı

2007'nin üçüncü çeyreğinde M1 tanımlı para arzı ikinci çeyrek sonuna göre yüzde 0,49 oranında artarak 786,9 milyon YTL seviyesinde gerçekleşmiştir. 2006 yılsonu ile 2007 yılının üçüncü çeyreği dönemindeki artış ise yüzde 0,79 olmuştur. Bir önceki yılın aynı dönemine göre ise M1 para arzındaki değişim yüzde 1,47 olarak gerçekleşmiştir. Bu genişleme vadesiz ticari mevduat ile KKTC Merkez Bankası nezdindeki mevduat artışından kaynaklanmaktadır.

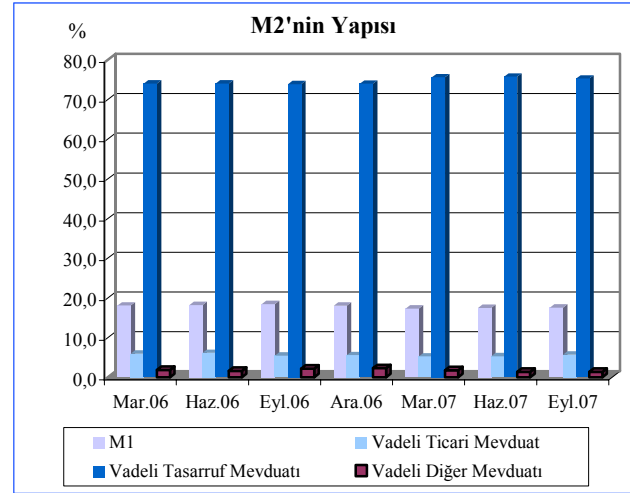
M2 tanımlı para arzı üçüncü çeyrek sonunda ikinci çeyreğe göre sadece yüzde 0,1 artış göstererek 4.480,9 milyon YTL'ye ulaşmıştır. Üçüncü çeyrek sonu ile 2006 yılsonu döneminde, M2 para arzında yüzde 3,74'lük bir değişim gerçekleşmiştir. Bu değişimin nedeni, alt bileşenler içinde bulunan, vadeli ticari ve tasarruf mevduatlarındaki artışa dayanmaktadır. Eylül 2006 dönemine göre meydana gelen artış yüzde 6,54'tür.

M2 para arzına resmi mevduat ve KKTC Merkez Bankası nezdindeki diğer mevduatın ilave edilmesiyle bulunan M3 tanımlı para arzı miktarında ikinci çeyrek sonu ile üçüncü çeyrek arasında 43,22 milyon YTL azalma görülmektedir. Bu düşüşte, alt bileşenlerden vadesiz resmi mevduat ve vadeli diğer mevduattaki artışlara rağmen, vadeli resmi

mevduatın 66,83 milyon YTL azalması etkili olmuştur. Üçüncü çeyrekte gerçekleşen M3 para arzı miktarıyla 2006 yılsonu gerçekleşen miktar arasındaki değişim ise vadeli resmi mevduat miktarındaki 31,0 milyon YTL'lik artışa bağlı olarak yüzde 3,93 düzeyinde gerçekleşmiştir. Bir önceki yılın aynı dönemine göre M3'te meydana gelen büyüme yüzde 7,39'dur.

M2'nin yapısı içerisinde vadeli tasarruf mevduatının payı ağırlığını korumakta olup, yüzde 75,28 seviyesindedir.

Grafik 5.12

Kaynak: KKTCMB

Tablo 5.8

Yıllar	Para Arzı Verileri (Milyon YTL)						
	Devre	M1	Değişim (%)	M2	Değişim (%)	M3	Değişim (%)
2002		298.1	-	1,729.1	-	1,970.1	-
2003		424.1	42.3	2,317.5	34.0	2,608.2	32.4
2004		618.4	45.8	3,017.7	30.2	3,382.7	29.7
2005		695.9	12.5	3,382.8	12.1	3,848.9	13.8
2006	I	638.4	-8.3	3,526.7	4.3	3,979.6	3.4
	II	755.3	18.3	4,146.6	17.6	4,637.8	16.5
	III	775.5	2.7	4,205.9	1.4	4,703.2	1.4
	IV	780.7	0.7	4,319.5	2.7	4,859.9	3.3
2007	I	764.3	-2.1	4,415.1	2.2	4,938.2	1.6
	II	783.1	2.5	4,476.9	1.7	5,094.2	2.9
	III	786.9	0.49	4,480.9	0.09	5,051.0	-0.85

Kaynak: KKTCMB

6. FİNANSAL İSTİKRAR ANALİZİ

Düzenleme ve Denetim

'Bankaların Sermaye Yeterliliği'nin Ölçülmesi ve Değerlendirilmesine İlişkin Usul ve Esaslar' hakkındaki tebliğ yeniden düzenlenerek 09 Ağustos 2007 tarih ve 144 sayılı Resmi Gazete de yayımlanmıştır. Yeni düzenleme gereğince sermaye yeterliliğinin ölçülmesinde mevcut risklere ilaveten maruz kalman piyasa ve operasyonel risklerinin de hesaplanarak, sermaye yeterliliği standart oranına (SYSO) dahil edilmesi zorunluluğu getirilmiştir.

Piyasa riskine esas sermaye yükümlülüğünün SYSO'ya dahil edilme başlangıç tarihi Aralık 2007 olarak belirlenmiştir. Diğer taraftan operasyonel riske esas sermaye yükümlülüğünün raporlama başlangıç tarihi Haziran 2008, SYSO'na dahil edilme tarihi ise Aralık 2008 olarak ilan edilmiştir. Aşağıdaki kutuda risk tanımları ile risklerin SYSO'na dahil edilmesiyle ilgili özet bilgilere yer verilmektedir.

Kutu 1

Bankaların Sermaye Yeterliliği'nin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkındaki Tebliğe Göre Risk Tanımları

Kredi Riski: Bilanço içi varlıklar ile gayrinakdi krediler, taahhütler ve türev finansal araçlardan kaynaklanan kredi riski nedeniyle maruz kalınabilecek zarar olasılığıdır.

Piyasa Riski

- Piyasa Riski:** Bankaların genel piyasa riski, kur riski, spesifik risk ve Merkez Bankası tarafından belirlenecek ilgili riskler nedeniyle maruz kalabilecekleri zarar olasılığıdır.
- Genel Piyasa Riski:** Bankaların portföylerinde yer alan finansal araçlara ilişkin faiz oranı ve hisse senedi pozisyon riski nedeniyle maruz kalabilecekleri zarar olasılığıdır.
- Kur Riski:** Bankaların, tüm döviz varlık ve yükümlülükleri nedeniyle döviz kurlarında meydana gelebilecek değişiklikler sonucu maruz kalabilecekleri zarar olasılığıdır.
- Spesifik Risk:** Getirisi faiz oranı ile ilişkilendirilmiş finansal araçlardan ve hisse senetlerinden oluşan pozisyonlarda, geniş piyasa hareketleri dışında, bu pozisyonları oluşturan finansal araçları ihraç veya garanti eden ve ödeme yükümlülüğü üstlenen kuruluşların yönetimlerinden ve mali bünyelerinden kaynaklanabilecek sorunlar nedeniyle meydana gelebilecek zarar riskini anlatır.

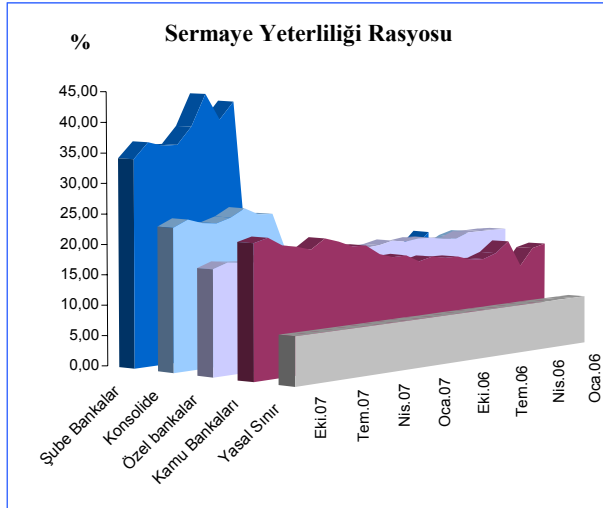
Operasyonel Risk: Banka içi kontrollerdeki aksamalar sonucu hata ve usulsüzlüklerin gözden kaçmasından, banka yönetimi ve personeli tarafından zaman ve koşullara uygun hareket edilememesinden, banka yönetimindeki hatalardan, bilgi teknolojisi sistemlerindeki hata ve aksamalar ile doğal afetler veya terör ve savaş hali durumlarından kaynaklanabilecek zarar olasılığıdır.

Risklerin SYSR'na Dahil Edilme Tarihleri	
Risk	Tarih
Kur Riski	01/01/2004
Piyasa Riski	12/2007
Operasyonel Risk	12/2008

Sermaye Yeterliliği

Özkaynakların risk ağırlıklı aktiflere oranlanmasıyla elde edilen SYSR'nin konsolide bazda gelişimi incelendiğinde, artan bir eğilim içerisinde olduğu ve incelenen dönemler itibarıyla asgari yasal sınır olan yüzde 8,0'in üzerinde seyrettiği görülmektedir.

Grafik 6.1

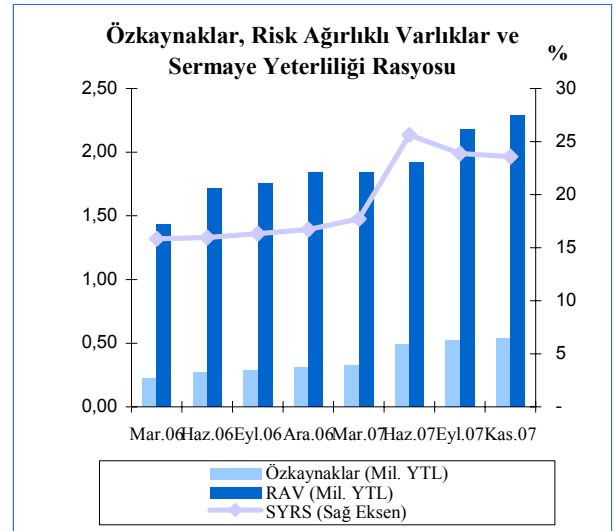

Kaynak: KKTCMB

Kasım 2006 itibarıyla sektörün SYSR yüzde 16,11 iken 7,46 puan artarak Kasım 2007 itibarıyla yüzde 23,57'ye yükselmiştir. Bu yükselişte 41/2001 sayılı KKTC Merkez Bankası Yasası'nın 23(1) maddesi altında yapılan yeni disponibilitate tebliğinin etkisi olduğu değerlendirilmektedir. 8 Şubat 2007 tarihinde yayımlanan ve 1 Mart 2007 tarihinden itibaren yürürlükte bulunan yeni genel disponibilitate tebliğine göre bankaların yurt dışı bankalarda buldukları mevcutlarının, aynı tarihli özkaynaklarının beş katını aşması halinde, aşan bankalar için bulundurulması zorunlu olan disponibilitate değer yükümlülüğü, belirlenen tarihler itibarıyla kademeli olarak farklılaştırılmıştır. Bu düzenlemenin sonucunda bankaların yurtdışı bankalardaki mevcut bakiyelerinin seviyesini koruyabilmek için bir yöntem olarak sermaye artırımı yoluna gitmeyi tercih ettikleri gözlenmektedir. Dolayısıyla karlılıkta meydana gelen artışların yanı sıra sektörün ödenmiş sermaye yoluyla özkaynaklarını arttırması, SYSR'ye olumlu

yansımıştır. Diğer taraftan kredi genişlemesinin etkisi ile risk ağırlıklı varlıkların büyüdüğü gözlenmektedir. Ancak özkaynaklardaki değişimin risk ağırlıklı varlıklardaki değişimi fazlasıyla karşılamış olması SYSR'deki olumlu gelişmenin bir başka nedenini oluşturmaktadır. Ayrıca bankacılık sektörünün SYSR'nin yüksek gerçekleşmesinde, riskin yüzde sıfır olarak kabul edilen kamu kredilerinin büyüklüğü etkili olmaktadır.

Grafik 6.2

Kaynak: KKTCMB

2007 yılının ilk çeyreğinde bankacılık sektörü konsolide SYSR'deki yüzde 17,73 iken, yukarıda izah edilen nedenlere bağlı olarak ikinci çeyrek sonunda yüzde 25,64'e ulaşmış, ancak üçüncü çeyrek sonunda özkaynaklardaki kısmi daralmanın etkisiyle yüzde 23,88 olarak gerçekleşmiştir.

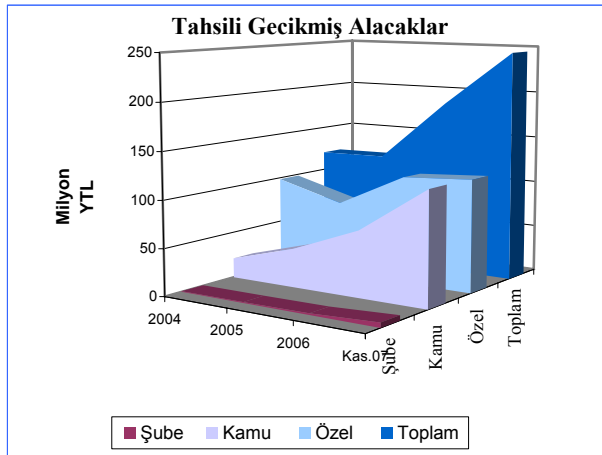
Banka grupları bazında bakıldığında zaman bankacılık sektörü konsolide SYSR'deki artışa, şube bankalarının önemli bir katkısı olduğu gözlenmektedir. Nitekim bu grubun SYSR'si, 2006 Kasım - 2007 Kasım devresinde yüzde 12,04'den, yüzde 34,27'ye yükselmiştir. Haziran 2007 - Kasım 2007'de ise bu grubun rasyosunun düşüş eğilimine girdiği ve Ekim 2007 sonunda yüzde 36,86 olan SYSR'nin özkaynaklardaki artış hızı risk ağırlıklı varlıkların artışından daha düşük olmasına bağlı olarak yüzde 34,27'ye gerilediği görülmektedir.

Çeyrek dönemlere göre incelendiğinde şube bankalarının SYSR'nin 2007 yılının ilk çeyreğinde yüzde 14,19, ikinci çeyreğinde yüzde 44,15 ve üçüncü çeyreğinde yüzde 36,09 olduğu görülmektedir. Özel bankalar grubunda ise SYSR'si Kasım 2006 - Kasım 2007 döneminde yüzde 18,34'den yüzde 17,40'a gerilemiştir. 2007 yılının ilk üç çeyrek döneminde SYSR'si sırasıyla yüzde 18,03, yüzde 17,93 ve yüzde 17,93 olmuştur. Kamu bankaları grubunun Kasım 2007 sonu itibarıyla SYSR yüzde 22,12 olup bir önceki yılın aynı ayına göre özkaynaklardaki artışın da etkisi ile 6,01 puan yükselmiştir. Mart 2007 sonunda yüzde 19,81 olan SYSR'si, Eylül 2007 sonunda yüzde 21,27'ye ulaşmıştır.

Tahsili Gecikmiş Alacaklar ve Karşılıklar

Brüt TGA miktarının 2007 yılı içerisinde sürekli bir artış eğilimi içerisinde olduğu gözlenmektedir.

Grafik 6.3

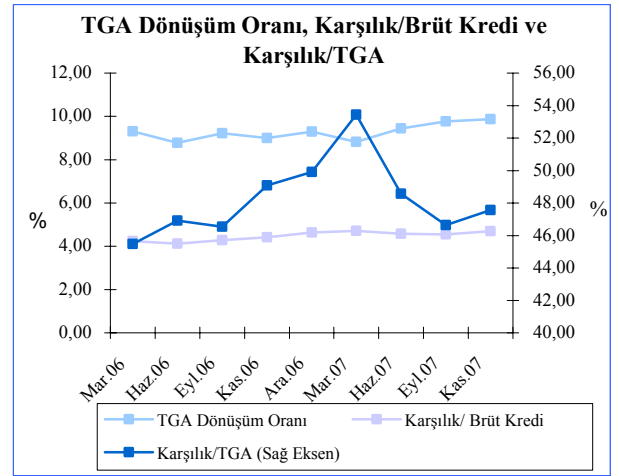
Kaynak: KKTCMB

Nitekim 2007 yılında, TGA Kasım sonu itibarıyla yüzde 13,67 oranında artarak 245,3 milyon YTL' ye ulaşmıştır. Bu artışın yüzde 98,0'lik kısmını kamu ve özel banka grupları teşkil etmektedir. Çeyrek dönemler itibarıyla incelendiğinde ise en önemli artışın yüzde 11,0'lik oranla ikinci çeyrekte olduğu görülmektedir. 2007 Kasım sonu itibarıyla TGA toplamında bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 33,0 oranında artış gerçekleşmiştir.

Diğer taraftan 2007 yılında tahsili gecikmiş alacak tutarındaki artışa karşın birinci çeyrekte yüzde 8,8 olan TGA'nın takibe dönüşüm oranı ikinci çeyrek sonunda yüzde 9,4, üçüncü çeyrekte yüzde 9,8 ve Kasım 2007 sonunda yüzde 9,9 olmuştur. TGA oranının aynı kalmasında brüt kredilerdeki artış hızının TGA'daki artış hızından daha büyük olması etkili olmuştur.

Karşılıkların brüt kredilere oranı incelenen dönem içerisinde yüzde 4,6 - 4,7 seviyesinde seyretmiştir. 2006 yılı sonunda yüzde 50,0 olan ayrılan karşılıkların tahsili gecikmiş alacaklar içerisindeki payı, birinci çeyrek sonunda yüzde 53,0, ikinci çeyrek sonunda yüzde 49,0, üçüncü çeyrek sonunda yüzde 47,0 ve Kasım 2007 sonunda yüzde 48,0 olarak gerçekleşmiştir. Kasım 2006 itibarıyla bu oran yüzde 49,0 düzeyindedir.

Grafik 6.4

Kaynak: KKTCMB

Finansal Sağlık Göstergeleri

Finansal sağlık göstergelerinin gelişimi değerlendirildiği zaman sektörün SYSR'nin yasal oranların üzerinde seyrettiği ve özkaynaklarının gelişme gösterdiği gözlenmektedir. Nitekim 2006 sonuna göre yüzde 16,7 olan SYSR Kasım 2007 sonunda yüzde 23,6'ya yükselmiştir. Diğer taraftan özellikle 2007 yılının ikinci yarısından itibaren ivme kazanan ekonomideki olumsuzlukların, bankacılık sektörü aktif kalitesine yansıdığı görülmektedir. Aktif kalitesinin önemli bir göstergesi olan tahsili gecikmiş alacakların brüt kredilere oranı 2006 sonuna göre 1,8 puan artarak Kasım 2007 sonunda yüzde 9,9'a ulaşmıştır. Ayrıca içerisinde bulunduğumuz ekonomik şartlar göz önüne alındığında, tahsili gecikmiş alacaklardaki artışın bankalardaki risk yönetimi açısından da daha dikkatli değerlendirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Buna karşın sektörün aktif ve özkaynak karlılığında bozulma görülmemektedir. 2006 sonu itibarıyla yüzde 1,4 olan aktif karlılığı Kasım 2007 sonunda yüzde 2,0'ye yükselirken, aynı dönemlere göre özkaynak karlılığında bir değişiklik meydana gelmemiştir. Bu dönemde özkaynak karlılığı yüzde 22,5 olarak gerçekleşmiştir. Ekonomideki gelişmelere bağlı olarak 2006 yılı sonuna göre gerek mevduatlar gerekse kredilerdeki büyüme hızlarında ciddi yavaşlama görülmektedir. 2006 sonuna göre yüzde 89,84 olan finansal kaldıraç oranı yabancı kaynak toplamındaki artışın aktif toplamındaki artıştan daha az olması nedeni ile yüzde 82,80'e gerilemiştir.

Tablo 6.1

Finansal Sağlık Göstergeleri (%)			
AÇIKLAMA	2005	2006	11/07
SYSR	19,6	16,7	23,6
Aktif Karlılığı	1,3	1,4	2,0
Özkaynak Karlılığı	19,7	22,5	22,5
Net Faiz Gelirleri / Toplam Aktifler	4,8	3,9	4,6
TGA / Brüt Krediler	7,8	8,1	9,9
Brüt Krediler / Mevduat	43,2	49,5	50,7
Brüt Krediler / Toplam Aktifler	37,2	41,6	40,9
Kredilerdeki Büyüme Hızı	33,7	41,1	7,3
Mevduatlardaki Büyüme Hızı	12,5	28,9	4,7
Finansal Kaldıraç (FK)	88,32	89,84	82,80

Not: FK oranının hesaplanmasında yabancı kaynaklar, mevduat ve kullanılan krediler kaleminden oluşmaktadır.

Kaynak: KKTCMB

Bankacılık Dışı Finans Sektörü

Sigorta Şirketleri

2006 sonu itibarıyla ülkemizde sigortacılık alanında 31 adet sigorta şirketi faaliyet göstermektedir. Bunun 3'ü Hayat, 28'i Hayat Dışı (Elementer) sigorta şirketi olup 8'i şube 20'si ise yerel şirketlerden oluşmaktadır.

Sigortacılık sektöründe 2006 yılsonu itibarıyla toplam çalışan sayısı 155'tir. Öğrenim durumlarına göre incelendiği zaman istihdam edilenlerden 61 kişinin üniversite mezunu, 87 kişinin lise mezunu ve 7 kişinin ise orta ve ilköğretim mezunu olduğu görülmektedir. İki yeni sigorta şirketinin piyasaya girmesiyle 2007 sonuna göre istihdam sayısının yükselmesi beklenmektedir. Sektördeki acente sayısı 409 adettir. Bunlar coğrafik ve sayısal büyüklüğüne göre 168-Lefkoşa, 109 -Mağusa, 66-Girne, 50-Güzelyurt, 17 -İskele şeklinde dağılmaktadır.

39/1993 sayılı Sigorta Hizmetleri (Düzenleme ve Denetim) Yasası altında kurulan ve faaliyet gösteren sigortacılık sektörünün düzenleme ve gözetiminden sorumlu merci KKTC Maliye Bakanlığı'na bağlı Para, Kambiyo ve İnkışaf Sandığı İşleri Dairesi'dir.

Prim üretimi açısından değerlendirildiği zaman 2006 sonu itibarıyla hayat dışı dalında, sektördeki en büyük ilk 10 şirketin payı yüzde 73,65'e ulaşmıştır. Diğer taraftan 2007 Eylül sonu itibarıyla yerel ve şube sigorta şirketlerinin pazar payları prim üretimi ve diğer gelirlere göre sırasıyla yüzde 64,78 ve yüzde 35,22'dir. Yerel şirketler hayat dalında üretim yapmamaktadırlar. Bunun nedenleri arasında portföy küçüklüğü, yatırım araçlarının yetersizliği ve uzun vadeli fon yönetiminde know-how eksikliği olarak sıralanabilir. Hayat dalında prim üretimi gelirlerinin yüzde 90'lık payla bir kuruluş üzerinde yoğunlaştığı gözlenmektedir. Sigorta sektörü, geçen yıllara oranla yangın dalına yönelik prim üretimini artırmış olsa da, oto-kaza dalında yoğunlaşmıştır.

Tablo 6.2

Hayat Dışı Dahı Pazar Yoğunlaşması		
Şirket Yoğunlaşması	2005 Pay (%)	2006 Pay (%)
İlk 3 Şirket	31,0	36,0
İlk 5 Şirket	46,0	49,0
İlk 10 Şirket	72,0	74,0
Son 14 Şirket	28,0	26,0

Kaynak: KKTC Sigortalar ve Reasürans Şirketler Birliği

Sigorta Sektörünün 2006 sonuna göre aktif büyüklüğü 60,4 milyon YTL'dir. Bunun 2007 sonu itibarıyla 80,0 milyon YTL'ye ulaşması beklenmektedir.

Tablo 6.3

Sektörün Genel Bilgileri			
	2006	09/2007	2007 T
Şirket Sayısı	31	33	33
Acente Sayısı	409	-	-
Personel Sayısı	155	-	-
Prim Üretimi (Milyon YTL)	72,3	64,2	85,0
Ödenen Hasar (Milyon YTL)	35,5	33,2	41,0
Aktif Büyüklük (Milyon YTL)	60,4	-	80,0

Kaynak: KKTC Sigortalar ve Reasürans Şirketler Birliği

Reasürans Şirketleri

KKTC'deki sigorta sektörü reasürans işlemlerini sadece iki kurumla yapabilmektedir. Reasürans Şirketleri açısından sektörün standartları iyi olan şirketlerle çalışmakta olduğunu ve bu anlamda risklerini karşılayabilecekleri şirketlere aktardıklarını söylemek mümkündür.

Sektördeki Gelişmeler

Avrupa Birliği'ne (AB) üye ülkelerde üç milyon Avro olan minimum sermaye gerekliliği, ülkemizde 50 bin YTL olup yaklaşık 29 bin Avro'dur. Bunun 2008 yılı içerisinde bir milyon Avro'ya yükseltilmesi amacıyla düzenleme çalışmaları yapılmaktadır. Karşı hasar limitleri 1 Kasım 2007'de 15 bin YTL'den 50 bin YTL'ye arttırılmıştır. Buna karşın 2007 yılında karşı hasar fiyatları/primleri 140 YTL'den 200 YTL'ye çıkarılmıştır. Tüm bu gelişmeler sigorta sektörünün üretimini arttırmaya ve sermaye sağlamlılığının güçlendirilmesine yönelik olumlu gelişmeler olarak değerlendirilmelidir.

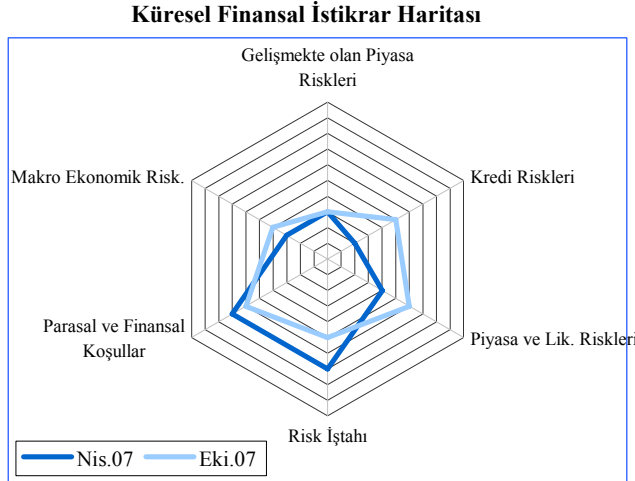
Günümüz koşullarına ve ihtiyaçlarına yanıt vereceği düşünülen yeni sigortacılık yasası tasarı taslağı üzerindeki çalışmalar yoğun bir şekilde devam etmektedir.

Risk Görünümü

Küresel finansal istikrar haritası, finansal istikrarın temelini teşkil eden koşullarda ve risk faktörlerinde meydana gelen değişikliklerin ileriye dönük olarak finansal istikrar üzerindeki etkisinin genel değerlendirmesini izah etmektedir. Parasal ve finansal gelişmeler ile risk iştahındaki gelişmeler finansal istikrarın temelini teşkil eden koşullar olarak belirlenmiştir. Diğer taraftan finansal istikrarı tehdit eden riskler arasında kredi, piyasa ve likidite, gelişmekte olan ülke piyasaları ve makroekonomik riskler bulunmaktadır. Ekim 2007 sonuna göre yayımlanan yeni küresel finansal istikrar haritası Nisan 2007 sonuna kıyasla temel koşullarda ve risk faktörlerinde önemli değişikliklerin yaşandığını

göstermektedir. Nitekim risklere bakıldığı zaman kredi riskinin Amerika Birleşik Devletleri'nde eşikaltı kredi piyasasında meydana gelen ciddi sorunlar nedeni ile keskin bir şekilde arttığı görülmektedir. Piyasa zararlarından kaynaklanan belirsizliklerin finansal ve ekonomik çevreyi kırılganlaştırmasına bağlı olarak piyasa ve likidite riskleri de artmıştır. Gelişmekte olan ülkelerdeki piyasalar riski Nisan 2007'e göre aynı seviyede kalmıştır. Gelişmekte olan piyasalar riski küresel çalkantıya rağmen güçlü duran bir görüntü verse de küresel makroekonomik riskler genel olarak artmıştır. Bu artışta ABD'deki ulusal talebin düşmesi ve enflasyondaki artış eğilimi etkili olmuştur. Diğer taraftan risk iştahında incelenen dönem içerisinde azalma olmuştur. Ancak kredi faiz oranlarının artması ile finansal ve parasal koşulların daraldığı görülmektedir. Daralan parasal ve finansal koşullarının, bazı kanallar (hane halkının borçlanması, menkul kıymet fiyatlarının düşmesi, hanehalkı harcamasının düşmesi v.b.) üzerinden ekonomik faaliyetleri olumsuz etkilemesi ihtimali bulunmaktadır.

Grafik 6.5

Ülkemizde mevcut konsolide SYSR seviyesinin, konsolide bazda bankacılık sektörünü kredi riskine karşı korumada yeterli olduğu değerlendirilmeye birlikte konunun her bir banka için münferiden ele alınması gerekmektedir. Mevcut haliyle SYSR'nin kredi riski dışındaki diğer riskleri (piyasa, operasyonel v.b.) içermediğine, ancak piyasa alt risklerinden kur riskini dahil ettiğine dikkat edilmelidir. Ayrıca ekonomideki iyileşme hızının beklenenden daha uzun sürebileceği ihtimaline karşın, sermaye yapısının gerçek ve tüzel kişilere kullanılacak krediler üzerinde belirleyici etkisi olması dolayısıyla bankacılık sektörünün sermaye yapılarını güçlendirmeye devam etmeleri gerektiği düşünülmektedir.

Küresel piyasalarda ve yurtiçinde yaşanan ekonomik gelişmelerin 2008 yılı içerisinde hanehalkı ve reel sektörün borç ödeme gücünü olumsuz etkilemesine bağlı olarak kredi tahsilatlarında zorlanma olasılığını arttırdığı ve bankacılık sektörü aktif kalitesinde bozulmalara zemin hazırlayabilecek nitelik taşıdığı belirtilmelidir.

Finans ve hizmet piyasasında önemli bir paya sahip olan sigortacılık sektörünün, tüketici güvenilirliğini sağlayan, risklerini yönetebilen, çağın ihtiyaçlarına yanıt veren, mali bünyesini sağlamlaştırmış bir yapıya gereksinimi olduğu, dolayısıyla yeni yasanın hayata geçirilmesi için çalışmalara hız kazandırılmasının yararlı olacağı düşünülmektedir.

7. ARAŞTIRMA, ANKET ve ÇALIŞMA RAPORLARI

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti 2008 Mali Yılı Bütçesi

Genel Değerlendirme

Kamu kesiminin KKTC ekonomisi içerisindeki payı nedeniyle yıllık bütçe yasaları önemli bir ekonomik gösterge niteliğindedir. Bütçe gerek büyüklüğü gerekse kompozisyonu itibarı ile ilgili döneme ait hükümetin öncelikleri ve politikaları hakkında önemli ipuçları ve mesajlar içermektedir. Bu yönüyle bütçe, kamu harcama ve gelir politikalarıyla ülkedeki diğer ekonomik aktörlere ekonomik beklentilerini oluşturmaları yönünde önemli bir gösterge niteliği taşımaktadır. Bu çalışmada özel olarak 2008 Mali Yılı Bütçesi'nin olası ekonomik etkileri ve politika öncelikleri incelenmiştir.

Bütçenin genel analizini yaparken gelir ve gider kalemleri arasındaki dengenin (bütçe açığı) yanı sıra gider kalemleri ve gelir kalemleri içerisinde yer alan alt büyüklüklerin de değerlendirilmesine yer verilmiştir.

Bütçe Büyüklükleri

2008 mali yılı bütçesi 2.355,9 milyon YTL tutarında toplam gider öngörmektedir. Giderlerin 1.639,5 milyon YTL'lik kısmının vergi, vergi dışı, fon ve sermaye gelirlerinden oluşan yerel gelirlerle, 336,0 milyon YTL'lik kısmının yardım ve hibelerle, 225,0 milyonluk kısmının TC kredileri ile ve 155,4 milyonluk kısmının ise iç kaynaklardan temin edilmesi hedeflenmektedir. Bu bağlamda yerel gelirlerle toplam giderlerin karşılanamaması sonucu borçlanma ihtiyacı duyan bütçenin analizini yapabilmek için bütçe alt kalemlerinin 2007 yılına göre ne oranda değişiklikler içerdiğine bakmakta fayda vardır.

Tablo 7.1

2008 Mali Yılı Finansman Dengesi	
Toplam Giderler (Milyon YTL)	2.355,9
Finansman	
Yerel Gelirler	1.639,5
Yardım ve Hibe	336,0
TC Krediler	225,0
İç Kaynaklar	155,4
Toplam Gelirler	2.355,9

Kaynak: Maliye Bakanlığı

Ekonomik Hedeflerle Uyum

Bütçelerin öngörülen genel ekonomik hedefler ile uyumlu olması zorunludur. Bu zorunluluk, bir taraftan kamu sektörüne büyüyen ekonomi içerisinde ihtiyaç duyduğu gerekli hareket kabiliyetini sağlarken, diğer taraftan öngörülen hedeflerin aşılması durumunda fiyatlar ve ücretler düzeyini artırmak suretiyle enflasyonist baskılar yaratabilmektedir. Ülkemizde para politikası enstrümanlarını kullanma kapasitesinin sınırlı olması, maliye politikalarının daha etkin ve rasyonel kullanımının önemini arttırmaktadır.

Devlet Planlama Örgütü'nün 2008 Yılı Programında öngörülen ekonomik büyüme hedefi yüzde 5 olarak açıklanmıştır. Anılan programda aynı yıl için herhangi bir enflasyon hedefi belirtilmezken, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası 2008 yılı enflasyon hedefini yüzde 4 olarak ilan etmektedir. Bu nedenle 2008 Mali Yılı Bütçesi'nin hem büyüme hem de enflasyondan oluşan bu iki değişim oranını dikkate alan bir artış içeriyor olması anlamlı olacaktır.

Bütçe büyüklüklerine bakıldığı zaman harcamaların bir önceki yıl bütçe öngörüsüne göre nominal olarak yüzde 17,6 oranında artırılması öngörülürken, 2007 gerçekleşme rakamları dikkate alındığında 2008 yılı artış oranının yüzde 10,0 civarı olduğu görülmektedir. Yerel gelirlerde öngörülen nominal artış oranı ise geçen yılın bütçe öngörülerine göre yüzde 13,0 iken, 2007 gerçekleşme rakamlarına göre yüzde 6,3'tür.

Tablo 7.2

Bütçe Giderleri				
Milyon YTL	Öngörülen	2007 Gerçekleşen	2008 Öngörülen	% Artış
Toplam Giderler	2.003,4	2,125,1	2,355,9	17,6
Personel Giderleri	752,8	813,8	865,1	14,9
SSK Prim Giderleri	34,7	33,8	38,6	11,2
Mal ve Hizmet Alımı	124,8	145,6	159,7	28,0
Cari Transferler	726,5	825,8	941,3	29,6
Sermaye Giderleri	175,2	169,7	191,3	9,1
Sermaye Transferleri	53,5	52,0	55,9	4,4

Kaynak: Maliye Bakanlığı

Kronik Bütçe Açığı

2008 yılı bütçesinde bütçe gider kalemlerindeki artış oranının yerel gelir kalemlerindeki artış oranından daha yüksek olması öngörülmüştür. Gider kalemlerinin yerel gelir kalemlerinden daha fazla arttırılması doğal olarak bütçe açığının büyümesine neden olacaktır. Ekonomilerin daralma dönemlerinde genişletici maliye politikaları uygulamaları yaygın olarak kullanılsa da, bütçe gider alt kalemlerine bakıldığında zaman zaman 2008 yılı bütçesinin genişletici olmaktan çok cari transferleri ve personel giderlerini finanse etmeye yönelik artışlar içerdiği gözlenmektedir.

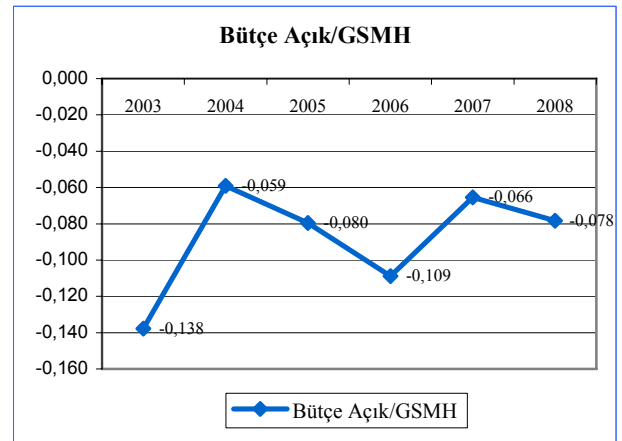
Ekonomide istikrarın bir göstergesi olması bakımından bütçe açığının milli gelire oranı genel olarak takip edilen bir büyüklüktür. Avrupa Birliğinde ekonomik istikrar göstergesi olarak takip edilen Maastricht Kriterleri kapsamında bütçe açığı/GSYİH oranı yüzde 3,0 olarak belirlenmiştir. AB'de bu oran hesaplanırken bazı üye ülkelerde son yıllarda yaşanan sıkıntılara istinaden sosyal yardım içerikli transferler ve Ar-Ge giderleri gibi bazı harcama kalemleri kapsama dahil edilmemektedir. Türkiye'de ise IMF ile yapılan protokoller kapsamında bütçe istikrar göstergesi olarak faiz dışı fazla oranına bakılmakta ve faiz ödemeleri giderlerden düşülmektedir. Bu çalışmada da bütçe açığı, hesaplanırken yerel gelir kalemlerine yardım ve hibe kalemlerinin eklenmesi ile oluşan rakamdan toplam gider kaleminin çıkarılması şeklinde tanımlanmıştır.

Buna göre;

Bütçe Dengesi/Bütçe Açığı = Yerel Gelirler + Yardım ve Hibe – Toplam Giderler

Yardım ve hibe kalemlerinin bütçe geliri olarak tanımlanmasının nedeni, bu kalemlerin TC kredilerinden farklı olarak bütçe üzerinde gelecek dönemlere yönelik yükümlülük oluşturmaması ve genellikle yatırımların finansmanında kullanılması yönüne dayanmaktadır. Bu yöntemle hesaplanan son beş yılın bütçe açıkları ve bütçe açıklarının milli gelire oranı aşağıdaki gibidir.

Grafik 7.1

Kaynak: Hazine ve Muhasebe Dairesi, DPÖ

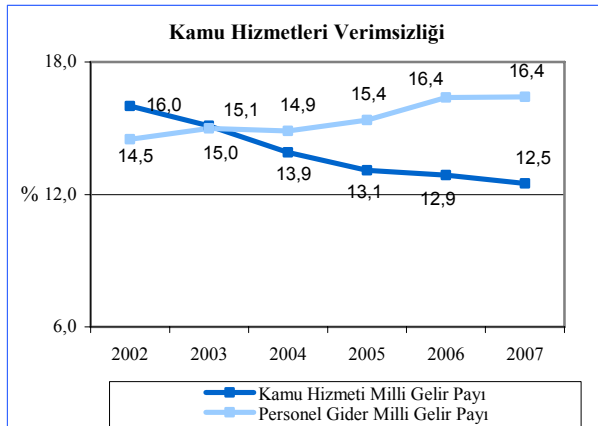
Bütçe açığının milli gelire oranı son yıllarda gelişme göstermekle beraber halen istikrarlı sayılabilecek seviyelerin üzerinde

bulunmaktadır. Ülkemizde hızlı ekonomik büyümenin yaşandığı son beş yıllık dönem bütçe açığı ortalaması yüzde 8,0'dır. Bu oran AB Maastricht Kriterleri'nin oldukça üzerindedir.

Kamu Hizmetlerinde Verimsizlik

Bütçe açıklarının nedenlerini ortaya koyabilmek için bütçe gider kalemlerinin incelenmesi gerekmektedir. Bütçe gider kalemleri içerisinde en yüksek paya sahip olan personel giderleri, üzerinde durulması gereken bir büyüklüktür. Bu kalemin bütçe üzerindeki yükü gereği kamuda uygulanacak istihdam politikası yanında kamu yönetiminde etkinlik önemli bir politika aracı durumundadır. Özellikle kamu sektöründeki verimsiz yapı devam ederken yeni istihdamların yapılması veya verimliliği artırmadan ücretlerin sürekli yükseltilmesi, bütçe üzerindeki gider yükünü artırmakta ve bütçe uygulayıcılarını sürdürülebilir bütçe yapısına ulaşma hedefinden uzaklaştırmaktadır. Personel giderlerinin bütçe içerisindeki payı yüzde 37, milli gelire oranı ise yüzde 16'dır. Özellikle ekonomide yaşanan hızlı büyüme dönemleri boyunca kamu personel giderlerinin milli gelire oranı artarken, kamu hizmetlerinin milli gelir içerisinde yarattığı katma değer gerilemesi üretilen kamu hizmetlerinin verimsizliğine işaret etmektedir.

Grafik 7.2

Kaynak: DPÖ

Bütçe üzerinde ciddi bir yük oluşturduğu bilinen cari harcamalar içerisindeki personel giderlerinin özellikle yeni yıllarla birlikte kamu çalışanlarına yapılacak ücret artışları konusunda genel ekonomik ve bütçe hedefleri ile uyumlu olması önemlidir. Toplu görüşmelerden çıkan sonuçlar tüm ekonomi için göstergeler olmakta ve ekonomiyi iki yönlü etkilemektedir. Birinci etki saptanan ücret düzeyi nedeni ile piyasalar üzerinde ücret baskısı yönüyledir. İkincisi ve belki de daha önemlisi ise bütçede yaratılacak ilave açık nedeniyledir. Her iki yönüyle de bütçede ortaya çıkacak açığın finansmanı için ilave vergi konulması veya borçlanma yoluna gidilmesi gerekebilecektir.

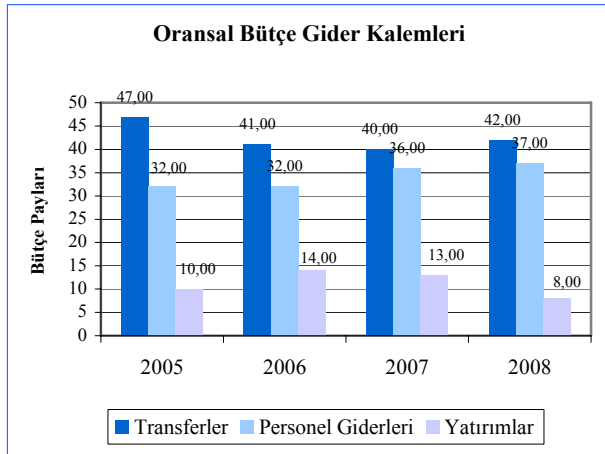
Personel giderlerinde 2008 yılında yüzde 15,0'lik bir artış öngörülmesi hem büyüme hem de enflasyon rakamlarını aşan bir oran olarak karşımıza çıkmaktadır. Bütün bu gerekçeler doğrultusunda 2008 yılına yönelik yapılacak maaş ve ücret ayarlamalarında, genel ekonomik hedeflere uyumun yanında verimliliği artıracak önlemlerin varlığı da dikkate alınmalıdır.

Ayrıca kamuda istihdam olanaklarının özel sektöre göre daha cazip olması hem aşırı istihdam yönünde ciddi baskılar yaratmakta hem de işgücü piyasalarını olumsuz yönde etkilemektedir. Sosyal güvenlik sistemi reformunun tam olarak hayata geçirilememesi sonucu kamu çalışanları ile özel sektör çalışanlarının özlük hakları arasında oluşan ciddi farklılıklar kamu istihdamına yönelik ilgiyi körüklemeye devam etmektedir.

Yatırım Harcamalarında Tasarruf

2008 toplam bütçe giderleri için 2007 yılına göre yüzde 17,6 oranında artış öngörülürken, yatırım harcamaları için yüzde 10'a yakın bir düşüş öngörülmektedir. Toplam bütçe giderleri içerisinde yatırım harcamalarının payı 2006 yılında yüzde 14 iken bu oranın, 2007'de yüzde 10'a, 2008'de ise yüzde 8'e gerilemesi beklenmektedir.

Grafik 7.3

Kaynak: Hazine ve Muhasebe Dairesi

Ekonomik büyümeye katkı yönünden özel kesim sabit yatırımları daha etkin bir araç olmakla birlikte kamu yatırımları da gerek özel kesim yatırımlarına olumlu zemin yaratması, gerekse piyasaya iş yapan firmalara kaynak aktarması nedeniyle önemli bir işleve sahiptir. Özellikle haberleşme, enerji, ulaştırma gibi alt yapı alanlarında yapılan kamu yatırımları bu hizmetleri kullanma potansiyeli olan özel sektör tarafından yeni yatırımların yapılmasına imkan tanımaktadır. Ayrıca mevcut sistemlerin modernize edilmesi neticesinde üretilen hizmetlerde maliyet avantajları yaratılmasına sebebiyet vermektedir.

Son yıllarda bu alanlarda önemli yatırımlar yapılmış olmasına rağmen (elektrik üretim, dağıtım, haberleşme gibi), yaşanan hızlı ekonomik büyüme ve talep artışı nedeniyle yeni altyapı yatırımlarına ihtiyaç olduğu değerlendirilmektedir.

Ayrıca ekonominin 2007’de ortaya çıkan ve 2008’de ne şekilde devam edeceği henüz belli olmayan daralma eğilimi taşıdığı bu dönemde piyasalara kısıtlı da olsa bir katkı yapabilecek yatırım harcamalarına öncelik verilmesi yerinde olacaktır.

Bütçe Gelirleri

Daha önceki yıllarda olduğu gibi 2008 bütçe gelirlerinin önemli bir bölümünün vergi gelirlerinden sağlanması beklenmektedir. Ancak 2007 yılında tahsil edilen vergilerin yaklaşık yüzde 37’si dolaysız vergilerden elde edilirken, 2008 yılında bu oranının yüzde 21’e gerileyeceği öngörülmektedir. Dolaylı vergilerin toplam vergi gelirleri içerisindeki payının artırılmasına bağlı olarak dolaysız vergi paylarında göreceli bir düşüş yaşanacak olsa da, dolaysız vergi tahsilatının idarelerin vergi konusundaki etkinliğinin bir göstergesi olması sebebiyle bu konuda olumlu sonuçlar alınması önem arz etmektedir.

Tablo 7.3

Bütçe Gelir Kalemleri				
Milyon YTL	2007 Öngörülen	Gerçekleşen	2008 Öngörülen	% Değişim
Yerel Gelir Toplamı	1.478,4	1.617,7	1.668,0	13,01
a. Vergi Gelirleri	980,8	967,7	1.182,1	20,5
i. Gelir Vergisi	230,6	193,3	238,6	
ii. Kurumlar Vergisi	133,5	138,1	164,0	
iii. Yurtiçi KDV	145,0	135,6	163,0	
iv. İthalat KDV	280,0	241,3	288,0	
v. Diğer Vergiler	191,8	259,4	328,5	
b. Vergi Dışı Gelirler	497,1	647,0	483,8	-2,6
i. Teşebbüs ve Mülkiyet gelirleri	190,4	154,1	124,3	
ii. Fon Gelirleri	284,1	448,9	332,5	
iii. Diğer Vergi dışı Gelirler	22,5	44,0	26,9	
c. Sermaye Gelirleri	0,5	3,0	2,2	317
d. Red ve İadeler	(34,6)	(30,4)	(28,596,891)	

Kaynak: Hazine ve Muhasebe Dairesi

Dolaylı vergi kalemleri içerisinde en büyük paya sahip katma değer vergisi genelde ithalat anında ve gümrük kapılarında tahsil edilmektedir. Dolayısıyla iç piyasada oluşan işlemlerdeki KDV tahsilatlarının arttırılabilmesi amacıyla gerekli önlemlerin alınması yerinde olacaktır. Bu kalemden geçen yıl yaşanan düşüşe rağmen 2008 yılına yönelik yüzde 12 oranında artış öngörülmesi, ekonomide daha etkin denetim ve ekonomide canlanma beklentisine bağlanabilir. Ancak dünya ekonomisindeki olumsuz gelişmelerin ülkemiz ekonomisini etkilemesi halinde gelir kaybı riski bulunduğu belirtilmelidir.

Vergi dışı gelirler kalemi de başta fon gelirleri olmak üzere bütçe yerel gelirleri içerisinde önemli bir paya sahiptir. Vergi dışı gelirler kalemi 2007 yılı için öngörülen rakamın altında gerçekleşmiştir. 2008 yılı için de bu kalemden bir gerileme öngörülmektedir. 2007 yılında yer alan lisans devrine bağlı olarak GSM gelirlerinde de önemli bir düşüş beklenmektedir.

Diğer taraftan ağırlıklı olarak ithal edilen ürünlerden elde edilen bir gelir kalemi olan Fiyat İstikrar Fonu'nun gerek ithalat hacmine gerekse ithal edilen ürünlerin yurtdışı fiyatlarındaki artışa (özellikle akaryakıt) bağlı olarak artması beklenmektedir. 2008 yılı için tahmin edilen Fiyat İstikrar Fonu gelirleri artış oranı yüzde 10'un üzerindedir.

İç Borçlanma

KKTC'de, kamu kesiminde var olan yapısal sorunlar nedeniyle genelde gelirler, giderleri karşılayamamakta ve bütçede açıklar oluşmaktadır. Bu açıkların önemli bir kısmı TC hükümetleri tarafından finanse edilirken zaman zaman iç piyasadaki da kaynak kullanmak suretiyle açıkların finanse edildiği bilinmektedir.

Bütçe içerisinde yer alan personel harcamaları ve diğer transfer kalemleri gibi yüksek cari

giderlerin devam etmesi, borçlanma ihtiyacını sürekli canlı tutmaktadır. Özellikle 2008 yılı bütçesinde yer alan TC kredilerinin kamu maliyesi finansmanında kullanılacak kredi miktarında ciddi bir düşüş öngörülmekte olmasına rağmen buna denk gelecek büyüklükte bir iç kaynak ayrılması dikkat çekicidir. Ayrıca 2000 krizi öncesine ait kamunun bankacılık sistemine olan borçlarının sınırlı şekilde geri ödenmesi ve kamu tasarrufu sayılabilecek fonların kamu harcamalarının finansmanında kullanılması bütçe istikrarını tehdit eder niteliktedir.

Kamu sektörünün bütçe açıkları nedeniyle yerel kaynaklar üzerinde yarattığı ilave talep sonucu ekonomide "dışlama etkisi" oluşmakta ve kaynakların üretken özel sektör yatırımları yerine görece verimsiz kamu harcamalarının finansmanında kullanılma riski ortaya çıkmaktadır. Ülkemizde farklı finansman enstrümanlarının olmayışı 2008 bütçesinde öngörülen açık miktarının doğal olarak yerel tasarruflar yoluyla finanse edileceğini gündeme getirmektedir ki bu yöndeki bir uygulamanın ekonomik ve finansal etkilerinin çok yönlü olarak analiz edilmesi gerekmektedir.

Dış krediler ve yardımlar tablosundan da görülebileceği gibi Türkiye Cumhuriyeti'nden sağlanan kredi miktarı 2006 yılında 314,13 milyon YTL iken bu rakamın 2008 yılında 225 milyon YTL olması öngörülmektedir. Son yıllarda iki ülke arasında imzalanan protokollerin gereği olarak ve hükümetin yerel bütçe yeterliliğini artırma konusundaki önceliğinden dolayı söz konusu kredi rakamlarında azalma yaşanmaktadır.

2008 yılında toplam borç stoğu yönetiminin yanı sıra ilave kaynak yaratılmasına ihtiyaç duyulacağı açıktır. Ekonominin en büyük aktörü olarak kamu sektörünün hem öngörülebilir hem de tutarlı olması piyasadaki diğer aktörlerin algılamaları ve strateji belirlemeleri açısından da yaşamsal önem arz etmektedir. Bu nedenle belirtilen reform ve bütçe içi disiplin gerektiren uygulamaların bir an önce hayata geçirilmesinin zorunlu olduğu değerlendirilmektedir.

Tablo7.4

Dış Kaynaklar				
Milyon YTL	2005	2006	2007	2008
TC Yardım ve Hibeler*	127,4	183,0	158,3	200,0
TC Krediler	293,2	314,1	270,4	225,0
a. Kamu Maliyesine Destek	193,8	156,4	225,2	130,0
b. Mali Sektöre Destek	61,9	58,0	15,9	35,0
c. Reel Sektöre Destek	37,5	99,7	29,2	60,0

* Savunma amaçlı yardımlar hariç.

Kaynak: Hazine ve Muhasebe Dairesi

Ekonomik Kararlar

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankası				
Konu	Tebliğ, Genelge ve Resmi Gazete'de Yayımlanan Yönetim Kurulu Kararları		Resmi Gazete	
	Tarih	Numara	Tarih	Numara
KKTC Merkez Bankası Yönetim Kurulu'nun, 41/2001 Sayılı KKTC Merkez Bankası Yasası'nın 11(1) maddesi uyarınca; KKTC Merkez Bankası nezdindeki özel ve tüzel kişiler ile bankaların faize tabi Yeni Türk Lirası mevduat hesaplarına, uygulanan faiz oranı değişiklik kararı.	26.10.2007	618	06.11.2007	197
KKTC Merkez Bankası Yönetim Kurulu'nun, 41/2001 Sayılı KKTC Merkez Bankası Yasası'nın 11(1) maddesi uyarınca, KKTC Merkez Bankası nezdindeki özel ve tüzel kişiler ile bankaların faize tabi Yeni Türk Lirası mevduat hesaplarına, uygulanan faiz oranı değişiklik kararı.	22.11.2007	621	04.12.2007	214
KKTC Merkez Bankası Yönetim Kurulu'nun, 41/2001 Sayılı KKTC Merkez Bankası Yasası'nın 11(1) maddesi uyarınca, KKTC Merkez Bankası nezdindeki özel ve tüzel kişiler ile bankaların faize tabi Yeni Türk Lirası mevduat hesaplarına, uygulanan faiz oranı değişiklik kararı.	14.12.2007	626	19.12.2007	224
KKTC Merkez Bankası Yönetim Kurulu'nun, 41/2001 Sayılı Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankası Yasası'nın (23)'üncü maddesi uyarınca, yasal karşılık oranı değişiklik kararı.	26.10.2007	618	06.11.2007	197
KKTC Merkez Bankası Yönetim Kurulu'nun, 41/2001 Sayılı Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankası Yasası'nın (23)'üncü maddesi uyarınca, yasal karşılık oranı değişiklik kararı.	22.11.2007	621	04.12.2007	214
KKTC Merkez Bankası Yönetim Kurulu'nun, 41/2001 Sayılı Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankası Yasası'nın (23)'üncü maddesi uyarınca, yasal karşılık oranı değişiklik kararı.	14.12.2007	626	19.12.2007	224

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti – Meclis

Konu	Yasalar		Resmi Gazete	
	Tarih	Numara	Tarih	Numara
Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti İle Türkiye Cumhuriyeti Arasında İmzalanan Gümrük Konularında İşbirliği ve Kaçakçılığın Tespiti ve Önlenmesine İlişkin Protokol (Onay) Yasası	15.10.2007	80	30.10.2007	192
Gemilerle İlgili Harçlar ve Ücretler Yasası	22.10.2007	83	06.11.2007	197
Kişisel Verilerin Korunması Yasası	12.11.2007	89	26.11.2007	210
Uluslararası Çalışma Örgütü'nün (ILO) Asgari Yaş Hakkında 138 Sayılı Sözleşmesi (Onay) Yasası	19.11.2007	91	07.12.2007	216
Uluslararası Çalışma Örgütü'nün (ILO) En Kötü Biçimlerdeki Çocuk İşçiliği Hakkında 1999 Tarihli 182 Sayılı Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulunmasına İlişkin (Onay) Yasası	19.11.2007	92	07.12.2007	216
Elektronik İmza Yasası	26.11.2007	93	11.12.2007	219
Kooperatif Şirketler Mukayyitliği (Kuruluş, Görev ve Çalışma Esasları) Yasası	03.12.2007	94	14.12.2007	221
Euro'nun Hukuki Araçlara Etkisi (Değişiklik) Yasası	03.12.2007	95	14.12.2007	221
Emeklilik (Değişiklik) Yasası	06.12.2007	98	19.12.2007	224

Yasa Tasarıları

Rekabetin Korunması Yasa Tasarısı

Uluslararası Bankacılık Birimleri Yasa Tasarısı

İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesi (Damping veya Sübvansiyon)Yasa Tasarısı

İstatistik Tabloları

Sıra No		Sayfa
1	KKTC Merkez Bankası Seçilmiş Bilanço Kalemleri	44
2	KKTC Merkez Bankası Likit Varlıkları	45
3	KKTC Merkez Bankası'nca Bankacılık Sektörüne Kullandırılan Krediler	46
4	KKTC Merkez Bankası Nezdindeki Mevduat	47
5	KKTC Merkez Bankası Döviz Kurları	48
6	Çapraz Kurlar - Yabancı Para/USD	49
7	KKTC Merkez Bankası'nca Türk Lirası ve Döviz Mevduatına Uygulanan Faiz Oranları	50
8	KKTC Merkez Bankası'nca Türk Lirası ve Döviz Mevduat Yasal Karşılıklara Uygulanan Faiz Oranları	51
9	Karşılıksız Çekler	52
10	Bankacılık Sektörü Aktif/Pasif Özetleri	53
11	Brüt Krediler Toplam – Sektörlere Göre	54
12	Brüt Krediler TP – Sektörlere Göre	55
13	Brüt Krediler YP – Sektörlere Göre	56
14	Mevduat (Toplam) - Vade Gruplarına Göre	57
15	Mevduat (TP) - Vade Gruplarına Göre	57
16	Mevduat (YP) - Vade Gruplarına Göre	58
17	Mevduat (Toplam) - Türlerine Göre	58
18	Mevduat (TP) - Türlerine Göre	59
19	Mevduat (YP) - Türlerine Göre	60
20	Bankalar Yasası Altında Faaliyet Gösteren Lisanslı Bankalar	61
21	Temel Ekonomik Ve Sosyal Göstergeler	62
22	Gayri Safi Hasılda Sektörel Gelişmeler (Cari Fiyatlarla YTL)	63
23	Ekonominin Genel Dengesi (Cari Fiyatlarla YTL)	64
24	Sektörel Katma Değerlerin Reel Büyüme Hızları (%)	64
25	Kaynaklar – Harcamalar Dengesi (Cari Fiyatlarla YTL)	65
26	Yatırım Tasarruf Dengesi (Cari Fiyatlarla YTL)	65
27	Sabit Sermaye Yatırımlarının Sektörel Dağılımı (Cari Fiyatlarla YTL)	66
28	Kamu Kesimi Genel Dengesi (Cari Fiyatlarla YTL)	66
29	Özel Kesim Genel Dengesi (Cari Fiyatlarla YTL)	67
30	Devlet Bütçe Dengesi (Cari Fiyatlarla YTL)	67
31	Devlet Bütçe Dengesi (GSMH Yüzdesi)	68
32	Ödemeler Dengesi (Milyon ABD \$)	68
33	Konaklama Tesisleri ve Yatak Kapasitelerinin Dağılımı – A:Tesis	69
34	Tüketici Fiyatları Endeksi Değişim Oranları (%)	69
35	KKTC ve TC Enflasyon Oranları (Tüfe Bazlı)	70
36	Tüketici Fiyatları Endeksi-Ana Harcama Gruplarının Önceki Döneme Göre Değişime Etkileri	70
37	Dış Ticaret Verileri	71
38	Asgari Ücret Gelişmeleri	72
39	Akaryakıt Satışı (Ton)	73
40	Çalışan Nüfusun Sektörel Dağılımı	73
41	Hanehalkı İşgücü Anketine Göre İstihdam	74

Tablo: 1

KKTC Merkez Bankası Seçilmiş Bilanço Kalemleri

Tarih	Likit Varlıklar	Krediler	Diğer Aktifler	Aktif Toplamı	Özkaynaklar	Mevduatlar	Yasal Karşılıklar	Diğer Pasifler	Pasif Toplamı
31 Ara. 2001	185.065.928	232.667.775	1.769.247	419.502.950	39.373.475	197.424.310	172.383.372	10.321.793	419.502.950
31 Ara. 2002	395.663.615	276.298.803	25.877.737	697.840.155	51.188.831	356.523.365	256.371.320	33.756.639	697.840.155
31 Ara. 2003	515.536.424	242.654.656	26.626.771	784.817.851	63.344.617	407.330.232	310.803.388	3.339.614	784.817.851
31 Ara. 2004	673.968.044	199.521.631	28.026.127	901.515.802	84.590.618	477.329.785	326.342.094	13.253.305	901.515.802
31 Ara. 2005	803.882.854	212.667.432	47.708.851	1.064.259.137	117.714.899	571.917.179	367.845.086	6.781.973	1.064.259.137
31 Mar. 2006	793.454.188	174.996.667	44.781.831	1.013.232.686	81.880.517	525.142.553	402.492.965	3.716.651	1.013.232.686
30 Haz. 2006	956.660.299	180.107.081	12.056.344	1.148.823.724	82.946.661	588.430.519	470.256.029	7.190.515	1.148.823.724
30 Eyl. 2006	964.836.348	166.357.937	3.991.155	1.135.185.440	100.072.607	592.509.836	435.647.284	6.955.713	1.135.185.440
31 Ara. 2006	968.876.694	173.500.874	57.087.426	1.199.464.994	109.682.971	632.201.357	450.940.773	6.639.893	1.199.464.994
31 Mar. 2007	1.106.737.492	160.135.614	23.963.138	1.290.836.244	92.698.878	705.101.758	480.006.229	13.029.379	1.290.836.244
30 Haz. 2007	1.170.592.826	156.940.215	2.262.694	1.329.795.735	93.887.867	730.069.183	471.809.227	34.029.458	1.329.795.735
30 Eyl. 2007	1.188.408.616	150.818.990	1.595.634	1.340.823.240	95.197.181	711.854.757	467.935.778	65.835.524	1.340.823.240
31 Ara. 2007	1.194.497.005	153.648.989	57.056.280	1.405.202.274	129.850.517	817.805.707	450.369.687	7.176.363	1.405.202.274

Kaynak: KKTCMB

<i>Tablo: 2</i>		KKTC Merkez Bankası Likit Varlıkları					
Tarih	Nakit Değerler	Altın Deposu	Bankalar Nezdindeki Mevduat (TP)	Bankalar Nezdindeki Mevduat (YP)	Yurtdışı Bankalar	MDC	Toplam
31 Ara 2001	23.746.985	340.042	12.768.966	110.108.778	24.854.204	13.246.953	185.065.928
31 Ara 2002	39.671.026	478.323	39.529.929	173.007.286	43.152.174	99.824.877	395.663.615
31 Ara 2003	31.302.697	491.163	30.110.122	132.796.160	18.376.985	302.459.297	515.536.424
31 Ara 2004	44.112.868	503.981	48.272.612	161.234.001	83.253.301	336.591.281	673.968.044
31 Ara 2005	43.860.979	582.261	58.081.780	295.487.013	36.191.676	369.679.145	803.882.854
31 Mar 2006	53.451.483	582.261	29.947.540	291.797.128	34.919.277	382.756.499	793.454.188
30 Haz 2006	68.226.839	582.261	139.658.488	334.539.404	47.790.853	365.862.454	956.660.299
30 Eyl 2006	44.333.524	582.261	71.393.289	430.081.568	36.949.386	381.496.356	964.836.384
31 Ara 2006	59.646.815	753.894	77.824.092	393.344.892	65.816.671	373.733.570	971.119.934
31 Mar 2007	54.158.180	753.894	279.668.388	306.569.873	106.288.557	359.298.600	1.106.737.492
30 Haz 2007	46.147.303	753.894	261.543.596	381.857.949	104.666.099	375.623.985	1.170.592.826
30 Eyl 2007	38.971.424	753.894	171.321.354	456.498.011	68.191.858	452.672.075	1.188.408.616
31 Ara 2007	62.272.561	818.402	147.415.535	407.177.942	74.294.292	502.518.273	1.194.497.005

Kaynak: KKTCMB

Tablo: 3

KKTC Merkez Bankası'nca Bankacılık Sektörüne Kullanılan Krediler

Tarih	Tarım	Ticari	Sanayi	İhracat	Küçük Esnaf	Turizm	Eğitim	Eximbank İhracat	Toplam
31 Ara 2001	13.628.544	2.004.743	1.595.696	46.978	1.214.042	1.381.984	165.550		20.037.537
31 Ara 2002	15.857.304	975.213	30.000	22.000	1.342.967		752.923		18.980.407
31 Ara 2003	10.187.132		405.987		569.973		160.521		11.323.613
31 Ara 2004			173.587	335.525	97.259		467.051		1.073.422
31 Ara 2005			3.114.127		39.450		467.100		3.620.677
31 Mar 2006			2.362.431	408.505	10.843		474.326		3.256.105
30 Haz 2006			2.731.082	494.861			574.589		3.800.532
30 Eyl 2006			4.049.130						4.049.130
31 Ara 2006			3.357.939				3.534.795		6.892.734
31 Mar 2007			3.160.195				3.538.728		6.698.923
30 Haz 2007			2.501.258				3.261.500		5.762.758
30 Eyl 2007			2.279.516				3.013.985		5.293.501
31 Ara 2007			1.890.548				2.972.378		4.862.926

Not: Rakamlara faiz gelir reeskontları dahil edilmiştir.

Kaynak: KKTCMB

Tablo: 4									
KKTC Merkez Bankası Nezdindeki Mevduat									
Tarih	Kamu Mevduatı		Bankalar				Diğer		Toplam
			A-Serbest		B-Zorunlu Karşılıklar				
	TP	TP	TP	TP	TP	TP	TP	TP	
31 Ara 2001	4.621	14.635.867	54.500.812	100.270.050	53.296.223	119.087.149	7.285.999	11.993.607	361.074.328
31 Ara 2002	3.990.180	37.323.979	88.645.475	202.316.489	97.756.450	158.614.870	13.729.642	10.517.600	612.894.685
31 Ara 2003	5.610.409	57.352.145	157.848.309	175.930.837	127.904.483	182.898.905	1.411.702	9.176.830	718.133.620
31 Ara 2004	7.387.126	72.349.516	159.054.556	224.815.180	134.672.580	191.669.514	12.991.937	731.470	803.671.879
31 Ara 2005	11.437.380	97.627.177	221.320.267	221.856.901	171.662.483	196.182.603	18.990.773	684.681	939.762.265
31 Mar 2006	13.671.340	97.765.269	178.703.974	233.489.635	201.724.897	200.768.068	795.800	716.535	927.635.518
30 Haz 2006	13.139.141	72.725.112	210.423.520	290.703.374	221.865.929	248.390.100	522.668	916.704	1.058.686.548
30 Eyl 2006	11.038.313	46.630.391	224.357.136	309.210.751	204.848.869	230.798.415	529.918	743.327	1.028.157.120
31 Ara 2006	6.306.130	58.836.345	271.132.222	289.649.744	208.696.624	242.244.131	5.582.742	694.175	1.083.142.113
31 Mar 2007	1.522.118	34.748.497	422.115.712	245.738.035	229.129.876	250.876.353	176.244	801.152	1.185.107.987
30 Haz 2007	1.862.563	49.149.221	386.279.170	291.860.784	229.263.974	242.545.253	207.507	709.938	1.201.878.410
30 Eyl 2007	5.561.657	54.904.190	330.854.293	314.542.087	235.271.599	232.664.179	5.287.611	704.919	1.179.790.535
31 Ara 2007	14.203.717	32.569.574	425.903.591	343.996.121	239.975.463	210.394.224	542.262	590.442	1.268.175.394

Kaynak: KKTCMB

Tablo: 5

		KKTC Merkez Bankası							
		Döviz Kurları							
		TL – YTL / Yabancı Para							
Yıl	Ay	USD		GBP		EURO		KL	
		Alış	Satış	Alış	Satış	Alış	Satış	Alış	Satış
1998		312.407	314.230	522.267	525.520	362.765	369.310	613.500	625.770
1999		539.558	542.703	871.628	877.062	537.217	544.711	909.000	927.180
2000		671.093	675.004	992.884	999.073	612.994	621.544	1.001.500	1.021.530
2001		1.439.567	1.446.510	2.081.497	2.092.377	1.268.115	1.274.231	2.105.000	2.210.250
2002		1.634.501	1.642.384	2.618.888	2.632.577	1.703.477	1.711.693	2.800.000	2.940.000
2003		1.395.835	1.402.567	2.476.610	2.489.556	1.745.072	1.753.489	2.880.000	3.024.000
2004		1.342.100	1.348.600	2.576.500	2.590.000	1.826.800	1.835.600	3.046.800	3.199.140
2005		1,3418	1,3483	2,3121	2,3242	1,5875	1,5952	2,6934	2,8281
2006		1,4056	1,4124	2,7569	2,7713	1,8515	1,8604	3,1067	3,262
2007	1	1,4221	1,429	2,7941	2,8087	1,8432	1,8521	3,0763	3,2301
	2	1,3922	1,3989	2,7338	2,7481	1,8397	1,8486	3,0681	3,2215
	3	1,3801	1,3868	2,7017	2,7158	1,8383	1,8472	3,0586	3,2116
	4	1,3274	1,3338	2,6477	2,6615	1,8086	1,8173	3,0006	3,1506
	5	1,3253	1,3317	2,6185	2,6322	1,7801	1,7887	2,9497	3,0972
	6	1,3046	1,3109	2,6126	2,6263	1,7585	1,767	2,9129	3,0585
	7	1,3006	1,3069	2,6333	2,6471	1,7777	1,7863	2,9394	3,0863
	8	1,3242	1,3306	2,6586	2,6725	1,8022	1,8109	2,9819	3,131
	9	1,2048	1,2106	2,4439	2,4567	1,7086	1,7168	2,8222	2,9633
	10	1,1858	1,1915	2,4476	2,4604	1,7077	1,7159	2,8184	2,9593
	11	1,1846	1,1903	2,4433	2,4561	1,7465	1,7465	2,8900	3,0345
	12	1,1647	1,1703	2,3259	2,3381	1,7102	1,7184	2,8256	2,9669

Not: 2005, 2006 ve 2007 yılı döviz kurları Yeni Türk Lirası (YTL) cinsinden verilmiştir.

Kaynak: KKTCMB

Tablo: 6	Çapraz Kurlar			
	Yabancı Para/USD			
YIL	AY	GBP	EURO	KL
1998		1,6724	1,1753	1,9914
1999		1,6161	1,0037	1,7084
2000		1,4801	0,9208	1,5134
2001		1,4465	0,8809	1,528
2002		1,6029	1,0422	1,7901
2003		1,775	1,2502	2,156
2004		1,9205	1,3611	2,3722
2005		1,7238	1,1831	2,0975
2006		1,9621	1,3172	2,3095
2007	1	1,9655	1,2961	2,2604
	2	1,9645	1,3215	2,3029
	3	1,9583	1,332	2,3159
	4	1,9954	1,3625	2,3621
	5	1,9766	1,3432	2,3257
	6	2,0034	1,3479	2,3331
	7	2,0255	1,3668	2,3616
	8	2,0085	1,361	2,3531
	9	2,0293	1,4181	2,4478
	10	2,0650	1,4401	2,4837
	11	2,0634	1,4743	2,5449
	12	1,9979	1,4683	2,5351

Kaynak: KKTGMB

Yürürlük Tarihi	KKTC Merkez Bankası'nca Türk Lirası ve Döviz Mevduatına Uygulanan Faiz Oranları							
	P a r a C i n s i				Yönetim Kurulu Kararı		Resmi Gazete	
	TL / YTL	USD	EURO	GBP	Tarihi	Sayı	Tarihi	Sayı
28.11.01		2,00	2,00	4,00	05.10.01	460	28.11.01	124
07.05.02	38,00	1,25	1,25	3,25	30.04.02	474	07.05.02	50
12.12.02		0,75	1,25	2,85	28.11.02	482	12.12.02	121
09.05.03	37,00				30.04.03	491	09.05.03	47
09.06.03	35,00				05.06.03	493	09.06.03	63
09.07.03		0,50			02.07.03	498	09.07.03	79
04.08.03	33,00				17.07.03	499	04.08.03	94
15.08.03	30,00				07.08.03	503	15.08.03	99
01.10.03	28,00				22.09.03	504	01.10.03	124
30.10.03	25,00				23.10.03	507	30.10.03	142
24.02.04	23,00				09.02.04	519	24.02.04	20
26.03.04	21,00				18.03.04	521	26.03.04	39
01.09.04		1,00	1,25	3,25	25.08.04	531	01.09.04	127
17.09.04	19,00				13.09.04	532	17.09.04	133
27.12.04	17,00				23.12.04	537	27.12.04	197
18.01.05	16,00				11.01.05	540	18.01.05	11
10.03.05	14,50				10.03.05	547	18.03.05	38
01.04.05		1,50	1,25	3,25	29.03.05	549	31.03.05	47
03.06.05	14,00	1,75			02.06.05	553	16.06.05	94
17.10.05	13,50				14.10.05	566	24.10.05	183
01.11.05		2,25			27.10.05	567	08.11.05	193
14.12.05	13,25				13.12.05	573	20.12.05	220
01.02.06		2,25	1,50	2,25	31.01.06	577	10.02.06	27
01.06.06	13,00	3,75	1,75	3,25	26.05.06	584	01.06.06	98
12.06.06	14,50				09.06.06	586	15.06.06	104
03.07.06	16,75				29.06.06	587	14.07.06	119
31.07.06	17,00				28.07.06	590	31.07.06	128
20.09.07	16,75				20.09.07	613	08.10.07	182
26.10.07	16,25	3,50	2,25	4,25	26.10.07	618	06.11.07	197
22.11.07	15,75	3,50	2,25	4,25	22.11.07	621	04.12.07	214
14.12.07	15,25	3,50	2,25	4,25	14.12.07	626	19.12.07	224

Not: Vadesiz Türk Lirası ve vadesiz döviz mevduatına uygulanan faiz oranları 3 ay, 6 ay ve 1 yıl vadeli mevduat içinde geçerlidir.

Kaynak: KKTTCMB

Yürürlük Tarihi	P ara Cinsi					Yönetim Kurulu Karar Tarihi	Sayı No	Resmi Gazete Tarihi	Sayı No
	TP	\$	€	£	KL				
25.10.1984	8,00							25.10.1984	84
13.02.1987	10,00							13.02.1987	17
		6,00	3,00	7,00		30.10.1987	122		
	12,00					29.02.1988	135		
07.06.1991	12,00					22.05.1991	223	07.06.1991	60
		6,00	6,00	9,00	5,00	22.05.1991	224		
02.12.1992		5,00	6,00	8,00	4,00	13.11.1992	273	02.12.1992	116
18.06.1993		3,00	5,00	5,00	1,50	10.06.1993	296	18.06.1993	60
01.03.1999		3,00	3,00	5,00	0,00	12.01.1999	426	01.03.1999	18
16.05.2000	12,00					28.04.2000	447	16.05.2000	57
16.05.2000		3,00	3,00	5,00		28.04.2000	448	16.05.2000	57
28.11.2001		1,00	1,00	2,50		05.10.2001	460	28.11.2001	124
07.05.2002		0,50	0,50	1,50		30.04.2002	474	07.05.2002	50
12.12.2002	12,00	0,35	0,50	1,25		29.11.2002	483	12.12.2002	121
09.07.2003		0,25				02.07.2003	498	09.07.2003	79
01.09.2004		0,50	0,50	1,75		25.08.2004	531	01.09.2004	127
01.04.2005	10,00	0,75	0,50	1,75		29.03.2005	549	31.03.2005	47
01.11.2005	10,00	1,25	0,75	2,00		27.10.2005	567	08.11.2005	197
01.02.2006	10,00	2,00	1,00	2,00		31.01.2006	577	10.02.2006	27
03.07.2006	12,00	2,00	1,00	2,00		29.06.2006	587	14.07.2006	119
26.10.2007	11,75	2,00	1,00	2,00		26.10.2007	620	06.11.2007	197
22.11.2007	11,25	2,00	1,00	2,00		22.11.2007	622	04.12.2007	214
14.12.2007	10,75	2,00	1,00	2,00		14.12.2007	627	19.12.2007	224

Kaynak: KKTCMB

<i>Tablo: 9</i>	Karşılıksız Çekler	
	Resmi Gazete Tarih ve Numarası	Çek Kullanmaktan Men edilenler (Şahıs Adedi)
	11.01.2007 / 05	25
	29.01.2007 / 16	10
	02.02.2007 / 21	13
	09.02.2007 / 25	10
	21.02.2007 / 32	11
	22.02.2007 / 33	14
	02.03.2007 / 40	17
	12.03.2007 / 47	16
	16.03.2007 / 49	14
	27.03.2007 / 54	15
	29.03.2007 / 55	14
	06.04.2007 / 59	13
	20.04.2007 / 67	31
	30.04.2007 / 74	17
	10.05.2007 / 81	6
	14.05.2007 / 83	16
	23.05.2007 / 89	16
	28.05.2007 / 93	9
	31.05.2007 / 96	14
	08.06.2007 / 101	22
	18.06.2007 / 108	23
	25.06.2007 / 113	13
	27.06.2007 / 115	12
	12.07.2007 / 126	16
	17.07.2007 / 130	24
	27.07.2007 / 136	12
	31.07.2007 / 138	13
	15.08.2007 / 148	5
	15.08.2007 / 148	9
	16.08.2007 / 150	22
	31.08.2007 / 160	12
	12.09.2007 / 168	19
	18.09.2007 / 170	9
	20.09.2007 / 171	18
	28.09.2007 / 175	13
	01.10.2007 / 178	25
	08.10.2007 / 182	21
	19.10.2007 / 187	24
	19.10.2007 / 187	12
	01.11.2007 / 194	22
	05.11.2007 / 196	10
	09.11.2007 / 201	24
	19.11.2007 / 206	26
	23.11.2007 / 209	15
	04.12.2007 / 214	17
	14.12.2007 / 221	14
	27.12.2007 / 228	20
	Toplam:	753

Kaynak: KKTCMB

Bankacılık Sektörü Aktif/Pasif Özetleri											
Tarih	Likit Aktifler	Menkul Değerler Cüzdam	Mevduat Munzam Karşılıkları	Brüt Krediler	Ayrılan Karşılıklar	Diğer	Aktif Toplam	Mevduat	Diğer	Özkaynak	Pasif Toplam
31 Ara. 01	584.953.836	21.422.520	180.622.896	571.524.972	-30.703.858	405.393.783	1.733.214.149	1.185.980.061	461.964.612	85.269.476	1.733.214.149
31 Ara. 02	983.014.818	148.007.158	256.416.147	597.894.838	-48.664.815	316.494.004	2.253.162.150	1.899.965.909	190.418.723	162.777.518	2.253.162.150
31 Ara. 03	1.404.494.465	260.206.181	292.759.313	781.960.794	-54.804.550	214.844.725	2.899.460.928	2.492.801.806	258.778.859	147.880.263	2.899.460.928
31 Ara. 04	1.692.031.544	283.110.138	326.824.382	1.172.537.569	-61.600.181	227.068.800	3.639.972.252	3.228.713.962	215.605.314	195.652.976	3.639.972.252
31 Ara. 05	1.865.643.770	168.885.517	369.830.312	1.569.924.603	-70.567.157	314.273.530	4.217.990.575	3.632.739.927	313.265.612	271.985.036	4.217.990.575
31 Mar. 06	1.889.430.976	179.114.693	403.605.906	1.708.784.907	-72.378.428	388.858.173	4.497.416.227	3.810.605.021	417.307.832	269.503.374	4.497.416.227
30 Haz. 06	2.176.589.149	219.036.817	467.763.048	1.992.481.936	-82.122.464	417.206.051	5.190.954.537	4.455.947.936	418.724.028	316.282.574	5.190.954.537
30 Eyl. 06	2.171.941.973	229.082.162	435.994.635	2.015.049.136	-86.427.659	548.125.993	5.313.766.240	4.528.317.056	455.290.556	330.158.628	5.313.766.240
31 Ara. 06	2.410.564.328	181.675.595	450.480.523	2.321.298.754	-107.673.500	319.399.211	5.575.744.912	4.681.269.785	555.596.373	338.878.754	5.575.744.912
31 Mar. 07	2.180.837.877	208.809.104	478.245.360	2.325.318.647	-109.569.743	441.998.453	5.525.639.698	4.782.999.294	368.130.994	374.509.411	5.525.639.698
30 Haz. 07	2.187.209.608	312.299.655	469.222.026	2.420.288.469	-110.935.160	655.051.239	5.933.135.836	4.935.267.345	457.734.263	540.134.228	5.933.135.836
30 Eyl. 07	2.036.516.327	314.900.396	466.674.205	2.460.748.073	-112.123.588	793.587.509	5.960.302.923	4.890.932.922	509.484.744	559.885.257	5.960.302.923
30 Kas. 07	2.042.434.735	281.423.010	449.903.565	2.486.627.104	-116.701.921	942.248.698	6.085.935.191	4.900.880.156	605.078.048	579.976.987	6.085.935.191

Kaynak: KKTOMB

Tablo:11		Brüt Krediler Toplam – Sektörlere Göre											
Tarih	Kamu Kurum ve Kuruluşları	Tarım	Madencilik Ve Taş Ocakçılığı	Sanayi	Nakliye ve Ulaşım	Ticaret	İhracat	Turizm	Bina ve İnşaat	Küçük Esnaf ve Zanaatkar	Şahsi ve Mesleki Borçlar ve Diğer	İskonto Senetleri	Toplam
31 Ara. 2001	300.251.356	9.715.984	612.325	4.658.128	2.708.016	127.924.226	669.772	10.458.382	13.424.231	13.785.408	82.340.337	4.976.807	571.524.972
31 Ara. 2002	287.261.386	6.451.867	491.718	6.425.493	1.606.019	106.859.118	1.689.120	6.394.108	28.079.824	16.687.762	133.277.650	2.670.773	597.894.838
31 Ara. 2003	398.683.042	5.714.941	68.819	6.823.140	1.402.365	105.760.432	4.138.594	7.745.439	25.357.955	21.133.793	199.975.386	5.156.888	781.960.794
31 Ara. 2004	480.546.727	7.549.728	57.514	6.834.038	1.755.784	258.732.225	2.047.910	6.145.152	34.524.407	58.161.710	316.182.374	0	1.172.537.569
31 Ara. 2005	550.228.706	8.020.850	144.912	5.304.986	14.386.490	428.365.021	1.157.496	2.924.765	64.886.022	44.647.075	449.858.281	0	1.569.924.604
31 Mar. 2006	550.230.926	9.777.519	127.011	6.532.187	42.106.462	417.553.788	914.348	3.327.679	59.096.373	48.915.776	570.202.838	0	1.708.784.907
30 Haz. 2006	577.578.936	13.679.956	1.079.446	5.380.306	12.310.822	514.616.904	1.597.349	5.375.185	85.413.736	36.401.940	739.047.356	0	1.992.481.936
30 Eyl. 2006	578.266.125	12.656.577	188.443	6.193.499	10.349.405	486.055.487	1.228.440	16.642.680	87.773.690	64.625.509	751.069.281	0	2.015.049.136
31 Ara. 2006	774.505.522	12.237.015	97.269	4.578.970	8.999.513	475.237.461	3.918.302	15.925.745	107.001.070	52.203.900	866.593.986	0	2.321.298.754
31 Mar. 2007	761.710.329	11.313.895	133.082	4.534.875	7.795.296	498.489.684	1.539.834	17.215.578	99.164.939	50.519.975	872.901.160	0	2.325.318.647
30 Haz. 2007	774.777.713	13.444.753	198.925	2.854.070	6.661.351	554.101.869	1.189.640	17.513.167	109.257.022	10.381.970	929.907.989	0	2.420.288.469
30 Eyl. 2007	730.484.840	13.019.292	171.931	1.840.768	5.473.632	551.216.092	1.175.820	17.375.237	123.886.927	9.312.387	1.006.791.147	0	2.460.748.073
30 Kas. 2007	694.179.428	12.079.559	177.169	5.470.861	5.884.972	552.007.965	1.144.509	16.740.517	119.921.423	8.094.891	1.070.925.811	0	2.486.627.104

Kaynak: KKTCMB

Tablo:12		Brüt Krediler TP – Sektörlere Göre										
Tarih	Kamu Kurum ve Kuruluşları	Tarım	Madencilik Ve Taş Ocakçılığı	Sanayi	Nakliye ve Ulaşım	Ticaret	İhracat	Turizm	Bina ve İnşaat	Küçük Esnaf ve Zanaatkar	Şahsi ve Mesleki Borçlar ve Diğer	Toplam
31 Ara. 2004	343.450.686	6.327.094	38.072	1.999.022	583.777	72.307.979	234.818	803.820	1.358.295	34.439.705	105.908.803	567.452.071
31 Ara. 2005	423.326.271	3.074.238	122.106	3.205.380	2.094.948	157.100.722	276.334	408.113	22.300.823	31.029.819	225.101.303	868.040.057
31 Mar. 2006	424.061.833	2.524.192	111.495	3.003.449	13.159.845	174.012.513	134.114	448.434	12.460.464	32.172.712	269.532.789	931.621.839
30 Haz. 2006	438.990.407	2.596.799	121.181	3.075.611	1.819.072	198.478.915	53.761	803.553	24.272.465	12.493.870	348.395.878	1.031.101.512
30 Eyl. 2006	445.833.214	2.123.222	131.087	3.121.601	1.398.880	191.916.063	110.952	5.680.945	22.993.768	37.515.270	360.493.803	1.071.318.805
31 Ara. 2006	660.414.170	2.622.498	4.313	2.197.543	1.273.143	192.672.977	117.235	6.397.473	23.957.973	12.474.257	456.374.596	1.358.506.177
31 Oca. 2007	657.554.909	2.506.600	17.644	1.943.195	1.254.111	194.337.494	117.828	6.401.535	29.371.003	12.206.900	445.286.743	1.350.997.962
28 Şub. 2007	653.350.211	2.632.555	8.737	1.952.863	1.352.223	196.334.091	573.528	6.454.591	19.950.020	11.590.113	443.611.646	1.337.810.579
31 Mar. 2007	651.168.217	2.518.020	6.270	2.263.200	1.445.421	202.388.338	118.795	6.389.426	18.659.621	11.186.696	474.207.450	1.370.351.454
30 Nis. 2007	656.546.822	2.603.433	14.970	2.131.984	1.227.626	212.775.836	117.238	6.357.785	19.002.432	10.688.944	468.173.821	1.379.640.890
31 May. 2007	664.141.370	2.454.246	23.122	2.156.352	1.070.534	210.989.809	112.768	6.171.050	19.635.466	10.324.962	473.427.183	1.390.506.863
30 Haz. 2007	674.700.388	2.381.269	33.074	1.339.132	1.329.431	228.359.463	124.168	6.354.658	20.601.247	10.059.423	490.190.286	1.435.472.539
31 Tem. 2007	650.237.901	2.338.692	3.400	1.228.049	1.431.706	223.554.196	118.362	6.300.638	21.762.426	9.641.559	496.046.364	1.412.663.293
31 Ağu. 2007	636.977.529	2.195.407	39.201	1.294.571	1.481.805	222.203.496	116.256	6.207.823	23.371.419	9.400.871	528.743.695	1.432.032.073
30 Eyl. 2007	620.065.633	2.174.401	29.661	849.820	1.011.489	233.019.329	123.185	6.432.527	34.097.257	9.021.237	552.733.261	1.459.557.801
31 Eki. 2007	599.745.667	2.570.715	45.627	2.159.118	1.054.507	207.788.092	106.659	6.623.134	35.556.245	8.411.014	593.911.081	1.457.971.858
30 Kas. 2007	583.916.545	2.915.765	24.518	2.012.667	1.145.666	221.327.352	110.054	6.631.805	37.161.382	7.948.380	595.426.213	1.458.620.346

Kaynak: KKTCMB

Brüt Krediler YP – Sektörlere Göre												
Tablo:13	Kamu Kurum ve Kuruluşları	Tarım	Madencilik Ve Taş Ocakçılığı	Sanayi	Nakliye ve Ulaşım	Ticaret	İhracat	Turizm	Bina ve İnşaat	Küçük Esnaf ve Zanaatkar	Şahsi ve Mesleki Borçlar ve Diğer	Toplam
31 Ara. 2004	137.096.041	1.222.634	19.442	4.835.016	1.172.007	186.424.246	1.813.092	5.341.332	33.166.112	23.722.005	210.273.571	605.085.498
31 Ara. 2005	126.902.435	4.946.612	22.806	2.099.606	12.291.543	271.264.299	881.163	2.516.652	42.585.199	13.617.255	224.756.977	701.884.547
31 Mar. 2006	126.169.093	7.253.327	15.516	3.528.738	28.946.617	243.541.276	780.234	2.879.245	46.635.909	16.743.065	300.670.050	777.163.068
30 Haz. 2006	138.588.528	11.083.156	958.265	2.304.695	10.491.750	316.137.989	1.543.588	4.571.632	61.141.271	23.908.070	390.651.478	961.380.424
30 Eyl. 2006	132.432.911	10.533.356	57.356	3.071.899	8.950.525	294.139.423	1.117.487	10.961.735	64.779.922	27.110.239	390.575.478	943.730.331
31 Ara. 2006	114.091.352	9.614.517	92.956	2.381.427	7.726.370	282.564.484	3.801.068	9.528.272	83.043.097	39.729.643	410.219.391	962.792.577
31 Oca. 2007	113.058.865	9.469.744	94.025	2.375.909	7.283.113	297.109.764	1.355.690	9.461.909	82.997.002	348.851	425.170.241	948.725.113
28 Şub. 2007	112.711.812	9.248.535	20.518	2.354.448	6.912.019	292.077.743	1.493.927	11.005.921	79.852.976	336.282	434.775.748	950.789.928
31 Mar. 2007	110.542.112	8.795.875	126.812	2.271.675	6.349.874	296.101.347	1.421.039	10.826.152	80.505.318	39.333.279	398.693.710	954.967.193
30 Nis. 2007	111.258.762	11.777.295	185.588	1.572.242	5.818.184	291.141.399	1.298.734	10.906.939	85.525.485	325.537	436.377.557	956.187.720
31 May. 2007	108.232.586	11.417.482	177.597	1.472.876	5.470.607	302.000.183	1.133.014	10.939.627	88.578.790	307.481	434.007.560	963.737.803
30 Haz. 2007	100.077.326	11.063.484	165.851	1.514.938	5.331.919	325.742.407	1.065.472	11.158.508	88.655.774	322.547	439.717.703	984.815.930
31 Tem. 2007	103.205.119	10.702.926	156.891	1.623.538	5.058.713	337.839.419	1.183.700	11.276.223	88.750.755	330.827	453.836.763	1.013.964.876
31 Ağu. 2007	108.404.942	10.641.000	117.950	1.440.355	5.078.058	350.745.093	1.176.370	11.388.696	87.161.262	311.078	469.769.578	1.046.234.382
30 Eyl. 2007	110.419.207	10.844.890	142.270	990.947	4.462.144	318.196.763	1.052.635	10.942.710	89.789.670	291.150	454.057.887	1.001.190.272
31 Eki. 2007	111.864.278	9.264.110	154.249	3.453.743	4.683.057	321.328.007	1.023.068	10.277.571	84.616.787	269.204	457.358.712	1.004.292.787
30 Kas. 2007	110.262.882	9.163.794	152.651	3.458.194	4.739.306	330.680.614	1.034.455	10.108.713	82.760.041	146.511	475.499.598	1.028.006.758

Kaynak: KKTCMB

<i>Tablo:14</i>	Mevduat (Toplam) - Vade Gruplarına Göre					
Tarih	Vadesiz	1 Ay Vadeli	3 Ay Vadeli	6 Ay Vadeli	1 Yıl Vadeli	Toplam
31 Ara. 2001	218.435.707	565.680.334	69.738.723	54.158.117	277.967.180	1.185.980.061
31 Ara. 2002	345.639.916	1.061.507.434	97.332.789	54.423.450	341.062.320	1.899.965.909
31 Ara. 2003	375.915.046	1.465.248.515	152.420.008	68.742.602	430.475.635	2.492.801.806
31 Ara. 2004	567.456.924	1.933.733.766	176.988.470	73.079.644	477.455.158	3.228.713.962
31 Ara. 2005	604.566.127	2.174.385.127	274.759.303	105.684.548	473.344.822	3.632.739.927
31 Mar. 2006	555.731.058	2.328.468.462	304.250.292	118.813.656	503.341.554	3.810.605.021
30 Haz. 2006	632.339.790	2.749.061.326	351.519.772	120.317.134	602.709.914	4.455.947.936
30 Eyl. 2006	658.104.923	2.875.283.890	264.050.175	120.808.462	610.069.606	4.528.317.056
31 Ara. 2006	667.387.839	2.987.000.181	269.800.397	119.748.932	637.332.436	4.681.269.785
31 Mar. 2007	646.569.016	3.098.177.485	299.880.755	107.835.843	630.536.195	4.782.999.294
30 Haz. 2007	679.624.887	3.231.282.543	296.479.007	113.218.209	614.662.698	4.935.267.345
30 Eyl. 2007	673.727.598	3.342.121.699	297.147.184	108.433.543	469.502.898	4.890.932.922
30 Kas. 2007	642.754.327	3.402.512.118	298.240.966	99.653.581	457.719.164	4.900.880.156

Kaynak: KKTCMB

<i>Tablo:15</i>	Mevduat (TP) - Vade Gruplarına Göre					
Tarih	Vadesiz	1 Ay Vadeli	3 Ay Vadeli	6 Ay Vadeli	1 Yıl Vadeli	Toplam
31 Ara. 2001	127.984.588	281.425.546	15.347.839	1.135.495	45.593.186	471.486.654
31 Ara. 2002	185.666.591	549.306.916	18.115.520	1.451.521	63.270.867	817.811.415
31 Ara. 2003	145.021.708	801.941.040	54.198.390	12.300.816	119.248.275	1.132.710.229
31 Ara. 2004	208.389.730	961.214.971	53.318.049	8.838.326	156.429.080	1.388.190.156
31 Ara. 2005	270.680.779	1.192.205.659	153.452.548	43.058.915	162.123.299	1.821.521.201
31 Mar. 2006	229.055.869	1.350.785.179	174.084.663	53.020.449	182.989.408	1.989.935.568
30 Haz. 2006	255.650.801	1.548.483.915	188.047.131	36.268.667	205.384.243	2.233.834.757
30 Eyl. 2006	245.879.494	1.598.684.379	116.318.532	25.967.465	212.431.768	2.199.281.637
31 Ara. 2006	280.974.568	1.649.756.442	110.748.728	21.829.830	238.399.904	2.301.709.471
31 Mar. 2007	251.626.710	1.780.034.453	128.531.618	18.884.379	207.446.841	2.386.524.001
30 Haz. 2007	294.331.846	1.903.729.678	119.086.038	21.391.539	197.139.969	2.535.679.071
30 Eyl. 2007	272.830.803	2.044.430.435	117.034.449	22.979.058	85.080.451	2.542.355.195
30 Kas. 2007	278.247.512	2.074.931.730	118.565.141	18.238.795	78.750.513	2.568.733.691

Kaynak: KKTCMB

<i>Tablo:16</i>	Mevduat (YP) - Vade Gruplarına Göre					
Tarih	Vadesiz	1 Ay Vadeli	3 Ay Vadeli	6 Ay Vadeli	1 Yıl Vadeli	Toplam
31 Ara. 2001	90.451.119	284.254.788	54.390.884	53.022.622	232.373.994	714.493.407
31 Ara. 2002	159.973.325	512.200.518	79.217.269	52.971.929	277.791.453	1.082.154.494
31 Ara. 2003	230.893.338	663.307.475	98.221.618	56.441.786	311.227.360	1.360.091.577
31 Ara. 2004	359.067.194	972.518.795	123.670.421	64.241.318	321.026.078	1.840.523.806
31 Ara. 2005	333.885.348	982.179.468	121.306.755	62.625.633	311.221.523	1.811.218.726
31 Mar. 2006	326.675.189	977.683.283	130.165.629	65.793.206	320.352.145	1.820.669.453
30 Haz. 2006	376.688.989	1.200.577.410	163.472.641	84.048.467	397.325.671	2.222.113.178
30 Eyl. 2006	412.225.429	1.276.599.512	147.731.643	94.840.997	397.637.838	2.329.035.419
31 Ara. 2006	386.413.271	1.337.243.739	159.051.669	97.919.103	398.932.533	2.379.560.313
31 Mar. 2007	394.942.306	1.318.143.032	171.349.137	88.951.464	423.089.354	2.396.475.293
30 Haz. 2007	385.293.041	1.327.552.866	177.392.969	91.826.670	417.522.729	2.399.588.275
30 Eyl. 2007	400.896.795	1.297.691.264	180.112.735	85.454.485	384.422.447	2.348.577.727
30 Kas. 2007	364.506.816	1.327.580.389	179.675.824	81.414.785	378.968.651	2.332.146.465

Kaynak: KKTCMB

<i>Tablo:17</i>	Mevduat (Toplam) - Türlerine Göre					
Tarih	Resmi	Ticari	Tasarruf	Diğer	Bankalar	Toplam
31 Ara. 2001	110.342.645	62.081.096	906.089.223	40.802.221	66.664.876	1.185.980.061
31 Ara. 2002	180.530.482	75.529.267	1.484.401.372	97.562.458	61.942.330	1.899.965.909
31 Ara. 2003	224.892.441	132.220.767	1.947.460.095	141.440.038	46.788.465	2.492.801.806
31 Ara. 2004	284.842.244	191.411.321	2.507.826.204	199.455.087	45.179.106	3.228.713.962
31 Ara. 2005	330.818.452	251.024.548	2.733.935.840	252.414.890	64.546.197	3.632.739.927
31 Mar. 2006	346.419.234	256.089.020	2.946.782.133	213.278.332	48.036.301	3.810.605.021
30 Haz. 2006	408.677.093	306.570.636	3.434.522.235	243.940.817	62.237.156	4.455.947.936
30 Eyl. 2006	508.697.346	857.672.630	2.918.210.167	203.728.488	40.008.425	4.528.317.056
31 Ara. 2006	480.631.897	352.324.127	3.580.359.050	218.023.963	49.930.748	4.681.269.785
31 Mar. 2007	482.798.076	334.455.049	3.706.065.934	218.126.019	41.554.216	4.782.999.294
30 Haz. 2007	556.187.739	352.030.579	3.761.674.376	214.974.353	50.400.299	4.935.267.345
30 Eyl. 2007	491.358.408	299.017.883	3.808.933.621	217.372.577	74.250.432	4.890.932.922
30 Kas. 2007	463.258.792	359.127.785	3.786.452.432	214.846.058	77.195.089	4.900.880.156

Kaynak: KKTCMB

Tablo:18

Mevduat (TP) - Türlerine Göre

Tarih	Resmi	Ticari	Tasarruf	Diğer	Bankalar	Toplam
31 Ara. 2004	245.541.809	68.961.169	934.854.062	130.139.612	8.693.504	1.388.190.156
31 Ara. 2005	266.897.177	126.799.293	1.193.382.452	209.972.304	24.469.975	1.821.521.201
31 Mar. 2006	282.477.976	130.235.486	1.385.697.297	170.447.408	21.077.401	1.989.935.568
30 Haz. 2006	327.645.832	144.833.398	1.544.082.503	186.737.494	30.535.530	2.233.834.757
30 Eyl. 2006	339.262.236	294.463.754	1.398.775.389	153.908.964	12.871.294	2.199.281.637
31 Ara. 2006	356.374.053	148.083.059	1.624.732.416	161.919.643	10.600.300	2.301.709.471
31 Oca. 2007	386.429.023	132.188.018	1.656.983.172	164.744.263	20.864.225	2.361.208.701
28 Şub. 2007	373.604.527	123.358.564	1.672.261.806	151.086.433	18.649.708	2.338.961.038
31 Mar. 2007	377.927.916	131.019.910	1.712.087.785	154.297.817	11.190.574	2.386.524.001
30 Nis. 2007	389.972.374	136.338.962	1.727.333.544	140.568.855	20.602.554	2.414.816.289
31 May. 2007	398.889.929	140.329.116	1.743.381.224	142.836.606	19.305.676	2.444.742.550
30 Haz. 2007	455.658.060	141.570.076	1.767.520.783	150.760.470	20.169.681	2.535.679.071
31 Tem. 2007	422.583.722	136.931.924	1.773.147.772	143.118.926	25.159.326	2.500.941.670
31 Ağu. 2007	406.460.471	142.053.257	1.821.681.295	147.291.689	33.211.993	2.550.698.705
30 Eyl. 2007	391.233.269	138.979.761	1.830.586.502	149.480.362	32.075.302	2.542.355.195
31 Eki. 2007	380.017.508	140.104.660	1.830.010.337	148.986.707	37.560.122	2.536.679.334
30 Kas. 2007	368.245.126	145.133.456	1.863.886.831	152.946.646	38.521.632	2.568.733.691

Kaynak: KKTCMB

Tablo:19		Mevduat (YP) - Türlerine Göre				
Tarih	Resmi	Ticari	Tasarruf	Diğer	Bankalar	Toplam
31 Ara. 2004	39.300.435	122.450.152	1.572.972.142	69.315.475	36.485.602	1.840.523.806
31 Ara. 2005	63.921.275	124.225.255	1.540.553.388	42.442.585	40.076.222	1.811.218.726
31 Mar. 2006	63.941.258	125.853.534	1.561.084.836	42.830.924	26.958.900	1.820.669.453
30 Haz. 2006	81.031.261	161.737.238	1.890.439.732	57.203.322	31.701.626	2.222.113.178
30 Eyl. 2006	169.435.110	563.208.876	1.519.434.777	49.819.525	27.137.131	2.329.035.419
31 Ara. 2006	124.257.844	204.241.068	1.955.626.634	56.104.320	39.330.448	2.379.560.313
31 Oca. 2007	106.014.160	202.825.871	1.968.509.049	59.070.664	30.418.148	2.366.837.890
28 Şub. 2007	111.043.802	204.025.426	2.000.292.551	73.240.366	29.933.413	2.418.535.559
31 Mar. 2007	104.870.160	203.435.139	1.993.978.149	63.828.202	30.363.642	2.396.475.293
30 Nis. 2007	106.593.945	211.400.232	2.018.013.179	70.372.953	32.384.294	2.438.764.603
31 May. 2007	100.729.172	199.917.799	1.988.642.994	63.028.714	28.861.480	2.381.180.159
30 Haz. 2007	100.529.678	210.460.503	1.994.153.593	64.213.882	30.230.618	2.399.588.275
31 Tem. 2007	103.340.257	202.826.118	2.010.825.611	66.389.978	29.104.361	2.412.486.325
31 Ağu. 2007	102.351.038	147.699.155	2.073.613.875	65.874.492	42.106.645	2.431.645.205
30 Eyl. 2007	100.125.139	160.038.122	1.978.347.119	67.892.215	42.175.131	2.348.577.727
31 Eki. 2007	93.582.764	219.511.978	1.920.709.604	61.694.808	28.095.782	2.323.594.935
30 Kas. 2007	95.013.666	213.994.329	1.922.565.601	61.899.412	38.673.457	2.332.146.465

Kaynak: KKTCMB

Tablo:20	Bankalar Yasası Altında Faaliyet Gösteren Lisanslı Bankalar
1	KIBRIS VAKIFLAR BANKASI LTD.
2	AKFİNANS BANK LTD.
3	CREDİTWEST BANK LTD.
4	ARTAM BANK LTD.
5	ASBANK LTD.
6	CONTİNENTAL BANK LTD.
7	DENİZ BANK LTD.
8	KIBRIS İKTİSAT BANKASI LTD.
9	KIBRIS TÜRK KOOPERATİF MERKEZ BANKASI LTD.
10	LİMASOL TÜRK KOOPERATİF BANKASI LTD.
11	ŞEKERBANK (KIBRIS) LTD.
12	TÜRK BANKASI LTD.
13	ÜNİVERSAL BANK LTD.
14	VİYA BANK LTD.
15	YAKINDOĞU BANK LTD.
16	YEŞİLADA BANK LTD.
17	KIBRIS FAİSAL İSLAM BANKASI LTD.
18	HSBC BANK A.Ş.
19	T.GARANTİ BANKASI A.Ş.
20	T.HALK BANKASI A.Ş.
21	T.İŞ BANKASI A.Ş.
22	T.C. ZİRAAT BANKASI A.Ş.
23	OYAK BANK A.Ş.
24	TÜRKİYE EKONOMİ BANKASI A.Ş.

Kaynak: KKTCMB

Tablo:21	Temel Ekonomik Ve Sosyal Göstergeler										
	1985	1990	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
GSMH (Cari Fiyatlarla YTL)	126.874,2	1.547.793,0	35.178.971,7	651.380.055,0	1.070.424.473,0	1.418.703.263,6	1.907.070.964,0	2.520.806.747,4	3.143.699.611,6	4.101.387.190,5	4.624.378.497,2
GSMH (1977 Fiyatlarıyla YTL)	5.080,4	6.977,4	7.457,8	9.037,9	8.545,9	9.133,1	10.177,1	11.739,6	13.327,0	15.090,7	14.719,0
GSMH (Milyon \$)	240,2	591,0	755,7	1.039,9	908,8	941,4	1.283,7	1.765,2	2.327,8	2.845,2	3.425,5
Reel Büyüme Hızı (%)	7,5	5,7	2,6	-0,6	-5,4	6,9	11,4	15,4	13,5	13,2	-2,5
Fert Başına GSMH (Cari Fiyatlarla TL)4	791.544,0	9.026.664,0	193.969.948,0	3.118.351.900,0	5.068.513.682,0	6.645.260.285,0	8.837.624.376,0	11.559.833.937,0	14.271,0	15.927,0	17.730,0
Fert Başına GSMH (\$)	1.498,0	3.447,0	4.167,0	4.978,0	4.303,0	4.409,0	5.949,0	8.095,0	10.567,0	11.837,0	14.047,0
Enflasyon Oranı (%)	43,0	69,4	72,2	53,2	76,8	24,5	12,6	11,6	2,7	19,2	9,4
Bütçe Açığı (Milyon \$)1	23,7	31,9	83,7	136,7	146,1	225,1	176,9	104,2	185,3	287,3	243,5
Banka Mevduatları (Milyon \$) 2	88,2	277,6	499,8	802,7	805,4	1.153,5	1.785,9	2.355,8	2.707,4	2.750,0	n.a
Döviz Rezervi (Milyon \$)	61,3	183,7	417,8	631,9	722,6	941,6	1.222,6	1.544,6	1.597,6	2.030,9	2.294,9
İhracat (Milyon \$)	46,3	65,5	67,3	50,4	34,6	45,4	50,8	62,0	68,1	68,1	81,1
İthalat (Milyon \$)	143,0	381,5	366,1	424,9	272,0	309,6	477,8	853,1	1.255,5	1.376,2	1.453,3
Dış Ticaret Dengesi (Milyon \$)	-96,7	-316,0	-298,8	-374,5	-237,4	-264,2	-427,0	-791,1	-1.187,4	-1.308,1	-1.372,2
İhracat / İthalat (%)	32,4	17,2	18,4	11,9	12,7	14,7	10,6	7,3	5,4	4,9	5,6
Gelen Turist Sayısı	125.075,0	300.810,0	385.759,0	432.953,0	365.097,0	425.556,0	469.867,0	599.012,0	652.779,0	715.749,0	n.a
Türkiye	103.791,0	243.269,0	298.026,0	347.712,0	277.739,0	316.193,0	340.083,0	434.744,0	488.023,0	572.633,0	n.a
Diğer	21.284,0	57.541,0	87.733,0	85.241,0	87.358,0	109.363,0	129.784,0	164.268,0	164.756,0	143.116,0	n.a
Net Turizm Geliri (Milyon \$)	47,3	224,8	218,9	198,3	93,7	114,1	178,8	288,3	328,8	303,2	376,2
İstihdam 3	61.499,0	71.525,0	76.454,0	89.327,0	90.366,0	93.114,0	98.860,0	86.914,0	85.583,0	91.815,0	n.a
İşsiz Sayısı 3	1.405,0	849,0	752,0	1.166,0	1.500,0	1.535,0	1.375,0	9.678,0	7.665,0	9.552,0	n.a
İşsizlik Oranı (%) 3	2,2	1,2	1,0	1,3	1,6	1,6	1,4	10,0	8,2	9,4	n.a
Nüfus	160.287,0	171.469,0	181.363,0	208.886,0	211.191,0	213.491,0	215.790,0	218.066,0	220.289,0	257.513,0	260.819,0
Yıllık Nüfus Artışı (%)	1,5	1,3	1,2	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,0	16,9	1,3
Nüfus Yoğunluğu	49,4	52,9	55,9	64,4	65,1	65,9	66,6	67,3	68,0	79,4	80,5
Sağlık Giderleri / GSMH (%)	2,2	2,3	2,7	3,0	2,3	2,8	3,3	3,0	3,1	3,4	n.a
Sağlık Giderleri / Bütçe (%)	6,1	6,8	6,9	5,9	5,6	5,0	6,1	6,0	6,6	7,2	n.a
Yıllık Ortalama 1 ABD\$ = TL (YTL) 5	528,3	2.619,0	46.554,5	626.397,7	1.177.869,6	1.507.052,0	1.485.591,9	1.428.057,9	1,3505	1,4415	1,3500

1. Dış yardımlar dahil değildir.

2. Türk lirası mevduatları ile döviz mevduatları ve tevdiatlarını içermektedir.

3. Yarattılan katma değere göre hesaplanan istihdam ve kayıtlı ortalama işsiz sayıları ifade edilmektedir. İlk kez yapılan Ekim 2004 Hanehalkı İşgücü Anketine göre istihdam 74,511, işsiz sayısı 7,709, işsizlik oranı ise %9,4 olarak tespit edilmiştir.

4. 2005 yılında YTL olarak belirtilmiştir.

5. 2005 yılında döviz kurları YTL olarak belirtilmiştir.

Kaynak: DPÖ

<i>Tablo:22</i>	Gayri Safi Hasılda Sektörel Gelişmeler (Cari Fiyatlarla YTL)									
Sektörler	1990	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007 ¹
1. Tarım	142.136,1	3.530.103,8	44.740.397,7	78.627.217,0	125.668.938,8	176.365.031,8	222.993.161,4	214.199.034,4	249.446.249,5	267.297.018,5
2. Sanayi	191.005,8	4.520.394,6	68.385.932,1	121.736.377,0	157.576.560,4	191.426.017,9	231.046.611,0	281.023.837,1	377.504.439,0	498.971.515,2
3. İnşaat	86.378,3	1.291.235,6	28.934.272,9	38.923.294,0	62.012.967,1	93.301.912,1	106.808.649,0	164.910.647,6	314.785.285,7	300.118.635,9
4. Ticaret-Turizm	363.800,9	6.454.946,9	104.703.253,7	165.151.924,5	215.553.627,8	300.879.734,5	391.227.279,3	541.407.692,0	617.508.618,1	624.262.540,5
5. Ulaştırma-Haberleşme	146.729,9	3.006.231,4	84.621.650,4	133.453.268,5	185.264.817,9	221.109.706,3	257.580.209,2	328.773.502,2	437.242.766,0	533.093.078,5
6. Mali Müesseseler	78.225,1	3.879.119,3	41.620.313,4	92.762.971,3	89.952.347,0	115.256.266,8	187.245.581,7	195.523.141,4	259.316.015,9	293.545.553,1
7. Konut Sahipliği	22.891,3	634.713,2	15.787.564,6	28.508.816,3	41.431.859,9	50.851.059,5	61.591.937,3	70.261.205,2	117.722.525,7	130.672.003,5
8. Serbest Meslek ve Hizmetler	83.903,4	1.884.287,4	52.134.500,2	133.995.824,5	138.860.124,0	152.767.569,2	225.376.845,3	307.873.501,9	441.919.623,1	469.690.401,5
9. Kamu Hizmetleri	259.767,2	7.155.640,7	155.998.145,8	199.156.534,7	277.867.134,2	404.604.239,3	510.392.550,4	628.119.921,8	808.000.153,1	986.199.250,4
10. İthalat Vergileri	163.736,2	2.360.943,6	53.038.365,4	76.836.146,0	113.513.407,6	170.842.157,1	262.481.261,1	338.288.483,0	364.654.029,4	410.953.500,0
11. GSYİH	1.538.574,2	34.717.616,5	649.964.396,2	1.069.152.373,8	1.407.701.784,7	1.877.403.694,5	2.456.744.085,7	3.070.380.966,6	3.988.099.705,5	4.514.785.497,2
12. Net Dış Alem Faktör Gelirleri	9.218,8	461.355,2	1.415.658,8	1.272.099,2	11.001.478,9	29.667.269,5	64.062.661,7	73.318.645,0	113.287.485,0	109.593.000,0
GSMH	1.547.793,0	35.178.971,7	651.380.055,0	1.070.424.473,0	1.418.703.263,6	1.907.070.964,0	2.520.806.747,4	3.143.699.611,6	4.101.387.190,5	4.624.378.497,2
Fert Başına GSMH (\$)	3.447	4.167	4.978	4.303	4.409	5.949	8.095	10.567	11.802	*
Nüfus	171.469	181.363	208.886	211.191	213.491	215.790	218.066	220.289	222.442	*

¹Gerçekleşme Tahmini

² Fert başına GSMH'daki ani düşüş 1996 Genel Nüfus Sayımı sonucuna göre değişen nüfus bazından kaynaklanmıştır.

Kaynak: DPÖ

Tablo:23	Ekonominin Genel Dengesi (Cari Fiyatlarla YTL)									
	1990	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007 ¹
1. Toplam Kaynaklar	1.590.612,2	35.751.592,2	671.925.898,6	1.090.566.043,0	1.398.132.003,8	1.878.250.481,9	2.540.942.363,1	3.516.842.761,6	4.394.876.590,5	4.864.678.497,2
2. Toplam Yatırımlar	260.301,0	4.826.688,7	112.472.551,5	157.286.379,1	224.436.826,2	329.272.466,6	509.834.737,3	686.011.306,8	1.018.044.241,0	1.105.680.795,5
3. Toplam Tüketim	1.330.311,2	30.924.903,5	559.453.347,1	933.279.663,9	1.173.695.177,6	1.548.978.015,3	2.031.107.625,8	2.830.831.454,8	3.376.832.349,5	3.758.997.701,7
4. Kamu Harcanabilir Geliri	405.931,0	4.966.148,4	131.222.483,7	130.312.005,8	108.227.350,2	324.355.696,0	491.284.224,7	606.582.467,7	802.973.134,0	972.050.153,3
5. Özel Harcanabilir Gelir	1.141.862,0	30.212.823,3	520.157.571,3	940.112.467,2	1.310.475.913,4	1.582.715.268,0	2.029.522.522,7	2.537.117.143,9	3.298.414.056,5	3.652.328.343,9
Özel Tasarruf Oranı (%)	14,2	24,4	26,9	25,6	35,1	32,4	29,4	18,0	27,6	29,9
6. Toplam Yurtiçi Tasarruflar	217.481,8	4.254.068,2	91.926.707,9	137.144.809,1	245.008.086,0	358.092.948,7	489.699.121,6	312.868.156,8	724.554.841,0	865.380.795,5

1Gerçekleşme Tahmini

Kaynak: DPÖ

Tablo:24	Sektörel Katma Değerlerin Reel Büyüme Hızları (%)													
	1985	1990	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006 ¹
1. Tarım	16,8	-9,8	2,4	8,9	-31,0	5,9	29,2	-13,2	16,1	18,9	7,3	8,5	2,8	-0,1
2. Sanayi	17,4	3,8	5,1	-1,9	3,6	1,2	2,4	4,0	-6,5	5,0	7,7	10,6	6,4	5,9
3. İnşaat	-2,4	1,0	-21,5	3,1	23,7	7,3	2,0	18,7	-20,4	15,9	30,8	5,3	18,9	35,2
4. Ticaret-Turizm	6,5	10,5	10,7	-10,6	5,9	10,1	7,4	-5,4	-15,5	13,9	12,5	25,5	20,8	2,3
5. Ulaştırma-Haberleşme	-2,2	5,0	6,6	5,5	9,4	4,0	7,0	6,7	-0,5	3,7	4,2	8,8	14,2	4,8
6. Mali Müesseseler	7,9	7,8	13,2	3,5	13,8	8,8	8,4	-6,8	-18,0	-10,1	6,7	-0,3	4,2	2,9
7. Konut Sahipliği	4,7	2,1	1,9	1,6	2,8	2,8	2,5	2,2	3,1	2,0	2,4	2,4	3,4	4,4
8. Serbest Meslek ve Hizmetler	4,5	10,0	2,1	84,8	26,5	3,6	15,5	-10,7	14,3	0,9	5,7	26,0	19,1	17,5
9. Kamu Hizmetleri	9,3	4,1	-2,2	2,6	0,6	3,5	2,3	3,1	-1,5	-0,5	4,1	5,2	6,8	6,3
10. İthalat Vergileri	-2,4	57,5	19,9	4,9	15,9	5,1	6,7	3,4	-19,6	6,7	36,9	46,8	29,7	0,2
11. GSYİH	7,8	6,4	3,0	3,8	4,3	5,2	7,5	..	-5,4	6,2	10,6	14,2	13,8	7,8
12. Net Dış Alem Faktör Gelirleri	-6,8	-52,2	-21,3	-63,5	-36,1	269,3	-8,8	-74,4	-48,2	594,1	123,5	88,5	7,4	5,1
GSMH	7,5	5,7	2,6	2,9	4,1	6,0	7,4	-0,6	-5,4	6,9	11,4	15,4	13,5	7,8

1Gerçekleşme Tahmini

Kaynak: DPÖ

Tablo:25	Kaynaklar – Harcamalar Dengesi (Cari Fiyatlarla YTL)									
	1990	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007(1)
1. Toplam Kaynaklar	1.590.612,2	35.751.592,2	671.925.898,6	1.090.566.043,0	1.398.132.003,8	1.878.250.481,9	2.540.942.363,1	3.516.842.761,6	4.394.876.590,5	4.864.678.497,2
2. Toplam Yatırımlar	260.301,0	4.826.688,7	112.472.551,5	157.286.379,1	224.436.826,2	329.272.466,6	509.834.737,3	686.011.306,8	1.018.044.241,0	1.105.680.795,5
3. Toplam Tüketim	1.330.311,2	30.924.903,5	559.453.347,1	933.279.663,9	1.173.695.177,6	1.548.978.015,3	2.031.107.625,8	2.830.831.454,8	3.376.832.349,5	3.758.997.701,7
4. Toplam Yurtiçi Tasarruflar	217.481,8	4.254.068,2	91.926.707,9	137.144.809,1	245.008.086,0	358.092.948,7	489.699.121,6	312.868.156,8	724.554.841,0	865.380.795,5

(GSMH - Toplam Tüketim)

1Gerçekleşme Tahmini

Kaynak: DPÖ

Tablo:26	Yatırım Tasarruf Dengesi (Cari Fiyatlarla YTL)									
	1985	1990	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006¹
1. Toplam Yatırımlar	24.472,6	260.301,0	4.826.688,7	112.472.551,5	157.286.379,1	224.436.826,2	329.272.466,6	509.834.737,3	686.011.306,8	900.737.729,5
2. Toplam Tasarruflar	24.472,6	260.301,0	4.826.688,7	112.472.551,5	157.286.379,1	224.436.826,2	329.272.466,6	509.834.737,3	686.011.306,8	900.737.729,5

1Gerçekleşme Tahmini

Kaynak: DPÖ

Sektörler	Sabit Sermaye Yatırımlarının Sektörel Dağılımı (Cari Fiyatlarla YTL)									
	1990	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007(1)
1. Tarım	16.266,1	291.465,0	6.287.369,1	11.273.995,9	15.876.418,2	19.505.376,0	25.067.329,5	30.288.995,7	37.031.696,5	40.964.483,4
2. Sanayi	29.880,2	424.680,0	13.592.581,5	15.288.051,7	22.529.433,0	40.640.073,2	70.693.090,7	84.573.998,0	154.480.514,6	166.070.402,9
3. İnşaat	7.281,6	86.069,4	2.065.985,6	2.544.432,3	4.327.423,0	8.909.608,5	21.259.857	43.258.675,4	34.687.310,1	38.022.508,4
4. Ticaret-Turizm	1.7135,1	426.138,0	8.500.384,0	11.290.015,6	19.239.532,6	35.370.682,2	55.650.643,9	68.847.433,3	90.649.789,0	95.729.755,8
5. Ulaştırma-Haberleşme	65.352,6	842.923,0	15.590.051,2	14.193.791,5	29.705.307,4	44.707.365,5	63.636.784,3	86.087.316,9	125.687.146,5	118.132.669,4
6. Mali Müesseseler	315,9	46.561,4	980.516,9	1.193.000,5	1.371.729,5	1.953.076,3	7.523.937	9.103.826,6	10.069.587,4	11.212.337,2
7. Konut Sahipliği	76.299,5	1.649.636,0	26.985.759,6	58.768.951,8	66.347.993,9	91.113.091,2	121.390.563,7	204.215.564,9	353.405.768,1	424.474.231,8
8. Serbest Meslek ve Hizmetler	7.118,4	121.667,0	6.896.702,1	5.518.412,4	7.999.201,9	12.718.481,6	22.014.944,9	25.959.956,5	49.092.282,6	57.586.817,1
9. Kamu Hizmetleri	16.570,6	357.879,0	21.923.669,5	20.678.926,6	31.834.567,3	51.285.602,2	79.363.510,0	93.124.289,1	37.031.696,5	93.451.165,5
Toplam	236.220,0	4.247.019,0	102.823.019,5	140.749.578,3	199.231.606,8	306.203.356,7	466.600.661,0	645.460.056,4	966.659.314,9	1.045.644.371,5

1Gerçekleşme Tahmini
Kaynak: DPÖ

Sektörler	Kamu Kesimi Genel Dengesi (Cari Fiyatlarla YTL)									
	1990	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007(1)
1. Kamu Gelirleri	573.648,1	10.753.633,8	268.893.117,8	395.046.274,1	558.491.102,9	819.182.191,5	1.085.934.862,3	1.289.682.412,7	1.570.994.590,6	1.853.301.039,0
2. Transferler	167.717,1	5.787.485,4	137.670.634,1	264.734.268,3	450.263.752,6	494.826.495,5	594.650.637,6	692.099.945,0	768.021.456,6	881.250.885,7
3. Kamu Harcanabilir Geliri	405.931,0	4.966.148,4	131.222.483,7	130.312.005,8	108.227.350,2	324.355.696,0	491.284.224,7	606.582.467,7	802.973.134,0	972.050.153,3
4. Kamu Cari Giderleri	350.359,4	8.078.733,9	178.984.668,9	233.532.591,0	322.959.794,0	478.793.537,1	597.959.676,7	749.134.768,6	988.884.634,8	1.197.884.610,6
5. Kamu Tasarrufu	55.571,6	-3.112.585,5	-47.762.185,2	103.220.585,2	214.732.443,8	154.437.841,1	-106.675.452,0	-142.552.300,9	-185.911.500,8	-225.834.457,3
6. Kamu Yatırımı	102.328,4	1.275.418,4	44.290.236,6	47.900.944,5	78.583.801,2	106.416.004,5	147.760.223,3	181.099.777,0	315.787.586,7	288.288.431,5
7. Kamu Finansman Gereği	46.756,8	4.388.003,9	92.052.421,8	151.121.529,7	293.316.245,0	260.853.845,6	254.435.675,3	323.652.077,9	501.699.087,5	514.122.888,8

1Gerçekleşme Tahmini
Kaynak: DPÖ

Tablo:29	Özel Kesim Genel Dengesi (Cari Fiyatlarla YTL)									
	1990	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007(1)
1. Özel Harcanabilir Gelir	1.141.862,0	30.212.823,3	520.157.571,3	940.112.467,2	1.310.475.913,4	1.582.715.268,0	2.029.522.522,7	2.537.117.143,9	3.298.414.065,5	3.652.328.343,9
2. Özel Tüketim	979.951,8	22.846.169,6	380.468.678,2	699.747.072,9	850.735.383,6	1.070.184.478,2	1.433.147.949,1	2.081.696.686,2	2.387.947.714,7	2.561.113.091,1
3. Özel Tasarruf	161.910,2	7.366.653,7	139.688.893,1	240.365.394,3	459.740.529,8	512.530.789,8	596.374.573,6	455.420.457,7	910.466.341,8	1.091.215.252,8
4. Özel Yatırım	157.972,6	3.551.270,3	68.182.314,9	109.385.434,6	145.853.025,0	222.856.462,1	362.074.514,0	504.911.529,8	702.256.654,3	817.392.364,0
5. Kamu Kesimine İkras	3.937,6	3.815.383,4	71.506.578,2	130.979.959,7	313.887.504,8	289.674.327,7	234.300.059,6	-49.491.072,1	208.209.687,5	273.822.888,8

İGerçekleşme Tahmini
Kaynak: DPÖ

Tablo:30	Devlet Bütçe Dengesi (Cari Fiyatlarla YTL)									
	1990	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007 (1)
I. BÜTÇE GELİRLERİ	451.214,0	9.758.343,6	289.254.266,2	465.990.013,2	767.120.255,9	1.034.149.136,3	1.277.372.902,4	1.543.093.055,6	1.509.540.794,2	1.816.551.141,5
2. Dış Yardımlar ve Krediler	60.884,9	1.294.957,6	106.963.596,1	204.087.539,3	417.624.758,6	433.532.365,5	340.269.232,6	500.787.637,0	614.016.742,2	540.659.233,7
II. BÜTÇE GİDERLERİ	524.749,0	13.655.393,2	332.228.068,4	492.609.666,7	801.470.483,8	1.027.199.638,9	1.261.834.304,7	1.500.220.978,1	1.923.710.074,6	2.145.303.712,8
1. Cari Giderler	247.636,2	6.263.359,4	129.126.690,9	162.283.573,5	220.646.137,4	334.498.045,2	436.157.692,2	571.203.866,0	742.526.703,9	907.818.360,6
2. Transferler	182.573,9	5.794.161,5	142.693.624,5	261.048.321,4	455.145.454,4	506.948.350,6	617.197.819,0	700.234.763,2	784.546.989,9	845.050.666,8
3. Savunma	20.140,0	747.500,0	24.275.000,0	34.870.000,0	54.000.000,0	68.918.000,0	78.000.000,0	80.145.649,0	118.843.456,0	125.000.000,0
4. Yatırımlar	74.398,9	850.372,3	36.132.753,0	34.407.771,8	71.678.892,0	116.835.243,1	130.478.793,4	148.636.700,0	277.792.924,8	267.434.685,4
III. BÜTÇE DENGESİ	-73.535,0	-3.897.049,6	-42.973.802,2	-26.619.653,5	-34.350.227,9	6.949.497,4	15.538.597,7	42.872.077,5	94.077.993,4	110.199.787,8
GSMH	1.547.793,0	35.178.971,7	651.380.055,0	1.070.424.473,0	1.418.703.263,6	1.907.070.964,0	2.520.806.747,4	3.143.699.611,6	4.101.387.190,5	4.624.378.497,2

İGerçekleşme Tahmini
Kaynak: DPÖ

Tablo:31	Devlet Bütçe Dengesi (GSMH Yüzdesi)																	
	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007(1)
I. BÜTÇE GELİRLERİ	29,2	32,3	28,0	28,6	32,4	27,7	35,0	39,7	42,0	40,3	44,4	43,5	54,1	54,2	51,3	49,1	36,8	39,3
1. Yerel Gelirleri	25,2	23,0	21,7	24,3	28,6	24,1	24,4	29,2	26,9	27,8	28,0	24,5	24,6	31,5	37,7	33,2	29,6	32,3
2. Dış Yardımlar ve Krediler	3,9	9,3	6,3	4,3	3,8	3,7	10,6	10,4	15,1	12,5	16,4	19,1	29,4	22,7	13,7	15,9	15,0	11,7
II. BÜTÇE GİDERLERİ	33,9	39,2	33,9	36,1	37,8	38,8	38,3	42,6	45,3	47,2	51,0	46,0	56,5	53,9	50,7	47,7	46,9	46,4
1. Cari Giderler	16,0	17,6	16,2	16,7	18,3	17,8	16,8	17,3	16,9	18,7	19,8	15,2	15,6	17,5	17,5	18,2	18,1	19,6
2. Transferler	11,8	14,6	12,3	13,0	13,9	16,5	15,5	16,5	17,6	18,2	21,9	24,4	32,1	26,6	24,8	22,3	19,1	18,3
3. Savunma	1,3	2,1	2,1	1,8	1,9	2,1	2,0	3,7	4,7	5,5	3,7	3,3	3,8	3,6	3,1	2,5	2,9	2,7
4. Yatırımlar	4,8	4,9	3,3	4,5	3,7	2,4	4,1	5,2	6,1	4,8	5,5	3,2	5,1	6,1	5,2	4,7	6,8	5,8
III. BÜTÇE DENGESİ	-4,8	-6,9	-5,9	-7,5	-5,3	-11,1	-3,3	-3,0	-3,3	-6,9	-6,6	-2,5	-2,4	0,4	0,6	1,4	2,3	2,4

(1) Gerçekleşme Tahmini

Kaynak: DPÖ

Tablo:32	Ödemeler Dengesi (Milyon ABD \$)														
	1990	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007(2)	
1.Cari İşlemler															
2. Sermaye Hareketleri															
3. Rezerv Hareketleri (- Artış, + Azalış)	-6,5	-66,1	-95,9	0,9	-112,3	-32,1	22,5	-90,7	-219	-281	-322	-53	-433,3	-264,0	
4. Net Hata ve Noksan	-2,3	1,9	-1,5	-14,8	21	-9,7	-36,4	-35,2	-11,4	36,1	81,4	46,1	246,0	125,3	
Ortalama ABD \$ Kuru (1\$=TL) (3)	2.618,98	46.554,51	82.150,5	154.893,3	262.384,34	422.312,6	626.397,67	1.177.869,6	1.507.052	1.485.591,9	1.428.057,9	1,3505	1.4415	1.3500	

16 Temmuz 1997 tarih ve 38/97 sayılı yeni Para ve Kambiyo Yasası ile resmi döviz işlemlerinin durdurulmasına bağlı olarak Bedelsiz Dışalım kalemi 1997 yılından itibaren kaldırılmıştır

(2) Gerçekleşme Tahmini

(3) 2005 yılından itibaren ortalama döviz kuru YTL olarak belirtilmiştir.

Kaynak: DPÖ

Tablo:33	Konaklama Tesisleri ve Yatak Kapasitelerinin Dağılımı – A:Tesis																	
	1985	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	
Toplam	A....	54	89	80	86	93	93	93	99	104	109	115	116	120	123	128	128	133
	B....	4.120	6.125	6.633	7.087	7.462	7.814	7.774	8267	8.940	9.365	9.932	10.520	10.798	10.916	11.858	12.222	13.145
1. Otel, Otel Apt. Ve Diğer	A....	37	55	59	68	74	78	78	81	87	93	102	103	107	110	115	116	121
	B....	3.687	5.414	6.012	6.630	7.017	7.469	7.453	7821	8.504	8.972	9.557	10.213	10.507	10.611	11.550	11.926	12.839
2. Pansiyon ve Misafirhaneler	A....	17	34	21	18	19	15	15	18	17	16	13	13	13	13	13	12	12
	B....	433	711	621	457	445	345	321	446	436	393	375	307	291	305	308	296	306
3. Doluluk Oranı		23,07	35,27	22,7	31,2	36,3	37,3	37,5	31,8	34,8	30,6	36,7	37,2	30,9	37,8	37	40,7	40,2

Kaynak: Turizm Planlama Dairesi, Devlet Planlama Örgütü

Tablo:34	Tüketici Fiyatları Endeksi Değişim Oranları (%)																	
Aylar	1985	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Ocak	0,1	6,4	3,3	7,4	4,9	4,8	9,5	6,7	5,2	4,6	4,9	4,3	2,6	1,8	3,4	0,7	-0,9	1,0
Şubat	2,5	16,9	6,4	18,3	12,1	14,4	17,0	13,7	14,0	13,1	9,5	10,7	5,9	3,9	6,0	0,3	-0,9	0,7
Mart	5,9	20,8	10,7	22,3	17,9	39,6	25,9	18,6	24,2	19,0	15,5	16,6	13,3	6,2	7,9	1,8	-0,9	2,5
Nisan	8,9	25,0	15,2	25,6	20,5	66,8	27,4	22,9	29,1	24,4	18,9	19,8	30,7	7,3	9,8	2,4	0,5	4,2
Mayıs	12,2	28,3	18,0	28,1	22,4	109,4	29,6	30,6	32,8	29,2	21,0	21,0	34,5	7,3	12,9	4,6	-0,2	6,4
Haziran	13,6	32,2	23,8	30,5	25,3	116,4	31,6	36,6	34,3	32,8	23,8	25,3	39,2	8,2	9,0	4,2	-0,4	8,5
Temmuz	16,3	35,4	26,8	34,6	31,5	126,6	40,7	48,1	39,7	36,7	26,3	32,2	43,3	11,4	6,9	4,2	-0,2	10,2
Ağustos	42,0	51,0	29,2	39,1	37,8	149,3	50,6	60,8	50,8	43,9	34,1	38,9	50,8	15,2	7,1	6,5	0,5	12,6
Eylül	47,7	58,2	34,9	44,2	40,5	166,1	60,1	67,0	56,6	53,0	42,9	42,9	59,7	16,9	9,1	8,4	2,0	15,9
Ekim	52,2	62,0	39,1	50,1	44,0	179,1	63,8	73,5	64,5	56,1	47,5	46,4	69,1	20,7	10,9	10,3	2,5	18,6
Kasım	47,8	65,6	42,5	55,9	50,9	192,9	67,2	79,9	73,6	61,1	50,2	49,2	71,9	21,9	11,7	10,9	2,3	19,0
Aralık	43,0	69,4	46,3	63,4	61,2	215,0	72,2	87,5	81,7	66,5	55,3	53,2	76,8	24,5	12,6	11,6	2,7	19,2

Kaynak: DPÖ

<i>Tablo:35</i>		KKTC ve TC Enflasyon Oranları (Tüfe Bazlı)			
Yıllar	KKTC	TC	Yıllar	KKTC	TC
1984	70,7	49,7	1996	87,5	79,8
1985	43,0	44,2	1997	81,7	99,1
1986	48,1	30,7	1998	66,5	69,7
1987	43,0	55,1	1999	55,3	68,8
1988	62,6	77,1	2000	53,2	39,0
1989	51,8	64,3	2001	76,8	68,5
1990	69,4	60,4	2002	24,5	29,8
1991	46,3	71,1	2003	12,6	18,4
1992	63,4	66,0	2004	11,6	9,3
1993	61,2	71,1	2005	2,7	7,7
1994	215,0	125,5	2006	19,2	9,7
1995	72,2	76,1	2007	9,4	8,4

Kaynak: DPÖ, TCMB

<i>Tablo:36</i>		Tüketici Fiyatları Endeksi (1998-1999=100 Temel Yılı)			
Ana Harcama Gruplarının Önceki Döneme Göre Değişime Etkileri					
Ana Gruplar		Q1	Q2	Q3	Q4
1. Gıda ve Alkolsüz İçecekler		1,5	-1,5	3,5	0,7
2. Alkollü İçecekler ve Tütün		0,2	0,1	0,3	0,0
3. Giyim ve Ayakkabı		-0,7	1,2	-0,2	-0,1
4. Konut, Su, Elektrik, Gaz ve Diğer Yakıtlar		0,1	0,2	0,0	0,0
5. Mobilya, Ev Aletleri ve Ev Bakım Hizmetleri		0,4	0,0	0,2	0,1
6. Sağlık		0,3	0,0	0,0	0,1
7. Ulaştırma		0,1	0,0	-0,1	0,1
8. Haberleşme		0,0	-0,1	0,1	0,0
9. Eğlence ve Kültür		-0,1	0,0	0,0	0,1
10. Eğitim		0,0	0,0	0,1	0,5
11. Lokanta ve Oteller		0,2	0,1	0,1	0,1
12. Çeşitli Mal ve Hizmetler		1,4	0,0	0,0	0,0
Genel		3,4	0,0	4,0	1,6

Kaynak: DPÖ

Tablo:37

Dış Ticaret Verileri

İthalat

	YTL					ABD \$				
	Q1	Q2	Q3	Q4	Toplam	Q1	Q2	Q3	Q4	Toplam
2006	401.138.581	509.524.226	535.881.196	537.276.998	1.983.821.001	300.714.537	350.917.765	355.753.551	368.834.425	1.376.220.278
2007	425.692.608	444.232.706	497.639.309	538.201.397	1.905.766.020	301.928.499	354.659.676	361.586.779	449.101.652	1.467.276.606

TC. ve 3. Ülkelerden İthalat (ABD \$)

	TC					3. Ülkeler				
	Q1	Q2	Q3	Q4	Toplam	Q1	Q2	Q3	Q4	Toplam
2006	199.406.774	251.330.686	248.738.247	247.503.262	946.978.969	101.307.763	99.587.079	107.015.305	121.331.163	429.241.310
2007	215.633.063	252.203.367	235.390.437	295.202.090	998.428.957	86.295.436	102.456.309	126.196.342	153.899.562	468.847.649

TC. ve 3. Ülkelerin Toplam İthalat İçindeki Payları (%)

	TC					3. Ülkeler				
	Q1	Q2	Q3	Q4	Toplam	Q1	Q2	Q3	Q4	Toplam
2006	66,3	71,6	69,9	67,1	68,8	33,7	28,4	30,1	32,9	31,2
2007	71,4	71,1	65,1	65,7	68,0	28,6	28,9	34,9	34,3	32,0

Dış Ticaret Verileri

İhracat

	YTL					ABD \$				
	Q1	Q2	Q3	Q4	Toplam	Q1	Q2	Q3	Q4	Toplam
2006	29.098.951	31.009.076	15.843.542	15.183.252	91.134.821	21.771.821	22.146.293	10.634.804	10.314.629	64.867.547
2007	41.073.412	29.055.871	17.798.233	16.581.135	104.508.651	29.338.950	21.676.677	13.861.570	13.960.200	78.837.397

TC. ve 3. Ülkelerden İhracat (ABD \$)

	TC					3. Ülkeler				
	Q1	Q2	Q3	Q4	Toplam	Q1	Q2	Q3	Q4	Toplam
2006	8.752.344	10.821.674	5.758.531	5.542.813	30.875.362	13.019.477	11.324.619	4.876.273	4.771.816	33.992.185
2007	14.551.146	15.682.932	8.512.079	9.799.112	48.545.269	14.787.804	5.993.745	5.349.491	4.161.088	30.292.128

TC. ve 3. Ülkelerin Toplam İhracat İçindeki Payları (%)

	TC					3. Ülkeler				
	Q1	Q2	Q3	Q4	Toplam	Q1	Q2	Q3	Q4	Toplam
2006	40,2	48,9	54,01	53,7	47,6	59,8	51,1	45,9	46,3	52,4
2007	49,6	72,3	61,4	70,2	61,6	50,4	27,7	38,6	29,8	38,4

Kaynak: Ticaret Dairesi

Tablo:38		
Asgari Ücret Gelişmeleri		
Yıllar	Asgari Ücret (TL)	Uygulama Tarihi
1977	1.820	6 Mayıs 1977
1978	2.780	30 Ağustos 1978
1979	4.333	18 Temmuz 1979
1980	8.660	4 Nisan 1980
1981	13.000	19 Haziran 1981
1982	22.000	10 Haziran 1982
1983	24.270	8 Temmuz 1983
1984	30.300	21 Şubat 1984
1985	46.000	1 Ocak 1985
1986	75.000	1 Ocak 1986
1987	90.000	1 Ocak 1987
1988	121.000	1 Ocak 1988
1989	205.001	1 Ocak 1989
1990	340.500	1 Ocak 1990
1991	520.000	1 Ocak 1991
1992	806.000	1 Ocak 1992
1993	1.373.000	1 Ocak 1993
1994	3.000.000	1 Ocak 1994
	5.000.000	1 Ağustos 1994
1995	9.420.000	1 Ocak 1995
	11.590.000	1 Eylül 1995
1996	14.800.000	1 Ocak 1996
1997	23.000.000	1 Ocak 1997
	33.800.000	1 Eylül 1997
1998	50.250.000	1 Ocak 1998
	67.000.000	1 Eylül 1998
1999	85.000.000	1 Ocak 1999
	103.000.000	1 Haziran 1999
2000	137.000.000	1 Ocak 2000
	160.000.000	1 Temmuz 2000
2001	200.000.000	1 Ocak 2001
	240.000.000	1 Ağustos 2001
2002	320.000.000	1 Ocak 2002
	380.000.000	1 Ekim 2002
2003	440.000.000	1 Ocak 2003
	500.000.000	1 Ağustos 2003
2004	550.000.000	1 Mart 2004
	627.000.000	1 Temmuz 2004
2005 (1)	720	1 Haziran 2005
2006	780	1 Ocak 2006
	860	1 Ağustos 2006

(1) 2005 yılından sonra YTL olarak belirtilmiştir.

Kaynak: DPÖ

Tablo:39	Akaryakıt Satışı (Ton)																
	Ürünler	1985	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
1. Benzin (Super+Kurşunsuz)	15.883	34.796	34.131	36.467	41.116	42.122	43.490	44.499	49.338	51.742	51.995	48.492	45.385	44.214	46.537	51.187	55.714
2. Gazyağı	632	967	1.274	1.756	1.604	1.541	1.372	1.153	1.166	1.162	1.136	1.600	778	789	861	946	814
3. Motorin (Euro dizel dahil)	37.041	48.223	46.017	53.903	51.741	50.792	54.737	55.642	62.392	75.868	92.478	81.460	78.536	84.247	94.032	118.224	155.573
4. Fuel-Oil (1)	2.614	2.489	2.075	2.359	2.034	3.065	2.654	2.000	1.393	1.802	66	-	-	-	-	-	-
5. Jet A-1	3.555	6.726	5.427	8.299	12.339	12.131	13.658	15.749	12.995	7.958	13.445	16.788	13.266	11.598	11.291	12.371	15.196
6. LPG	290	3.054	3.219	7.154	8.529	8.913	10.553	11.293	13.060	13.618	14.405	15.196	12.989	12.843	13.716	16.475	16.541
7. Madeni Yağ	408	559	641	516	426	440	204	271	324	488	476	286	370	562	693	916	1.068
Toplam	60.423	96.814	92.784	110.454	117.789	119.004	126.668	130.607	140.668	152.638	174.001	163.822	151.324	154.253	167.130	200.119	244.906

(1) Elektrik Kurumunun ihtiyacı için 2004 yılında 138,050 mton ve 2005 yılında 176,964 mton olarak ithal edilen miktar belirtilmemiştir
Kaynak: K.T. Petrolleri Ltd. Şti., Altınbaş Petrol Ltd. Şti., DPÖ

Tablo:40	Çalışan Nüfusun Sektörel Dağılımı																			
	Sektörler	1985	%	1990	%	1995	%	2000	%	2001	%	2002	%	2003	%	2004	%	2005	%	2006(4)
1. Tarım	20.595	33,5	19.094	26,7	17.383	22,8	15.236	17,1	14.931	16,5	14.632	15,7	14.339	14,5	13.765	13,1	13.077	12,0	12.423	11,0
2. Sanayi	6.213	10,1	8.034	11,3	8.348	10,9	8.715	9,6	8.715	9,6	8.891	9,5	9.234	9,3	9.593	9,1	9.848	9,0	10.157	9,0
3. İnşaat	4.454	7,2	7.451	10,4	9.584	12,5	14.104	15,8	14.104	15,6	15.786	17,0	19.433	19,7	20.205	19,3	21.160	19,4	23.022	20,3
4. Ticaret-Turizm (1)	5.586	9,1	6.942	9,7	8.367	10,9	9.630	10,8	9.630	10,7	10.520	11,3	11.088	11,2	12.505	11,9	13.474	12,3	13.683	12,3
5. Ulaştırma-Haberleşme	4.004	6,6	5.728	8,0	6.510	8,5	8.104	9,1	8.104	9,0	8.310	8,9	8.550	8,7	9.067	8,7	9.952	9,1	10.280	9,1
6. Mali Müesseseler	1.531	2,5	1.968	2,8	2.397	3,1	2.397	2,7	2.397	2,7	2.397	2,6	2.509	2,5	2.509	2,4	2.583	2,4	2.635	2,3
7. Serbest Meslek ve Hiz. (2)	4.641	7,5	6.329	8,8	7.276	9,6	13.057	14,6	14.401	15,9	14.494	15,6	15.089	15,3	17.914	17,1	18.735	17,2	20.019	17,7
8. Kamu Hizmetleri (3)	14.475	23,5	15.979	22,3	16.589	21,7	18.084	20,2	18.084	20,0	18.084	19,4	18.618	18,8	19.315	18,4	20.261	18,6	21.180	18,7
Toplam İstihdam	61.499	100,0	71.525	100,0	76.454	100,0	89.327	100,0	90.366	100,0	93.114	100,0	98.860	100,0	104.873	100,0	109.090	100,0	113.399	100,0

(1) Ticaret ve Turizm ayırımı 1983 yılından itibaren yapılmaya başlanmıştır.

(2) Serbest Meslek ve Hizmetler 1983 yılından önce kamu hizmetleri içerisinde gösterilmiştir.

(3) KİT ve Belediyeler dahildir.

(4) Gerçekleşme Tahmini.

Kaynak: DPÖ

<i>Tablo:41</i>	Hanehalkı İşgücü Anketine Göre İstihdam (Ekim 2004)		
	Sektörler	İstihdam	%
	1. Tarım, Ormancılık, Avcılık ve Balıkçılık	6.933	9,3
	2. Madencilik ve Taşocakçılığı	92	0,1
	3. İmalat Sanayi	7.925	10,6
	4. Elektrik, Gaz, Su	516	0,7
	5. İnşaat ve Bayındırlık İşleri	6.775	9,1
	6. Toptan ve Perakende Ticaret	11.900	16,0
	7. Lokanta ve Oteller	4.060	5,5
	8. Ulaştırma, Haberleşme ve Depolama	4.497	6,0
	9. Mali Aracı Kuruluşlar	2.910	3,9
	10. Gayrimenkul Kiralama	3.001	4,0
	11. Kamu Yönetimi	11.624	15,6
	12. Eğitim Hizmetleri	7.574	10,2
	13. Sağlık İşleri	2.229	3,0
	14. Diğer Toplumsal Hizmetler	4.476	6,0
	Toplam:	74.511	100,0

Kaynak: DPÖ

Notlar

Para Arzı

En geniş anlamıyla ‘para arzı’; bir ekonomide belirli bir anda dolanımda bulunan ve para olarak kullanılan araçların toplamını ifade etmektedir. Ülkeden ülkeye veya zaman içerisinde farklılık gösterse de ‘para arzı’ likidite derecelerine göre M1 (Dar Para Arzı), M2 (Ara Para Arzı) ve M3 (Geniş Para Arzı) şeklinde tanımlanmakta ve aşağıdaki şekilde hesaplanmaktadır.

M1= Dolaşımdaki Para+Bankalardaki Vadesiz Mevduat+KKTCMB’deki Mevduat

M2= M1+Bankalardaki Vadeli Mevduat

M3= M2+ Bankalardaki Resmi Mevduat+ KKTCMB’deki Diğer Mevduat

Mevduat

Yazılı veya sözlü olarak veya herhangi bir şekilde halka duyurulmak suretiyle faiz veya her ne ad altında olursa olsun bir ivaz karşılığında istendiğinde veya belli bir vadede iade edilmek üzere para alınması mevduat kabulü sayılır. Ancak bono ve tahvil piyasalarını düzenleyen mevzuat kuralları saklıdır. Kabul edilen para karşılığında mevduat hesap cüzdanı yerine, adi veya ticari senetler, makbuz veya sertifika verilmesi durumu değiştirmez.

Kredi

Belirli miktardaki satın alma gücünün (nakit), belirli bir süre için ve geri verilmek üzere bir bedel (faiz) karşılığı gerçek ya da tüzel kişilere verilmesidir.

39/2001 sayılı ‘KKTC Bankalar Yasası’ uygulamasında; bir bankanın vereceği nakdi krediler ile teminat mektupları, kefaletler, aval, ciro ve kabuller gibi gayri nakdi krediler, satın alacağı tahvil ve benzeri sermaye piyasası araçları, tevdiatta bulunmak suretiyle ya da herhangi bir şekil ve surette vereceği ödünçler, varlıkların vadeli satışından doğan alacaklar, vadesi geçmiş nakdi krediler ve gayri nakdi kredilerin nakdi tahvil olan bedelleri, vadeli işlem ve opsiyon sözleşmeleri ile benzeri diğer sözleşmeler ve ortaklık payları izlendikleri hesaba bakılmaksızın kredi sayılır.

Banka

Şirketler Yasası ve 39/2001 sayılı ‘KKTC Bankalar Yasası’ altında kurulan bankalar ile yabancı bankaların Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nde açılan şubelerini anlatır. Halen KKTC’de faaliyet gösteren toplam 24 tane mevduat bankası bulunmaktadır.

Bankacılık Sektörü

Yukarıda tanımlanan bankalardan oluşan sektörü ifade etmektedir. Tanıma uygun 24 bankanın haricindeki her türlü finansal kuruluş sektörün dışında tutulmuştur.

Bankacılık Sektörü Parasal Verileri

Sektöre ait parasal büyüklükler bankaların KKTC Merkez Bankası'na göndermiş oldukları geçici bilançolardan derlenmiştir. Söz konusu bilançolar her takvim ayının son günü itibarıyla hazırlanmakta ve bankaların o gün itibarıyla bilanço durumlarını göstermektedir. Ancak, Merkez Bankası yapacağı incelemeler neticesinde, bu bilançoların bazı kalemlerinde düzeltmeler talep edebileceğinden dolayı bu bilançolar 'geçici' olarak kabul edilmektedir.

Dönüşüm Metodu

Bülten'de yabancı para miktarının Yeni Türk Lirası karşılıkları hesaplanırken Bankamızın gösterge niteliğinde belirlediği günlük döviz kurları kullanılmaktadır. Söz konusu dönüştürme, ilgili yabancı para birimine ait 'döviz alış kuru' kullanılmak suretiyle yapılmaktadır.

Bültenin Kapsadığı Dönem

Bülten'de bankacılıkla ilgili veriler Eylül-Kasım 2007 dönemini, Merkez Bankası verileri ise Ekim-Aralık 2007 dönemini kapsamakta ve her iki veri grubu da çoğunlukla aylık bazda düzenlenmiştir. Bankacılık sektörü ve Merkez Bankası ile ilgili söz konusu aylık veriler aynı zamanda Bankamızın resmi internet sitesinde (www.kktcmb.trnc.net) 'de yayınlanmaktadır.

Bültenle İlgili Diğer Hususlar

Yukarıda da belirtildiği gibi, bankacılık verileri geçici bilançolardan derlendiğinden dolayı, Bankamız bu mali verilerin doğruluğunu garanti etmemekte ve tamamen bilgi amaçlı yayınlanan bu verilerle ilgili hiçbir sorumluluk kabul etmemektedir. Ayrıca Bankamız, söz konusu verilerde önceden haber vermeden kısmen veya tamamen değişiklik/düzeltilme yapma hakkını saklı tutmaktadır. Bu nedenle, Bülten'de yer alan dönemselsel bir bilgi, önceki veya sonraki bültenlerde çeşitli sebeplerle meydana gelecek güncellemeler sonucunda değişikliğe uğrayabilir.

Bu Bülten, Araştırma ve Fon Yönetimi Müdürlüğü tarafından hazırlanmış olup, KKTC Merkez Bankası Yönetim Kurulu onayı ile yayımlanmıştır.